

INLEIDING TOT DE BIJBEL

J.N. Darby

Inleiding tot de Bijbel

Overzicht van Genesis tot Openbaring

Inleiding tot de Bijbel
Overzicht van Genesis tot Openbaring

Redactie: Hugo Bouter
Vormgeving: Jan Paul Spoor
Eerste editie 2017

“Ik ben God, en er is er geen als Ik, Die vanaf het begin verkondigt wat het einde zal zijn”.

Jesaja 46:9-10

Inhoud

Woord vooraf	13
De betekenis van de Bijbel	17
Van eeuwigheid tot eeuwigheid	18
Adam en Christus	19
De regering van God	19
De soevereine genade van God	20
De wet	20
De beloften	21
De profetie	23
De komst en de verwerping van de Zoon	24
Het falen van de mens in zijn verantwoordelijkheid	25
Adam en Eva	26
Kaïn en Abel	29
Henoeh en Noach	31
Babel en de afgodendienst	33
De roeping van Abraham	34
De uittocht van Israël uit Egypte	35
De woestijnreis	36
De Rode Zee en de Jordaan	37
Het verbond van de Sinai	38
Het wonen van God bij Zijn volk	39
De Pentateuch	41
Genesis	41
Exodus	44
Leviticus	44
Numeri	45

Deuteronomium	46
De historische boeken	49
Jozua	49
Richteren	49
Ruth	50
1 en 2 Samuël	50
1 en 2 Koningen	54
1 en 2 Kronieken	55
Ezra	57
Nehemia	58
Ester	58
De dichterlijke boeken	59
Job	59
Psalmen	60
Spreuken	62
Prediker	63
Hooglied	63
Conclusie	64
De profetische boeken	65
Jesaja	65
Jeremia	68
Klaagliederen	68
Ezechiël	69
Daniël	69
Hosea	70
Joël	71
Amos	71
Obadja	72
Jona	72

Micha	73
Nahum	73
Habakuk	74
Sefanja	74
Haggai	75
Zacharia	76
Maleachi	78
Het karakter van de profetie na de Babylonische ballingschap	79
Van Adam tot Christus	80
De inhoud van het Nieuwe Testament	85
De voorstelling van Christus in de evangeliën	89
Matteüs	93
Marcus	95
Lucas	95
Johannes	100
Handelingen	112
De brieven van Paulus	117
Romeinen	119
1 Korintiërs	121
2 Korintiërs	123
Galaten	124
Efeziërs	125
Filippenzen	128
Kolossenzen	129
1 Tessalonicenzen	130
2 Tessalonicenzen	131
1 Timoteüs	131
2 Timoteüs	132

Titus	133
Filemon	133
Hebreeën	133
De algemene brieven	139
Jakobus	141
1 Petrus	142
2 Petrus	143
1 Johannes	144
2 Johannes	147
3 Johannes	147
Judas	147
Het boek Openbaring	149

Woord vooraf

Deze inleiding tot de Bijbel is samengesteld uit twee werkjes van J.N. Darby, die elkaar goed aanvullen omdat het ene uitvoeriger ingaat op het Oude en het andere op het Nieuwe Testament. In deze uitgave is uit beide werkjes een nieuw geheel gevormd. Het eerste (Introduction à la Sainte Bible) heeft Darby aan het eind van zijn leven geschreven. Dit is na zijn heengaan gepubliceerd als inleiding tot zijn Franse Bijbelvertaling en later ook in het Engels vertaald. Het tweede (A brief outline of the books of the Bible) is ontstaan uit notities, gemaakt tijdens lezingen van Darby in Engeland. Deze aantekeningen heeft hij later zelf verbeterd en aangevuld, zodat ze als brochure gepubliceerd konden worden.

In het voorwoord van deze brochure schrijft hij het volgende: “Omdat verschillenden erom gevraagd hebben, worden de aantekeningen nu uitgegeven, in het bewustzijn dat alles wat alleen van de mens is, volkomen waardeloos is. Maar daarnaast in de volle zekerheid – door het geloof – dat de Heer Zijn zegen hierop kan geven. Want Hij heeft gezegd: ‘Mijn genade is u genoeg, want Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht’ “ (2 Kor. 12:9).

Het is ons gebed dat de uitgave die nu voor u ligt, een nuttig hulpmiddel zal zijn bij het onderzoeken van het Woord van God. Mag God geven dat de liefde voor Zijn Woord hierdoor zal toenemen en dat de lezers erdoor gestimuleerd zullen worden in grotere afhankelijkheid van Hem de weg te gaan, totdat de Heer komt om ons die in Hem geloven tot Zich te nemen.

De bewerker,

H. Bouter

Deel 1

Het Oude Testament

De betekenis van de Bijbel

Het schrijven van een inleiding tot de Bijbel is een bijzonder moeilijke en ernstige taak. Hoe kan het ook anders, want de Bijbel bevat zowel de totaliteit van al Gods gedachten en van al Zijn wegen met betrekking tot de mens, alsook Zijn raadsbesluiten ten aanzien van Christus en ten aanzien van de mens in Christus.

De Bijbel openbaart tegelijkertijd Wie God is, wat de verantwoordelijkheid van de mens is ten opzichte van Hem, wat God voor de mens heeft gedaan en wat de nieuwe relaties zijn waarin de mens met Hem wordt gebracht door Christus. De Bijbel laat ons zien Wie God werkelijk is in Zijn natuur en toont ons de verschillende bedelingen waarin de heerlijkheid van God aan het licht komt en waarin Hij verheerlijkt wordt voor het oog van de hemel en van wie daar wonen.

Maar de Bijbel ontsluit ook de geheimen van het menselijk hart en legt de toestand ervan bloot. En tegelijkertijd onthult hij ook de dingen die men niet ziet en die eeuwig zijn. De Bijbel begint op een punt waar het verleden de eeuwigheid raakt en hij brengt ons, via de uiteenzetting en de oplossing van alle morele kwesties, naar het doel waar de toekomst opgaat in de eeuwigheid naar de wil van God. Verder onderzoekt de Bijbel deze morele kwesties in het volmaakte licht van God, die Zichzelf volkomen geopenbaard heeft, en maakt hij ons de grondslagen bekend van nieuwe relaties met God in overeenstemming met wat Hij is in Zichzelf en wat Hij is in Zijn oneindige liefde.

Wie is in staat om het verband te laten zien tussen de verschillende delen van de Bijbel en de samenhang met het geheel? Wie kan de menselijke geest de weg wijzen om de wegen van God te begrijpen, zoals Hij ze heeft geopenbaard?

Alleen God kan het op een doeltreffende manier doen! Maar voor zover het voor een mens mogelijk is dit te doen, is deze taak zo moeilijk en ernstig dat men ervoor terugschrikt die op zich te nemen. Want we staan tegenover de gedachten van God zoals ze door Hemzelf zijn uitgesproken.

Van eeuwigheid tot eeuwigheid

Het Woord van God is alle bewondering waard. Het is als het ware een goddelijke 'tussenzin' die staat tussen de eeuwigheid die achter ons ligt en de eeuwigheid die voor ons ligt. De gevallen mens is in deze tussentijd koortsachtig bezig, aangespoord door de tegenstander die de macht van de leugen en de dood heeft, om plannen te beramen die allemaal zullen vergaan. Maar in diezelfde periode zien we ook de openbaring van de natuur en de gedachten van God, Zijn wezen en Zijn raadsbesluiten, die vanaf alle eeuwigheid in Hem verborgen waren geweest. We zien de openbaring en de uitvoering daarvan door de Zoon – terwijl daarnaast de mens op de proef wordt gesteld en het duidelijk wordt wie hij is.

Het uiteindelijke resultaat ervan zullen we zien in een eeuwigheid van heerlijkheid, waarin God omringd zal zijn door gelukkige schepselen die bekwaam gemaakt zijn om Hem te kennen en te begrijpen. Dan zal Hij volkomen als licht en als liefde worden gezien in het resultaat van Zijn eeuwige en onvergankelijke gedachten. Dan zullen de heerlijke en eeuwige vruchten worden gezien van alles wat Hij door Zijn genade en wijsheid heeft bewerkt, door alles heen wat hier beneden zichtbaar is. Dan zal God die Zichzelf kende als Vader, Zoon en Heilige Geest voordat de tijd er was, door ontelbare gelukkige schepselen worden gekend in het besef van hun eigen geluk, terwijl de tijd er niet meer zal zijn.

Deze wereld is het toneel waarop alles wat hier gebeurt uitloopt op dit grote doel. En het hart van de mens is de plaats waar alles zich in morele zin afspeelt en verwerkelijkt wordt – als tenminste God, uit Wie en door Wie en tot Wie alle dingen zijn, in hem woont door Zijn Geest en hem inzicht geeft, en als Christus, het doel en het middelpunt van alles wat God tot stand brengt, ook zijn enige doel is.

Nu, de Bijbel is de openbaring die God ons gaf van heel dit wonderbare plan en van alle feiten die erop betrekking hebben. Wie zou dus niet voor de taak terugschrikken om zulke dingen uiteen te zetten? Maar we hebben te maken met een God van goedheid. Hij scheidt er vreugde in ons te helpen bij alles wat kan dienen tot een beter begrip van de openbaring die het Hem behaagde ons van Zijn gedachten te geven. Verschillende grote principes kenmerken deze openbaring. We willen daar iets van zeggen voordat we ons met de details gaan bezighouden.

Adam en Christus

Het eerste grote beginsel dat zijn stempel op Gods openbaring drukt, is dat van de beide Adams. Er zijn twee mensen, de eerste en de tweede. De ene is de verantwoordelijke mens, de andere de Man van Gods raadsbesluiten. In Christus openbaart God Zichzelf en maakt Hij Zijn soevereine raadsbesluiten bekend, alsmede de genade die heerst door gerechtigheid, terwijl in Hem bovendien voldaan wordt aan het beginsel van de menselijke verantwoordelijkheid.

Deze onderwerpen beheersen heel de inhoud van de Bijbel. Alleen is het zo, dat Gods goedheid wel telkens opnieuw werd geopenbaard in Zijn wegen tot op de komst van Zijn Zoon, maar dat de genade in de volle zin van het woord slechts profetisch werd onthuld vóór deze komst. En dan nog min of meer verborgen, om geen afbreuk te doen aan de toestand van de relaties van de mens met God in die tijd. De genade openbaarde zich dan ook vaak in vormen die we alleen kunnen begrijpen, nu het Nieuwe Testament ons de sleutel ervan heeft gegeven.

Dit brengt ons tot de volgende beginselen die in de Schrift worden geopenbaard: Gods regering, in verband met de verantwoordelijkheid van de mens, én Gods soevereine genade.

De regering van God

In de eerste plaats Gods regering op het toneel van deze wereld. Dit is een zekere en vaste regering, ook al kan ze lang verborgen zijn, behalve in Israël waar ze *openbaar* was op kleine schaal. Maar zelfs daar was die regering niet

zo duidelijk voor het oog van de mensen, doordat ongerechtigheid vaak de overhand had (Ps. 73), en God in Zijn regering toch nog diepere wegen en grotere zegeningen voor de Zijnen op het oog had. In deze diepere wegen maakte Hij voor het geestelijk welzijn van de Zijnen gebruik van het kwaad, dat over hen kwam volgens de principes van Zijn regering. Het historische deel van de Bijbel deelt de geestelijke mens de loop van die wegen mee. Maar in de Psalmen vinden we hoe ze overdacht worden door de Geest van Christus *in* de gelovigen, waarbij hun gevoelens soms uitdrukking geven aan de ervaringen van Christus Zelf en zó een rechtstreeks profetisch karakter hebben. Maar laten we niet vooruitlopen.

De soevereine genade van God

Het andere goddelijke beginsel is de soevereine genade, die volledig is geopenbaard in de Zoon. Deze genade neemt arme zondaars op, wist hun zonden uit en brengt hen in dezelfde heerlijkheid als de Zoon, die daartoe Mens werd. Ze maakt ons gelijkvormig aan de Zoon, en dat met volle genoegdoening aan de gerechtigheid van God en op grond van het offer van Christus, waardoor God volkomen verheerlijkt is met betrekking tot de zonde.

Er zijn kenmerken van deze soevereine genade die we terugvinden in Gods regering, en die zichtbaar worden als deze regering haar doel heeft bereikt. Maar de volle openbaring van Gods genade zien we in de hemelse heerlijkheid.

De wet

Nauw verbonden met Gods regering is de wet, die de maatstaf geeft van goed en kwaad volgens Gods gedachten en die deze maatstaf baseert op Zijn gezag. De Heer geeft hieraan uitdrukking in de bergrede door uit verschillende gedeelten van de Pentateuch beginselen aan te halen die, als ze in het hart zouden wonen en werken, tot gehoorzaamheid aan God en het volbrengen van Zijn wil zouden leiden en zo een menselijke gerechtigheid zouden bewerken. De plicht zelf wordt niet geschapen door de tien geboden, maar bestaat reeds op grond van de relaties waarin God de mens heeft geplaatst.

Er is verschil tussen de tien geboden en de principes van de wet zoals Jezus ze aanhaalt uit de boeken van Mozes. De beginselen van de wet zoals Christus ze voorstelt, omvatten het absoluut goede in al zijn omvang, zonder dat er sprake is van zonde. Maar de tien geboden vooronderstellen de zonde en elk ervan – op één na – verbiedt alle ontrouw aan de relaties waarop ze betrekking hebben. Het is belangrijk op te merken dat het laatste gebod de neiging van het *hart* verbiedt, de begeerte naar de zonden die hiervoor al veroordeeld waren. Het venijn zit in de staart (vgl. Rom. 7:7).

Bovendien zijn de verschillende relaties de grondslag van de plichten, terwijl de *geboden* de mensen verbieden daarin in gebreke te blijven. Maar het beginsel van de wet (van elke wet), is dat de goedkeuring van Hem tegenover Wie ik verantwoordelijk ben, afhangt van mijn eigen prestaties. De vraag of Hij die het recht heeft te oordelen over mijn trouw aan mijn verantwoordelijkheid dan wel mijn falen, mij zal aannemen, is afhankelijk van mijn gedrag tegenover Hem. Dat bepaalt mijn geluk.

De relaties waarop mijn plichten zijn gebaseerd, zijn vastgesteld door de wil en het gezag van de Schepper. Als ik daarin faal, zondig ik tegen Hem die ze heeft vastgesteld. Ik ben ongehoorzaam aan Hem en ik veracht Zijn gezag. Het beginsel van de wet is dus dat de vraag of iemand wordt aangenomen, afhangt van zijn eigen gedrag. Dit in tegenstelling tot de genade, die tot stand brengt wat zijzelf wil doordat ze in goedheid werkzaam is volgens de natuur en het karakter van Hem die genade bewijst.

De beloften

Er is in tegenstelling tot de wet een ander belangrijk onderdeel van de wegen van God, namelijk de *beloften*. Ze beginnen al bij de val, maar als beginsel in de wegen van God dateren ze vanaf Abraham. De wereld was toen niet alleen in de zonde gevallen, maar ook in de afgodendienst. Satan en zijn demonen hadden de plaats van God ingenomen in de geest van de mens. Nu is het zo, dat zowel de verkiezing en de roeping van Abraham als de gave van de beloften die hij kreeg, verbonden zijn met de genade. De belofte was duidelijk afhankelijk van de genade. Op grond van de belofte is Abraham God gevolgd naar het land dat Hij hem wees – eerst deed hij dat maar half, maar we spreken

hier over de wegen van God. Hij woonde echter in het land van de belofte, zonder er iets te bezitten.

Dit leidt tot een ander beginsel van vitaal belang, namelijk te leven uit *geloof*, terwijl men het woord van God als zodanig aanneemt en rekt op Zijn trouwe goedheid. Met de belofte bezat men nog niet de beloofde zaak zelf, maar het woord van God maakte die *zeker*. Het geloof rekende op de belofte en richtte de gedachten, in meerdere of mindere mate, op een zegen buiten de wereld. Anders zou degene die geloofde, niets aan zijn geloof hebben gehad. Het besef van de gunst van God was ongetwijfeld van grote betekenis, maar het was afhankelijk van het *geloof* in Zijn trouw ten opzichte van wat Hij had beloofd.

In verband met de beloften moeten we ook op het volgende belangrijke punt wijzen: er zijn onvoorwaardelijke en voorwaardelijke beloften. De beloften aan Abraham, Isaak en Jakob waren onvoorwaardelijk, maar bij de Sinai waren ze *voorwaardelijk*. Het Woord van God verwacht die nooit met elkaar. Mozes herinnert aan de beloften die aan Abraham, Isaak en Israël (d.i. Jakob) waren gedaan (Ex. 32:13). Salomo spreekt over wat plaatsvond onder Mozes (1 Kon. 8:51-58). Zo wijst Nehemia 1 op Mozes, maar Nehemia 9 eerst op Abraham als de bron van alles en daarna op Mozes als het gaat om de wegen van God. De apostel Paulus zet het verschil hiertussen uiteen in Galaten 3.

Onder de wet was het genot van het resultaat van de belofte, hoewel er een middelaar was, zowel afhankelijk van de trouw van Israël als van de trouw van God. Maar dan zien we dat alles van het begin af een verloren zaak was. De vervulling van de eenzijdige belofte van God hing daarentegen alleen af van Zijn trouw, en in dat geval was alles zeker. Galaten 3, waarop we al hebben gewezen, maakt ons bovendien duidelijk dat de beloften die aan Abraham werden gedaan, zijn bevestigd aan Christus, het beloofde Nageslacht. In Hem, de tweede Mens, zullen ze beslist allemaal worden vervuld en 'ja en amen' zijn, als Zijn dag zal aanbreken – die de profeten altijd op het oog hebben gehad. Hier komt opnieuw het verschil naar voren, dat we al eerder constateerden, tussen de regering van de wereld en de soevereine genade.

De profetie

De profeten spraken niet over de genade die ons in de hemel plaatst. De profetie heeft in feite betrekking op de aardse dingen. De profetie spreekt ook over Christus; ze bevat de openbaring van Zijn eerste komst op aarde. Op dit onderwerp bouwt ze dan voort en toont ons wat Hij op aarde zal zijn bij Zijn wederkomst, zonder te spreken over wat er zou gebeuren tussen Zijn eerste en Zijn tweede komst. Maar het is wel zo, dat de feiten met betrekking tot de Persoon van de Heer worden aangekondigd in die psalmen die meer Zijn persoonlijke geschiedenis tonen: Zijn opstanding (Ps. 16), Zijn hemelvaart (Ps. 68), Zijn zitten aan Gods rechterhand (Ps. 110). En wat de Heilige Geest betreft, leren we dat Christus als Mens de Heilige Geest zou ontvangen – dat de gaven niet alleen de gaven van God zijn, maar dat Christus ze zou ontvangen ‘in de Mens’ (Ps. 68:19, vert. JND). Dat wil zeggen: als Mens in verbinding met de mensen.

Aan de andere kant wordt in de Psalmen niet gesproken over de staat van zaken die zal volgen op de wederkomst van Christus, behalve in de wensen die David uitspreekt in Psalm 72 en Psalm 145, waar het gaat om de dingen die betrekking hebben op de Persoon van de Heer. Deze toekomstige staat van zaken wordt daarentegen wel uitvoerig geschilderd door de profeten, voor zover het gaat om de vervulling van de beloften aan de Joden en om de gevolgen die dit zal hebben voor de volken.

Er is nog een punt waarop we moeten wijzen. Terwijl de profeten uit naam van God het geloof van de getrouwen bemoedigen in de tijd waarin ze profeteren en in de moeilijke omstandigheden die er toen waren, maakt de Geest van God hiervan gebruik om de gedachten op de *toekomst* te richten, waarin God ten behoeve van Zijn volk tussenbeide zal treden. Dit houdt verband met wat er wordt opgemerkt in 2 Petrus 1:20-21. De draagwijdte van de profetieën van de Schrift wordt niet verklaard door de omstandigheden van het ogenblik waarop ze worden uitgesproken. Wat geprofeteerd wordt, maakt deel uit van het grote geheel van de wegen van God.

De komst en de verwerping van de Zoon

Ten slotte kwam de Zoon. De zonde was toen al in de wereld gekomen, de wet was al geschonden en zelfs de profeten die God had gezonden, hadden Israël tevergeefs herinnerd aan zijn verplichtingen en tevergeefs vrucht voor God gezocht aan Zijn wijnstok. Maar toen kwam de beloofde Messias met de duidelijke bewijzen van Zijn zending, bewijzen die het menselijk verstand kon onderkennen en inderdaad ook onderkende (Joh. 2:23; 3:2).

God sprak in de Persoon van de Zoon (Hebr. 1:1), de grote Profeet die beloofd was. Maar tegelijk openbaarde de Zoon Hem als de Vader. Nu bleek echter dat de mens niets met God te maken wilde hebben. De Zoon van God was daar en verlostte de mens van al het uiterlijke leed dat door de zonde in de wereld was gekomen, en van de macht van de satan die daarmee verbonden was. Maar deze openbaring van God in goedheid had slechts tot gevolg dat de haat van de mens tegenover God aan het licht kwam. Zo hebben de Joden elk recht op de beloften verloren en heeft de mens God verworpen, die Zich hier in goedheid op aarde openbaarde.

Dit maakte een einde aan de geschiedenis van de eerste mens in zijn verantwoordelijkheid. Want we spreken hier niet over de genade, behalve voor zover de tegenwoordigheid van God in genade de verantwoordelijkheid van de mens op de proef stelde. Niet alleen was de zonde in de wereld gekomen en de wet gebroken, maar de mensen konden de tegenwoordigheid van God niet verdragen – en dit ondanks het feit dat Hij in goedheid aanwezig was en hun de zonden niet toerekende.

Dit had tot gevolg dat er geen enkele relatie met God meer mogelijk was op de grondslag van wat de mens in zichzelf is. Want de mens had bewezen wie hij was, en dat ondanks alle wonderen die Jezus had gedaan, die niet alleen Zijn macht maar ook Zijn goedheid openbaarden.¹

Daarom sprak Hijzelf in Johannes 15:22-25 de woorden: '(...) maar nu hebben zij geen voorwendsel voor hun zonde (...); nu hebben zij zowel gezien en gehaat zowel Mij als Mijn Vader'. En terloops willen we erop wijzen dat Johannes altijd

1 Er is maar één uitzondering op al Zijn wonderen van goedheid, namelijk de vervloeking van de vijgenboom (Matt. 21:19). Daarin hebben we juist een illustratie van deze stand van zaken aan het eind van de loopbaan van de Heer.

de uitdrukking 'Vader' gebruikt als hij spreekt over God in Zijn openbaring in genade.

Ja, dit is een ernstige waarheid, dat er in moreel opzicht een einde is gekomen aan de geschiedenis van de eerste mens. Maar het gebeurde om de deur te openen voor Gods oneindige genade, opdat Hij Zich in de Zoon zou kunnen openbaren als de God van alle genade. God zij daarvoor geprezen! Het kruis van Christus zegt ons aan de ene kant dat de mens niets met God te maken wilde hebben, ook al kwam Hij in goedheid en genade. Maar aan de andere kant zegt het kruis ook: God is oneindig in Zijn genade, want Hij heeft zelfs Zijn eigen Zoon niet gespaard om de mens met Zich te verzoenen.

Zo zien we dat de verwerping van Christus door Israël samenviel met de openbaring van de haat van de mens tegenover God. Christus was gekomen als de beloofde Messias – hoewel Hij tegelijk ook God geopenbaard in het vlees was – maar Hij werd verworpen. Dit was het einde van de wegen van God ten opzichte van Zijn volk. Israël verloor elk recht op de beloften. Maar dit ging samen met de veroordeling van de mens in zijn natuurlijke toestand, op de grondslag van zijn eigen verantwoordelijkheid.

Het falen van de mens in zijn verantwoordelijkheid

Laten we in 't kort vanuit historisch oogpunt de wegen van God nagaan met betrekking tot de verantwoordelijkheid van de mens. Het is opmerkelijk dat de mens altijd onmiddellijk bederft wat God tot stand brengt. Dat is het eerste wat hij doet, als God iets goeds geeft. De eerste daad van de mens was al een daad van ongehoorzaamheid. Hij is in de zonde gevallen en hij heeft elke relatie met God verbroken. Vanaf dat moment was hij bang voor Hem, die hem met gunstbewijzen had overladen.

Noach en zijn gezin ontkwamen aan de zondvloed die de hele wereld had verzwolgen. Maar hij bedronk zichzelf en onteerde en verloor het gezag dat hem was toevertrouwd. Toen de wet werd gegeven, diende Israël het gouden kalf nog voordat Mozes was afgedaald van de berg. Nadab en Abihu kwamen op de eerste dag van hun dienstwerk met vreemd vuur voor Gods aangezicht. Daarom werd het Aäron verboden om met zijn kleren tot heerlijkheid en

sieraad of op enige andere wijze in het allerheiligste te komen, behalve op de Grote Verzoendag (Lev. 16).

Salomo, de zoon van David, verviel tot afgoderij en het koninkrijk werd verdeeld. Nebukadnessar was het eerste hoofd van de volken en God had hem alle macht gegeven, maar hij gebruikte die macht om een afgod te maken en hen die trouw bleven aan Jahweh te vervolgen. De belijdende christenheid, de gemeente in uiterlijke zin, is evenmin aan deze algemene wet van ongehoorzaamheid en verval ontkomen.

Adam en Eva

We willen nu ingaan op de wegen van God met de mens in het tijdsverloop tussen Adam en Christus. Eerst zien we de mens in zijn onschuld. Zonder enige smart genoot hij van de aardse zegeningen, terwijl het kwaad niet voor hem bestond. Zijn verantwoordelijkheid kwam tot uitdrukking door het verbod om van de vrucht van een bepaalde boom te eten; en dit was eenvoudig een kwestie van gehoorzaamheid. Dit verbod, of deze wet, ging er niet van uit dat het kwaad aanwezig was. Want als God het niet had verboden, had Adam evengoed van de vrucht van deze boom kunnen eten als van alle andere bomen. Er zou op zichzelf geen kwaad in gestoken hebben, als het verbod er niet was geweest. Maar de mens bezweek voor de verleiding. Hij verloor God en verborg zich voor Hem. Daarna werd hij uit Gods tegenwoordigheid verdreven. Hij werd door het oordeel van God verjaagd uit de hof waar hij genoot van de tegenwoordigheid van God, die hem daar inderdaad opzocht in de koelte van de dag.

De mens had nu een geweten gekregen, waardoor hij onderscheid kon maken tussen goed en kwaad. En dat doet hij eigenlijk tegen wil en dank; want het gebeurt niet door een wet die hem wordt opgelegd, maar het is een *innerlijke* zaak. Ongetwijfeld kan het geweten verschrikkelijk verhard zijn of op een dwaalspoor zijn gebracht, maar toch is het aanwezig in het innerlijk van de mens. Als iemand iets doet wat verkeerd is, wordt hij veroordeeld door zijn geweten. De wet van God is de maatstaf voor het geweten, maar deze maatstaf is niet hetzelfde als het geweten dat zich eraan moet houden.

De mens is voortaan gevallen, want hij is ongehoorzaam geweest. Hij heeft geweigerd van God afhankelijk te zijn, aan Hem onderworpen te zijn. Nu is hij bang voor God en probeert zich voor Hem te verbergen. Maar dat is niet mogelijk. Daarna wordt hij uit de hof verdreven. Hij wordt beroofd van al die zegeningen, die getuigden van Gods goedheid en waardoor hij God kende en zelfs van Zijn nabijheid kon genieten. Want God wandelde in de hof (Gen. 3:8). Voortaan wordt de positie van de mens gekenmerkt door schuld en angst voor God, terwijl de eigen wil en de begeerte hun intrek hebben genomen in zijn natuur. Door het rechtvaardige oordeel van God wordt de mens na zijn val verjaagd uit de hof, maar in morele zin wordt hij ook verdreven uit Gods tegenwoordigheid. De toestand van de mens paste niet meer bij deze plaats van zegen. Het zou verschrikkelijk zijn geweest als de mens in zijn gevallen toestand had kunnen eten van de boom van het leven. De wereld zou dan zijn bevolkt door onsterfelijke zondaars, die noch God noch de dood zouden vrezen! Maar God heeft dat niet toegelaten.

Maar we moeten nog op enkele andere belangrijke omstandigheden wijzen die verband houden met het oordeel waaronder de mens nu ligt. We hebben gezien dat Adam uit Gods tegenwoordigheid vluchtte en zich voor Hem verborg. Het oordeel dat over hem en over Eva werd uitgesproken (Gen. 3:14-19), was een aards oordeel en geen oordeel over de ziel. Het deel van Adam, maar ook dat van Eva, zou moeite en smart zijn. Ze werden beiden geplaatst onder het juk van hun arbeid en van het lijden en de dood.

Voordat Adam uit de hof werd verdreven zag hij, kennelijk door het oog van het geloof, het leven in verbinding met haar door wie de dood zijn intrede had gedaan (Gen. 3:20). Maar dat is niet het enige. We horen in verbinding met de vrouw de belofte van het Nageslacht dat de kop van de slang zou vermorzelen. Christus, het Nageslacht van de vrouw door wie het kwaad in de wereld is gekomen, zou alle macht van de vijand vernietigen.

Verder zien we dat de zonde een einde maakte aan de onschuld van de mens en hem bewust maakte van dat verlies door de schande van zijn naaktheid. Maar dan gaat God Zelf de mens bekleden. God bekleedt Adam en zijn vrouw en zo bedekt Hij hun naaktheid (Gen. 3:21). Maar dat is alleen mogelijk, doordat God de dood tussenbeide laat komen. Vóór de val had de mens geen kennis van het kwaad. Nu bezit hij die kennis, maar hij krijgt een bedekking door een daad van God Zelf. Eerst had hij nog geprobeerd zelf zijn zonde te verbergen, maar de vijgenboombladeren hadden geen enkel nut toen hij Gods

stem hoorde. Zo'n bedekking betekende niets voor een ontwaakt geweten in Gods tegenwoordigheid. 'Ik ben naakt', zei Adam, 'daarom verborg ik mij'.

Wij moeten ook opmerken dat God hem zijn onschuld niet teruggaf en hem daarna verdreef uit de hof. Dat was onmogelijk. God deed iets beters. Om te laten zien wat het werk van Zijn handen is, maakte Hij kleren van huiden voor Adam en zijn vrouw en bekleedde hen daarmee. Hun toestand maakte dat noodzakelijk in Zijn ogen, en Hij bracht het in Zijn genade Zelf tot stand. Daarbij komt dan nog de verzekering dat de satan die hen tot zonde had verleid, eenmaal vermorzeld zou worden.

Maar ondertussen werd de mens verdreven uit de hof. In de hof genoot hij van al Gods zegeningen, zonder dat hiervoor geloof nodig was. Maar nu moest hij de aarde bewerken, hij moest sterven en tot op dat moment gescheiden zijn van God, die vroeger wandelde in de hof waar de mens woonde. Voortaan kon de mens God alleen maar kennen door het geloof, als er tenminste geloof in zijn hart was. Dit is een nieuw beginsel, en het is van groot belang. De mens had God verloren, hij had een geweten gekregen en hij moest met moeite werken om in zijn levensonderhoud te voorzien. Zo moest hij leven en God vinden, als dat mogelijk was. Maar voortaan was hij buiten de omtuining geplaatst waar God hem had opgezocht en waar hij in overvloed genoot van Gods zegen, zonder dat dit gevaard ging met moeite of smart.

De mens was uit Gods tegenwoordigheid gevlucht, en God had hem verdreven. Adam stond niet meer in die relatie tot God waarin hij geplaatst werd toen God hem schiep, noch wat betreft de toestand van zijn ziel noch wat betreft de rechtvaardige wegen van God. De verbinding met God was verbroken. De mens leefde in de zonde. We willen het nog eens herhalen: de mens was gevlucht uit Gods tegenwoordigheid, en God had hem verdreven uit de positie die Hij hem gaf toen Hij hem schiep. Voortaan was hij een vreemdeling voor God. Hij had een slecht geweten en de kennis die hij van God had, reikte nu juist daartoe om hem bang te maken voor God.

Toch had hij ook begrepen dat het Nageslacht van de vrouw de kop van de slang zou vermorzelen. Door Gods genade en door Diens werk had hij een kleed van God gekregen. Inderdaad sprak dit kleed van de dood, maar het was een volmaakte bedekking voor de naaktheid waarvan hij zich bewust was en die uitdrukking gaf aan zijn val en zijn zondestaat.

Kaïn en Abel

De mens was buitengesloten. Was er nog een plaats voor hem om tot God te naderen en Hem te aanbidden? Deze nieuwe vraag komt nu naar voren in de geschiedenis van de mens. Kan hij nog in Gods nabijheid komen, nu hij God heeft verlaten? Abel brengt een offer dat hem om zo te zeggen niets kost, maar hij brengt het door het geloof. Hij erkent dat hij een zondaar is, buiten de hof en ver van God, en dat de dood zijn intrede heeft gedaan. Maar daarnaast erkent hij ook Gods genade, die de naaktheid van zijn ouders had bedekt.

Daarom komt hij met een zoenoffer tot God. Alleen zo'n offer kon de zonde wegdoen en de zondaar in staat stellen tot God te naderen. Zo komt Abel tot God op grond van de dood van een plaatsvervangend offer. Door dit offer erkent hij Wie God is in Zijn liefde en in Zijn gerechtigheid, en aan de andere kant erkent hij hierdoor ook zijn eigen gevallen toestand. Abel brengt het door het geloof, en God neemt het aan. Ja, Hij neemt Abel zelf aan op grond van dit offer. Hij ziet Abel en zijn offer aan (Gen. 4:4). Abel verkrijgt getuigenis dat hij rechtvaardig is, daar God over zijn gaven getuigenis geeft (Hebr. 11:4). God nam hem aan in overeenstemming met de waarde van zijn gaven, dat wil zeggen de waarde van het offer van Christus. God Zelf had de naaktheid van Adam bedekt door middel van de dood van een offer, en Abel erkende dit. Hij was zich bewust van zijn toestand en hij erkende de noodzaak van een zoenoffer als de enige mogelijkheid om in Gods nabijheid te komen.

Kaïn daarentegen kwam met de vrucht van zijn eigen, moeizame arbeid. Nu de mens niet meer in Gods tegenwoordigheid verkeerde, moest hij naar Hem toe komen om Hem te aanbidden. Dat zal iedereen toegeven, als hij tenminste niet openlijk niet alleen Christus maar ook God loochent. Kaïn erkende dat hij tot God moest komen, maar op welke manier? Hij dacht dat hij tot God kon naderen zoals hij was. En waarom niet? Aan de zonde denkt hij niet. Het feit dat God de mens uit het paradijs had verjaagd, maakt voor hem geen verschil.

Kaïn gaat tot God alsof er niets gebeurd is. Hij is in morele zin blind en ongevoelig. Zo komt hij met zijn offer, de vrucht van zijn eigen arbeid. Maar deze vrucht was het bewijs van de vloek die op de aarde rustte. Kaïn erkent niet dat hij een gevallen schepsel is en evenmin erkent hij Wie God is. Hij erkent noch de zonde, noch de vloek die rustte op zijn werk dat het gevolg van de zonde was. Nu de mens buiten het paradijs staat, komt deze vraag op hem af: Hoe kan hij tot God komen? En God geeft Zelf voor alle eeuwen

het antwoord in deze rijkdom van grote beginselen die we hier hebben. Deze eerste hoofdstukken van Genesis bevatten de grondslagen van onze relaties met God en tonen tegelijk ook de toestand van de mens.

Daarna vinden we in Genesis 4 de tweede vorm van het kwaad. In Adam zagen we de zonde tegen God, nu volgt de zonde van de mens tegen zijn naaste. Kaïn staat op tegen zijn broer en slaat hem dood. Hij is verbitterd over het feit dat God hem heeft afgewezen. Zo komt de moord op de medemens in de wereld. Aan Adam stelde God de vraag: 'Waar bent u?' (Gen. 3:9). Want Adam had vol vreugde in Gods nabijheid moeten zijn en deze woorden gaven precies aan wat zijn positie was. Maar aan Kaïn vroeg God: 'Wat hebt u gedaan?' (Gen. 4:10).

Maar eerst hebben we nog het gesprek dat God met Kaïn had over de toestand van zijn relatie met Hem (Gen. 4:7). Als hij deed wat goed was, zou God hem aannemen en zou er verhoging zijn. De begeerte van zijn broer zou naar hem zijn en hij zou over hem heersen. Vergelijk deze woorden met het oordeel dat over de vrouw werd uitgesproken (Gen. 3:16b). Maar als hij deed wat kwaad was, lag de zonde – of een offer voor de zonde, het Hebreeuws heeft beide betekenissen – aan de deur. Dat wil zeggen: er was een redmiddel, een zondoffer.

Dit zijn de algemene beginselen van onze relaties met God. Als men doet wat goed is, wordt men door God aangenomen. Als men gedaan heeft wat kwaad is, heeft de genade van God voorzien in een offer voor de zonde. Merk hier op dat het offer van Abel geen zondoffer was. Kaïn noch Abel kwamen tot God met een geweten dat zich bezwaard voelde over een bewuste overtreding (Gen. 4:3-4). Het ging om de toestand van deze beide personen, de toestand van de mens voor het aangezicht van God. In Abel zien we de mens die erkent dat hij uit Gods tegenwoordigheid verdreven is. Hij komt tot God op de manier die God in Zijn genade had aangegeven. In Kaïn zien we de natuurlijke mens, die ongevoelig is voor de zonde. Maar daarna spreekt God tot Kaïn over bewuste overtreding en dit bevestigt dat het in vers 7 om een zondoffer gaat, niet om de zonde zelf.

We hebben al gewezen op het verschil tussen de zonde van Kaïn en die van Adam. Kaïn maakt zich schuldig aan zonde ten opzichte van zijn broer, wat voor Adam onmogelijk was. Zo vult hij de zonde van Adam aan, door dit tweede aspect eraan toe te voegen. God spreekt het oordeel over Kaïn uit, die zich aan

de wanhoop overgeeft als hij vervloekt wordt in zijn arbeid en te horen krijgt dat hij een vluchteling en zwerver zal zijn op aarde.

Daarna ging Kaïn helemaal weg uit de tegenwoordigheid van God, die met hem sprak. Hij vestigde zich in het land dat God hem als zwerver had toebedeeld (Nod = omzwerfing). Zo ontstaat 'de wereld'. Kaïn bouwde een stad en noemde die naar de naam van zijn zoon. Zijn kinderen worden rijk en doen allerlei uitvindingen. Ze leren hoe ze metalen moeten bewerken en hoe ze zich moeten bezighouden door het vermaak van de kunsten. Ze proberen zo gelukkig mogelijk te zijn als dat kan zonder God.

Behalve deze algemene waarheden in verband met Kaïn is er nog een profetisch aspect. We kunnen in hem ook een type zien van de Joodse leiders, de moordenaars van de Heer (vgl. Matt. 23:35 en Hebr. 12:24). Lamech gaf toe aan zijn eigen wil en nam twee vrouwen. Maar ik denk dat hij ook een type is van Israël, namelijk in de laatste dagen. Set is de man van Gods raadsbesluit. Hij is een type van de opgestane Christus. Er ontstaan twee mensengeslachten op aarde, in de lijn van Kaïn en die van Set. Maar de haat van de ene familie tegen de andere blijkt al bij Kaïn en Abel (vgl. 1 Joh. 3:11-12).

We hebben wat uitgeweid over dit deel van de geschiedenis, omdat we hierin een voorstelling hebben van de gevallen toestand van de mens en verder ook van de manier waarop hij tot God kan naderen. We vinden hier de beginselen op grond waarvan hij in relatie met God kan treden, zonder specifieke godsdienstige inzetten, maar niet zonder getuigenis van de kant van God.

Henoch en Noach

Daarna vinden we het getuigenis van God in Henoeh, en ook in Noach. Henoeh kondigt de komst van Christus ten oordeel aan (vgl. Judas:14-15). Noach gaat door het aardse oordeel heen en wordt om zo te zeggen opnieuw geboren voor een nieuwe wereld.

We vinden in Henoeh in type ook een voorstelling van het eeuwige leven, terwijl in Abel het offer wordt voorgesteld waardoor de gevallen mens tot God kan naderen. In Adam en Eva hebben we Gods soevereine genade gezien, waardoor de mens die onder het oordeel ligt wordt bekleed, voordat hij uit de hof van Eden wordt verdreven. Ten slotte vinden we in Noach de aankondiging

van het einde van de eeuw, en de bewaring van een overblijfsel door het oordeel heen. Het gaat van kwaad tot erger met de gevallen mens, zodat er geen enkele getrouwe overblijft behalve Noach. Noach wordt door God gered als Hij het oordeel van de zondvloed over de wereld laat komen.

Al deze dingen worden aangehaald in het begin van Hebreeën 11. Daar zien we de grote principes ervan in genade. De feiten zoals we die in Genesis vinden, bevatten dus *beginzelen* die veel dieper gaan en eeuwig van betekenis zijn. Toch is het ook belangrijk erop te wijzen dat de geschiedenis van dit tijdperk van oordeel over Adam en over de wereld een *aards* karakter draagt. Het zijn regeringsoordelen en ze hebben betrekking op de dingen van de aarde.

Na de zondvloed begint er met Noach een nieuwe wereld. Het eerste waarmee hij zich bezig houdt is het offer. Er is hier uitdrukkelijk sprake van ‘brandoffers’, die aangenaam waren voor God. God verklaart dat Hij de aardbodem niet meer zal vervloeken en al het levende niet meer zal slaan, maar dat de seizoenen op elkaar zouden volgen in overeenstemming met de orde die Hij vaststelde zolang de aarde zou bestaan. Maar het gezag van de mens is nu anders dan in het paradijs. Toen was er vrede en gaf hij op een soevereine wijze namen aan de dieren. Maar voortaan moet de vrees voor de mens al deze schepselen beheersen. De mens mocht ze eten, maar hij mocht niet komen aan het bloed, het teken van het leven.

Bovendien wordt het gezag van de overheid ingesteld om het geweld tegen te gaan dat de aarde had vervuld vóór de zondvloed. Wie een aanslag pleegde op het leven van een mens, zou dat met zijn eigen leven moeten boeten. God eiste bloed voor het bloed dat vergoten werd, en de mens werd bekleed met het gezag dat nodig was om deze wet uit te voeren. Onder dit bestuur leven we op aarde. Daarna gaf God de regenboog als het teken van Zijn verbond met de hele schepping. De boog in de wolken getuigt ervan dat er geen zondvloed meer zal komen.

Helaas faalde Noach, toen hij genoot van de zegen die God hem gaf. Hij schoot tekort in zijn positie, doordat hij zichzelf bedronk en onteerde. Dan zien we dat de wereld in drieën wordt verdeeld, overeenkomstig de drie zonen van Noach. Het nageslacht van Sem staat met God in verbinding, maar dat van Cham wordt vervloekt. Het wordt hier genoemd met het oog op de geschiedenis van Israël. Het derde deel wordt gevormd door het nageslacht van Jafet, dat de meerderheid van de volken omvat.

Babel en de afgodendienst

De mensen proberen zich te verheffen op de aarde en de macht van het menselijk geslacht, dat toen nog een eenheid vormde, te bundelen. Maar God verijdelt hun plannen door hun spraak te verwarren. Daarna zien we in Nimrod het begin van de wereldrijken. Babel en het land Sinear beginnen op de voorgrond te treden. Dat is onze wereld.

Er is een ander belangrijk element dat nu naar voren komt in de geschiedenis, de invoering van de afgoderij. Het is de satan niet alleen gelukt om de mens te verleiden, zodat hij een zondaar is geworden. Maar de satan roept zichzelf uit tot zijn god, om hem te helpen bij de vervulling van zijn verlangens. De mens heeft God verloren. Vroeger stond hij met Hem in verbinding, en die relaties waren hernieuwd in de persoon van Noach. Maar nu maakte de mens van elke natuurkracht een god die sprak tot zijn verbeelding en die een middel werd om aan zijn begeerten te voldoen. Nu hij God heeft verloren, blijft alleen de afgodendienst voor hem over. En zelfs van dat deel van de mensheid dat met Jahweh in verbinding stond (Gen. 9:26), wordt speciaal gezegd dat het tot afgoderij vervallen was (Joz. 24:2).

Wat een vreselijke val! De mens kon zich onmogelijk ontdoen van het bewustzijn dat er een God was die boven hem stond, een Wezen dat hij vreesde. Maar toch schiep hij zich een menigte lagere goden, om deze vrees te verdrijven en een antwoord te krijgen op zijn wensen. Zo verborg hij de ware God, die hij in feite niet kende en die altijd een 'onbekende God' voor hem bleef (zie Hand. 17:23). De mens ging alles vergoddelijken: de hemellichamen, de natuurkrachten, zijn voorouders, de nakomelingen van Noach en andere leden van het menselijk geslacht die nog ouder en minder bekend waren. Alles wat niet van de mens zelf was, wat buiten hem leefde en handelde, de natuur die stierf en weer nieuw leven voortbracht, het ontstaan van levende wezens: alles kreeg een goddelijk karakter in zijn ogen. De ware God bezat hij niet. Toch had hij een god nodig, want hij was een afhankelijk en ongelukkig schepsel. Daarom maakte hij zichzelf goden volgens zijn fantasie en begeerten en de satan profiteerde daarvan. Arm mensdom zonder God!

Dan komt de soevereine God tussenbeide. Maar terloops kunnen we nog opmerken dat Hij de levensduur van de mens halveerde na de zondvloed en later nog een keer in de dagen van Peleg, toen de aarde werd verdeeld en God elk volk zijn plaats gaf (vgl. Deut. 32:8).

De roeping van Abraham

Zoals we zojuist al hebben gezegd, leidt de algemene verbreiding van de afgoderij ertoe dat God tussenbeide komt. Deze goddelijke tussenkomst drukt een heel belangrijk stempel op Zijn wegen. God roept Abraham uit deze verdorven omgeving, opdat hij de stamvader zal worden van een volk dat Hem toebehoort. In Abraham, de vader van de gelovigen, komen de volgende drie of zelfs vier grote beginselen naar voren: eerst de soevereine wil van God of anders gezegd Zijn verkiezing, dan de roeping, de beloften en ten slotte de voortdurende eredienst van iemand die een vreemdeling op aarde is geworden.

Abraham bezit wel de beloften, maar nog niet de dingen die beloofd zijn. Maar dit richt de gevoelens en de hoop op een domein buiten deze wereld, ongetwijfeld nog op een vage manier, maar later worden er openbaringen aan toegevoegd. De beginselen die we in Abraham zien, hebben het volk van God sindsdien gekenmerkt. Dit zijn dus in 't kort de nieuwe wegen van God: de wereld heeft zich overgegeven aan de afgodendienst, en daarom roept God iemand uit deze wereld om Hem te dienen; deze man wordt het vat van de beloften. Er zijn andere getrouwen geweest vóór Abraham. Maar die waren niet de stamvader van een geslacht geworden, zoals Adam dat was als het hoofd van het gevallen mensengeslacht. Maar Abraham werd ook het hoofd van een geslacht; want zelfs wij zijn Abrahams nageslacht, omdat we van Christus zijn (Gal. 3:29).

Er is niets wat zo leerrijk is als het leven van Abraham. Maar we kunnen nu alleen wijzen op wat kenmerkend is voor de wegen van God. Abraham beleed een vreemdeling en bijwoner te zijn. Toen hij in het land kwam dat God hem gaf, bouwde hij een altaar voor God. Maar hij bezat niets van het land, zelfs geen voetbreed. Hij had alleen een tent en een altaar. Als hij ergens komt, slaat hij zijn tent op en bouwt er een altaar. Maar hij faalt als hij afdaalt naar Egypte en God niet raadpleegt. God bewaart hem, maar hij heeft geen altaar na zijn vertrek uit het land Kanaän. Pas als hij terug is in het Beloofde Land, heeft hij weer een altaar.

Abraham krijgt de beloften. Hij zal een talrijk nageslacht hebben (Israël), waaraan het land Kanaän tot een eeuwige bezitting zal worden gegeven. Verder zullen alle volken van de aarde in hem worden gezegend. Deze laatste belofte wordt herhaald na het offer van Isaak, die een type is van de gestorven

en opgewekte Christus. Abraham offerde zijn zoon, in wie de beloften vervuld zouden worden, aan God en hij kreeg hem bij gelijkenis terug uit de doden (Hebr. 11:19). Daarop wordt de belofte van zegen voor de volken bekrachtigd aan zijn nageslacht, dat wil zeggen aan Christus (Gal. 3:16). De beloften zijn onvoorwaardelijk, het gaat om het vaste voornemen van God. Israël zal de zegen ervan ontvangen in de laatste dagen, de christenen hebben het genot ervan nu al (Gal. 3:14). We kunnen nu niet ingaan op de feiten en openbaringen die hiermee verband houden en die van oneindige betekenis zijn.

Sara wil het 'nageslacht' bezitten vóór de tijd die God had bepaald (Gen. 16). Maar het kon alleen gebeuren op de grondslag van de *belofte*, niet naar het vlees (Gal. 4:23). Het was toen allemaal genade, geloof en hoop, want er was nog niets vervuld. Dat is zelfs nu nog zo als het gaat om de heerlijkheid die ons is beloofd, waarin alleen Christus Zelf al is binnengegaan. Ondertussen was God de God van Abraham, Isaak en Jakob, de mede-erfgenamen van dezelfde belofte (Hebr. 11:9). Isaak is een type van Christus in Zijn betrekkingen met de gemeente. Jakob brengt ons op het terrein van het aardse volk van God.

De uittocht van Israël uit Egypte

Nadat Jakob naar Egypte was getrokken, werden zijn nakomelingen, de Israëlieten, onderworpen aan het slavenjuk, de harde dienst van de Egyptenaren. Zo is de mens onderworpen aan de slavernij van de zonde in het vlees. Dit feit leidt tot een nieuw beginsel van enorme betekenis, dat van de *verlossing*. En er is een andere waarheid die hiermee gepaard gaat, namelijk het bestaan van een volk van God op aarde, een volk te midden waarvan God *woont* (Ex. 3:7-8; 6:1-8; 15:2, 13-17; 29:45-46).

Het is Gods soevereine genade dat Hij denkt aan de ellende van Zijn volk en het geroep van de kinderen Israëls hoort. Maar hoe kan Hij hen verlossen? Israël leeft in de zonde, evengoed als de Egyptenaren. Maar God heeft een losprijs gevonden: het bloed van het paaslam, een beeld van Christus (1 Kor. 5:7). Door het geloof wordt het bloed in alle huizen van de Israëlieten op de beide deurposten en de bovendorpel gestreken en God gaat met Zijn oordeel voorbij aan het volk dat schuilt achter het bloed.

De Israëlieten moeten ook eten van het lam dat geslacht is en dat hen beveiligd voor het oordeel. Het paaslam wordt gegeten met bittere kruiden en ongezuurde broden, met de bitterheid van de verootmoediging en met oprechtheid en waarheid in het hart – en verder het middel omgord, de schoenen aan de voeten en de staf in de hand. Daarna verlaat het volk met haast het land Egypte.

Als het volk dan bij de Rode Zee komt, wordt het verlost. Mozes zegt tegen de Israëlieten: 'Wees niet bevreesd, houd stand, zie het heil (= verlossing) van Jahweh' (Ex. 14:13). De macht van Egypte wordt verbroken door het oordeel dat het treft. Het paard en zijn ruiter worden in de zee geworpen. Voortaan is Israël buiten Egypte, het is verlost en tot God gebracht. De verlossing is volkomen, het volk zal de Egyptenaren in eeuwigheid niet meer zien.

De woestijnreis

Er is nu ook een nieuw leven waar God voor zorgt. Maar eerst komt Mara. We moeten drinken van het bittere water van de dood, die Christus in al zijn realiteit voor ons heeft ondergaan. De dood van Christus moet worden toegepast op het vlees.

Het volk wordt gevoed door het manna, een beeld van Christus als het ware brood uit de hemel (Joh. 6). De dorst wordt gelest door het water uit de steenrots. De waterstromen spreken van de Geest van God (Joh. 7:39), de rots van Christus (1 Kor. 10:4). Daarna komt de strijd, waarin het volk kracht van boven ontvangt (vgl. Hebr. 4:16). Dit zijn de belangrijke voorzieningen voor de woestijnreis. In deze geschiedenissen is alles *genade*. God openbaart Zich in genade en wordt verheerlijkt waar de mens faalt. Bovendien is de mens in Gods nabijheid gebracht, want de verlossing brengt ons tot God (Ex. 15:2, 13). Maar de reis onder het genot van de genade om tot Hem te komen (Ex. 19:4), wordt in haar grote grondbeginselen eraan toegevoegd. Het verlost volk heeft ook deel aan de rust van God, de sabbat. De instelling daarvan gaat samen met het manna, een beeld van Christus – terwijl de strijd komt na het water uit de rots.

Enkele verzen uit Exodus 15 vragen hier onze aandacht. In vers 13 lezen we: 'U hebt door Uw weldadigheid dit volk uitgeleid dat U hebt verlost, U hebt

hen door Uw sterkte geleid tot de liefelijke woning van Uw heiligheid' (vert. JND). Maar aan de andere kant lezen we in vers 17: 'U zult hen brengen en hen planten op de berg die Uw eigendom is, Uw vaste woonplaats, die U gemaakt hebt'. Dat wil dus zeggen dat de Israëlieten niet alleen tot God waren gebracht op grond van een absolute en volkomen verlossing, maar dat ze ook ingevoerd zouden worden in de beloofde erfenis.

Het valt op dat er noch in Exodus 3 of 6, noch in dit gedeelte in Exodus 15 sprake is van de woestijn. Omdat het verlossingswerk volkomen is, is de woestijn op zichzelf niet nodig. Toen de misdadiger aan het kruis behouden was, was hij geschikt om met Christus in het paradijs te zijn. Zo is het ook met ons (vgl. Kol. 1:12). De woestijn vormt geen deel van Gods raadsbesluiten, die betrekking hebben op de verlossing en de erfenis. De woestijn behoort tot Gods *wegen* (zie Deut. 8). God stelt ons op de proef, opdat we zouden leren wie we zelf zijn, maar ook Wie Hij is. Alle belijders worden op de proef gesteld, uitgaande van een voltooide verlossing. Als ze geen leven uit God hebben, worden ze onderweg neergeveld, terwijl de ware gelovigen volharden tot het einde. Bovendien wordt de toestand van het volk beproefd en wordt het getuigtigd (Deut. 8:5, 15-16). In die positie staat het volk op de grondslag van de wet.

Het gaat erom wat we voor God zijn in verband met Zijn regering. Maar we staan onder de leiding van de staf van het *priesterschap*, en verder is er nog de speciale voorziening van de rode koe en het reinigingswater met het oog op de onreinheid die we in de woestijn oplopen (Num. 19).

Het is heel wat anders als het gaat om de *rechtvaardiging*. Dan wordt gezegd aan het einde van de woestijnreis, het leven van beproeving hier beneden: 'Er wordt in deze tijd over Jakob gezegd, en over Israël, wat *God* gedaan heeft' (Num. 23:23). Dat volgt dus aan het einde van de reis, terwijl onderweg steeds werd gevraagd wat *Israël* had gedaan?

De Rode Zee en de Jordaan

De Rode Zee is een type van de dood van Christus *voor* ons, de Jordaan van ons gestorven zijn *met* Hem. Na de Jordaan volgt de strijd in Kanaän, onze strijd als het leger van God tegen de geestelijke boosheden in de hemelse gewesten (Ef. 6). Maar eerst komt Gilgal, de praktische toepassing van ons gestorven zijn met

Christus op ons hart en leven (Kol. 3:5). De legerplaats is steeds in Gilgal, waar de herinnering aan onze vereniging door het geloof met Christus in de dood bewaard blijft. De eenmaking met Hem wordt voorgesteld door de doortocht door de Jordaan, en de stenen in Gilgal vormen de herinnering daaraan.

Daarna wordt het manna vervangen door het overjarige koren van het land. Het manna is de voorziening voor de woestijn; het is een beeld van Christus zoals Hij hier op aarde is gekomen. Maar het oude koren van het land spreekt van een *hemelse* Christus. Ten slotte vinden we in Jozua 5 de verschijning van de Bevelhebber van het leger van God. Israël voerde de strijd in Kanaän als Gods legermacht. De overwinning in de strijd was afhankelijk van de toestand van het volk dat met God in verbinding stond, en zo was het ook met de zegen in de woestijn. God zegende, maar tegelijk oefende Hij ook Zijn regering uit te midden van Zijn volk.

Wat ons betreft hebben de ervaringen van de woestijn en de strijd in het land ook niet op hetzelfde moment plaats, maar wel in hetzelfde mensenleven. Maar het heil, de verlossing, valt ons ten deel bij de Rode Zee. Bij de Jordaan verwerkelijken we door het geloof dat we *met Hem* gestorven en opgestaan zijn. De staf sloeg de zee, zodat die er niet meer was, behalve als bescherming voor het volk. Maar de Ark van God bleef in de Jordaan, totdat allen waren overgetrokken.

Het is goed om op te merken dat de voorwaarden, wanneer de Schrift spreekt over een 'indien', niet op het heil maar op de woestijnreis betrekking hebben. Maar voor hen die geloven en leven uit God bezitten, is er daarnaast ook de belofte dat ze tot het einde toe bewaard zullen worden. Er is dus geen onzekerheid voor het geloof. Maar in de woestijn gaat het om proefondervindelijke relaties met de levende God en niet om een volbracht werk.

Het verbond van de Sinai

Wat Israël in historisch opzicht betreft, heeft het bij de Sinai de beloften aanvaard op de voorwaarde van de eigen gehoorzaamheid. Dit is het eerste verbond. Het werd gesloten met de hulp van een middelaar, en dit maakt duidelijk dat er twee partijen waren. Het genot van de resultaten van de

beloften was zowel afhankelijk van de trouw van de mens als van de trouw van God; en de zekerheid daarvan was dus niet groter dan de garanties die de zwakste partij kon geven. Trouwens, nog voordat Mozes van de berg was afgedaald, had het volk al het gouden kalf gemaakt.

Het nieuwe verbond zal evenals het oude verbond met Israël en met Juda worden gesloten. Dit zal gebeuren bij de wederkomst van de Heer, als Hij hun zonden zal vergeven en ze niet meer zal gedenken. Dan zal Hij Zijn werk voltooien door Zijn wet in hun harten te schrijven, niet meer op stenen tafelen. Maar het feit dat het volk zich bij de berg Sinai van tevoren verplichtte tot *gehoorzaamheid* als de voorwaarde om de zegen te ontvangen, is van groot belang. Hierdoor veranderde het karakter van de zonde. Wat op zichzelf al slecht was, werd nu bovendien de overtreding van de wet. Door de wet hechtte God officieel Zijn gezag aan de verplichtingen die voortvloeien uit de relaties waarin de mens zich bevindt. De wet verbood elke schending van deze verplichtingen. Toen de wet werd gegeven, waren deze relaties er al en ook de verplichtingen die ermee verbonden zijn. Maar de wet maakte van de schending van deze verplichtingen een duidelijke *overtreding* van de uitdrukkelijke wil van God. Het ging onder de wet niet alleen om menselijke gerechtigheid, maar om het gezag van God.

Het laatste gebod is van bijzondere aard. Het 'u zult niet begeren' hield zich niet bezig met zondige daden, ook eigenlijk niet met de zonde in het vlees, maar met de eerste aandriften ervan. Door dit gebod komt de ziel die uit God geboren is, tot de ontdekking van de wortel van de zonde in het vlees (Rom. 7:7). Maar zelfs als iemand in staat was geweest de hele wet te vervullen, dan was dat nog slechts een *menselijke* gerechtigheid geweest.

Het wonen van God bij Zijn volk

Een andere belangrijke waarheid die we al hebben aangestipt, werd nu werkelijkheid: God woonde hier op aarde te midden van Zijn volk. Daar – te midden van Israël – had Hij Zijn troon opgericht. Twee dingen zijn hiermee verbonden: de directe regering van God, die men door het geloof kende als de Heer van de hele aarde, en het bestaan van een erkende plaats waar men tot God kon naderen.

Alleen openbaarde God Zich niet ten volle. Hij woonde in duisternis en bleef verborgen achter het voorhangsel. Maar hier bracht men de offers. Hier kregen alle godsdienstige relaties van het volk met God gestalte, in elk geval voor zover ze betrekking hadden op de eredienst. Die plaats vormde het godsdienstige middelpunt. Daar reinigde men elk jaar de woning van God, daar werden de zonden van Israël uitgewist door de offers – die spraken van het offer van Christus.

Tegelijkertijd was de tent van ontmoeting ook een afbeelding van de *hemelse* dingen (Hebr. 8:5). Alleen was het voorhangsel dat de ingang van het allerheiligste afsloot, nog niet gescheurd. De mens ging er niet binnen, alleen de hogepriester eenmaal per jaar (Hebr. 9:7). Zo was de toestand van het volk. Het had de wet aanvaard als de voorwaarde die voortaan gold voor de vervulling van de beloften. God was aanwezig te midden van het volk, maar Hij was niet toegankelijk achter het voorhangsel. Hij oefende Zijn regering uit te midden van het volk en ten gunste van hen. Maar de tabernakel en al zijn inzettingen vormden alleen een schaduw, niet het beeld van de dingen zelf (Hebr. 10:1). Om die reden wordt er in de brief aan de Hebreeënen meer gewezen op de *contrasten* dan op de overeenkomsten met de werkelijkheid die van Christus is.

Laten we in 't voorbijgaan ook letten op Gods genade en neerbuigende goedheid in Zijn wegen met Zijn volk. Is het volk in slavernij? Dan komt God als hun Verlosser. Moeten ze als pelgrims door de woestijn trekken? Dan komt God ook in een tent bij hen wonen. Moeten ze strijden in Kanaän? Dan verschijnt Hij met een uitgetrokken zwaard als de Aanvoerder van de legermacht van Jahweh. Woont het volk in vrede in het land? Dan laat Hij daar een woning voor Zich bouwen zoals de paleizen van de koningen.

We willen nu overgaan tot de bespreking van de afzonderlijke bijbelboeken.

De Pentateuch

Genesis

In dit boek vinden we alle belangrijke grondslagen van de relaties van de mens met God: de schepping, de satan, de val, het offer, de afzondering van de heiligen van de wereld, het oordeel over de wereld, de regering die het kwaad beteugelt, de roeping van God nadat de afgodendienst is ingevoerd, de beloften, het nageslacht van God, de gelovigen als pelgrims en vreemdelingen op aarde – maar met een voortdurende eredienst, hoewel er verder geen enkele godsdienstige inzetting was. Verder zien we in Isaak het beginsel van de opstanding, en de verbinding van Christus met Zijn hemelse volk. En in Jakob het aardse volk, de Joden.

Maar we vinden in Genesis niet de verlossing, waardoor er een volk voor God wordt gevormd en een woonplaats voor God bij de mens wordt bereid. We vinden hier ook nergens het woord 'heiligheid', behalve in Genesis 2:3 in verbinding met de sabbat. God woont nog niet bij de mens, dat volgt pas in Exodus.

Eerst wordt de schepping behandeld, dan de staat van onschuld van de mens, zijn plaats van heerschappij en het huwelijk, dat een beeld is van de eenheid van Christus en de gemeente (Ef. 5:31-32). Daarna hebben we de val, de zonde van de mens tegen God. Dan in Kaïn de zonde van de mens tegen zijn naaste. Tegelijk is er ook het getuigenis van bepaalde rechtvaardige personen. Bij Abel staat dat in verband met het offer, bij Henoch in verbinding met het leven, en het getuigenis van Noach heeft te maken met de aankondiging van het

komende oordeel (vgl. Hebr. 11:4-7). Daarna zien we het volledige verderf van de mensheid en de zondvloed. Nadat we in Henoch een beeld van de gemeente hebben gehad, krijgen we in Noach de verlossing door het oordeel heen.

Dan begint een nieuwe wereld. God sluit er een verbond mee en de mens krijgt bestuursmacht om het geweld te voorkomen. Maar de eerste bestuurder faalt en Gods plannen met betrekking tot de geslachten van de mensen komen naar voren. We zien dat God volken vormt als gevolg van het streven van de mensen om bijeen te blijven en op die manier onafhankelijk te zijn. Te midden van deze volken vinden we in Nimrod de wereldmacht, in handen van een alleenheerser, verbonden met Babel, de plaats van de verdorvenheid van de mens. In feite komt de verdeling van de mensheid in volken tot stand door een oordeel van God.

Nadat het geslacht van Sem erkend is op aarde (God is de God van Sem), vinden we de indeling in volken als de grondslag van de inrichting van de wereld. Maar dan begint God iets heel nieuws. Hij roept uit de wereld zoals Hij die had ingericht, een enkeling om het hoofd te worden van een gezegend nageslacht, hetzij lichamelijk of geestelijk. Welke afzonderlijke gelovigen er tot dan toe ook hadden geleefd, er was geen familiehoofd geweest dat een tegenhanger vormde van Adam. Maar Abraham was dat wel. Verkiezing, roeping en belofte zijn hiermee verbonden.

In overeenstemming hiermee zien we Abraham als een vreemdeling en pelgrim zijn weg gaan, met niets dan een tent en een altaar. Hij faalt, zoals iedereen, maar God oordeelt de wereld – het huis van Farao – voor hem. Daarop krijgen we het verschil tussen een hemelsgezinde en een aardsgezinde gelovige. De wereld heeft macht over de aardsgezinde Lot, maar de hemelsgezinde Abraham heeft macht over de wereld. In verband hiermee zien we in Melchisedek een beeld van de toekomstige priester op Zijn troon (Zach. 6:13), wat samenhangt met Gods oppermacht over hemel en aarde.

Als Abrahams afzondering van de wereld duidelijk is gebleken, stelt Jahweh Zichzelf aan hem voor als zijn Schild en zijn Loon. Dan komt eerst de aardse erfenis en het aardse volk, dat wil zeggen de belofte daarvan. Abraham verwacht de belofte dat hij de vader van vele volken zal worden. Hierbij openbaart God Zichzelf als de Almachtige, en we zien Zijn verbond met Abraham als Hij Zich zo openbaart en het beginsel van afzondering voor God door de besnijdenis (Gen. 17).

In Genesis 18 vinden we de belofte van de erfgenaam en het oordeel over de wereld (Sodom). Het hemelse volk (Abraham) staat hierover in verbinding met God en kan voorbede doen. Daarentegen zien we in hoofdstuk 19 dat het aardse volk (Lot) geoordeeld wordt en door de verdrukking heen behouden wordt als door vuur. Hierop volgt de absolute toe-eigening van de vrouw – hetzij Jeruzalem, of de hemelse bruid – als de vrouw van Jahweh (Gen. 20). Het oude verbond (Hagar) wordt uitgedreven (Gen. 21), en de erfgenaam komt en neemt het land in bezit.

Met Genesis 22 begint een andere reeks onderwerpen. Als de beloofde erfgenaam geofferd is en de belofte bekrachtigd is aan het nageslacht, sterft Sara. Dit is het voorbijgaan van de oude band die God had met Zijn volk op aarde. Dan wordt Eliëzer gezonden om een vrouw voor Isaak te nemen. Dit is een beeld van de zending van de Heilige Geest en van Zijn werk op aarde om een bruid te bereiden voor Christus, die erfgenaam is van alle dingen. Isaak mocht in geen geval terug gaan naar Mesopotamië. Zo kon Christus Zelf niet teruggaan naar de aarde om de bruidsgemeente bijeen te brengen.

Maar met Jakob is het heel anders. Hij is het hoofd van de twaalf stammen en hij gaat wel terug naar Mesopotamië voor Rachel en Lea, die een beeld zijn van Israël resp. de volken. In Jakob zien we de uitverkorenen, maar niet het hemelse volk. Jakob gaat terug naar Kanaän en krijgt de beloften, maar met alle mogelijke beproevingen. Zo zal het ook met Israël gaan. Maar als Jakob terugkeert, moet hij het oude Israël (Rachel) opgeven om Benjamin, de zoon van zijn rechterhand, te verkrijgen (Gen. 35).

Uit de korte vermelding van het nageslacht van Esau blijkt dat de wereld sterk en machtig is, voordat dit met het volk van God het geval is. Met hoofdstuk 37 begint er een andere geschiedenis, die van Jozef – een duidelijk beeld van Christus, verbonden met Israël, maar verworpen en verkocht aan de volken. Maar zo wordt hij het hoofd over alle dingen. Hij bestijgt de troon en regeert over heel Egypteland. Hij krijgt een vrouw uit de volken. De namen van de kinderen van Jozef spreken van de verwerping van Christus en van de zegen buiten Israël na Zijn verwerping. Israël is opzijgezet. Maar Jozef neemt zijn broers weer aan in de heerlijkheid die volgt. Zo zal het ook gaan met de verworpen Messias. Dit gedeelte eindigt met twee duidelijke getuigenissen: het bevel van Jozef met betrekking tot zijn gebeente, en het profetische getuigenis van Jakob dat ze allemaal terug zullen komen in het land en de beloften aan Israël vervuld zullen worden.

Exodus

In Exodus hebben we de verlossing, de wet, de tabernakel, het volk van God, de tegenwoordigheid van God op Zijn troon op aarde, het oude verbond, en het priesterschap. We zien hier hoe God Zijn volk bezoekt. Het grote onderwerp van Exodus is de verlossing en het aangaan van relaties met Zijn volk, hetzij door de wet waardoor ze op de proef werden gesteld, hetzij door de tussenkomst van de genade waardoor Hij hen kon verdragen. God deed dit met het speciale doel om bij hen te wonen, en daarnaast om hen te laten wonen op de plaats die Hij voor hen had bereid.

Dit hangt allemaal samen met enkele heel belangrijke beginselen: de *verlossing* die hen tot God brengt, het *wonen* van God onder hen en als gevolg daarvan *heiligheid*. En het *priesterschap* wordt ingesteld om de relatie met God te handhaven ingeval het volk niet rechtstreeks met Hem in verbinding kan staan.

Met dit alles is, naast het oordeel over de wereld, ook de uiteindelijke verlossing van het aardse volk verbonden. Bij Mozes, de man van de genade, vinden we Sippora, die de gemeente voorstelt. Maar de kinderen zijn de getuigen van de blijvende verbinding van Christus met Israël.

Exodus geeft ons vanaf de Rode Zee tot de Sinai een heel overzicht van Gods handelen in genade, in Christus en door de Geest, tot aan het duizendjarig rijk, en het Vrederijk zelf. In hoofdstuk 19 stelt het volk zichzelf onder de wet, en krijgt het de wet in plaats van een eredienst op de grondslag van verlossing en genade.

Leviticus

Dit boek laat ons God zien in de tent van ontmoeting, te midden van Zijn volk. Hij regelt alle dingen die passend zijn voor de relatie met Hem. Zo tekenen ook de feesten Hem te midden van het volk, dat een kring vormt rondom Hemzelf (Lev. 23).

We vinden hier de bijzonderheden van de offers, de voorschriften met betrekking tot ceremoniële reinheid, vooral in verband met de melaatsheid, de Grote Verzoendag en de overige feesten, het sabbatsjaar en het jubeljaar,

waarin iedereen terugging naar zijn erfdeel; en ten slotte profetische bedreigingen in geval van ongehoorzaamheid van de kant van het volk.

Numeri

Het boek Numeri behandelt de woestijnreis, maar richt onze blik ook op de erfenis – die voor ons hemels is. Verder krijgen we een volledig beeld van Gods wegen om het volk in te voeren in de zegen; en ook van Christus Zelf in Zijn heerschappij. Hierbij doel ik op de profetieën van Bileam (Num. 22-24).

Het boek begint met de telling van het leger, de opstelling van de stammen, de telling van de Levieten, de wet op de jaloersheid en op het nazireeërschap, de priesterlijke zegen en de inwijding van de tent van ontmoeting (Num. 1 tot 8). Dan krijgen we de geschiedenis van de tocht door de woestijn met de wolk- en vuurkolom als gids en onder de leiding van het priesterschap. In verband met het gedrag van de kinderen Israëls op deze reis vinden we in Numeri 19 de speciale voorziening van de rode koe en het reinigingswater.

Het volk komt om in de woestijn, met uitzondering van twee verkenners en de kleine kinderen. Maar de uiteindelijke mening die God in Zijn soevereine genade over Israël had, vinden we in de profetische uitspraken van Bileam. In Numeri vinden we ook de bijzonderheden van de offers voor de feesten en vooral voor het Loofhuttenfeest, de wet op de geloften, de inbezitneming van het Overjordaanse, de geschiedenis van de koperen slang, het erfdeel van de Levieten, en de vrijsteden.

In al deze boeken zijn niet alleen de gebruiken en de ceremoniën typen van geestelijke dingen, maar heeft de geschiedenis zelf ook een typologische betekenis. De apostel Paulus zegt dat al deze dingen hun zijn overkomen tot voorbeelden en zijn beschreven tot waarschuwing voor ons, op wie de einden van de eeuwen gekomen zijn (1 Kor. 10:1-13). Behalve de offers die we vinden in Leviticus 8 en 9, hebben we geen bewijs dat er ooit offers zijn gebracht in de woestijn, tenzij aan Moloch en aan Remfan (Hand. 7:42-43).

Deuteronomium

Dit boek neemt een aparte plaats in. Het gaat ervan uit dat Israël in het land Kanaän woont en op grond daarvan herinnert het de Israëlieten aan hun ongehoorzaamheid in het verleden en dringt het aan op de gehoorzaamheid die men Jahweh verschuldigd is. Het doel van Deuteronomium is het volk te bewaren in een nauwe verbinding met hun God.

Er zou een plek in het land worden aangewezen, waar de ark van God een rustplaats zou vinden en waar het middelpunt van de eredienst zou komen. Daar zou men al de feesten houden en alle offers en de tienden brengen, behalve wat men in het derde jaar aan de Leviet gaf op de plaats waar hij woonde. (In historisch opzicht kan men dat in de apocriefe boeken vinden, zie Tobias 1:6-8).

Maar er wordt in dit boek nauwelijks over de priesters gesproken. Het volk staat rechtstreeks met Jahweh in verbinding. Als men gehoorzaam is, heeft dat zegen tot gevolg; maar op ongehoorzaamheid volgt het oordeel. Het slot van het boek is een profetisch lied, dat de afval van het volk aankondigt en het oordeel van God – dat echter ook de volken zal treffen die Israël verdrukt zullen hebben.

In Exodus en Leviticus gaat het om het naderen tot God, in Deuteronomium om het genieten van de zegeningen van Jahweh. Dit laatste moest gebeuren in een geest van genade ten opzichte van hen die gebrek leden, en in het besef dat men rechtstreeks onder het bestuur van Jahweh was geplaatst en trouw diende te gehoorzamen aan de wet die Hij had gegeven.

Verschillende inzettingen met betrekking tot de feesten en de vrijsteden worden in deze boeken herhaald, maar het bijzondere kenmerk van Deuteronomium is dat de aandacht speciaal op het *volk* wordt gericht. Het gaat om het volk als zodanig, zonder koning of profeet, dat het land in bezit heeft gekregen om Jahweh te dienen die het hun heeft gegeven. Zo komen ook de priesters nauwelijks naar voren, al worden ze wel genoemd. Alleen verwekt God in de tijd waarop dit boek betrekking heeft bijzondere mannen, als dit nodig is, om het volk te herstellen dat in verval is geraakt door zijn zonden. Maar zoals we al zeiden, gaat het hoofdzakelijk om de verhouding tussen Jahweh en Zijn volk.

Deuteronomium geeft een samenvatting van al Gods wegen en daden met betrekking tot Zijn volk. Deze wegen en handelingen vormen de motieven om aan te dringen op echte *gehoorzaamheid*. Bovendien wordt het volk hierdoor op morele gronden in een rechtstreekse verbinding met God Zelf geplaatst. De drie grote feesten hebben duidelijk dit karakter (Deut. 16). Verder wordt het beproevende karakter van de wet genoemd. Maar tegelijk wordt ook geopenbaard dat het Gods voornemen is om te *zegenen*, ondanks het falen onder de wet. Het boek eindigt met de profetische zegen van Israël, in verbinding met de toestand waarin het volk toen was.

De historische boeken

Jozua

Het boek Jozua beschrijft de inbezitneming van het land Kanaän. Dit gebeurt door Gods leiding en kracht, overeenkomstig Zijn belofte, maar door middel van de strijd van het volk. De trouw van Israëls wandel met God wordt daardoor op de proef gesteld en de verantwoordelijkheid van het volk komt duidelijk naar voren. Toch blijkt dat God met hen is, want geen enkele vijand kan tegen hen standhouden.

We zien in Jozua in type de kracht van Christus, als Hoofd en Leidsman van Zijn volk, door middel van de Heilige Geest. De loopbaan van Jozua begint met de doortocht door de Jordaan, in de kracht van de opstanding. Maar de kracht voor de strijd vindt men in Gilgal, de plaats van de besnijdenis, d.i. het doden van het eigen vlees. Verder voedt het volk zich eerst met het koren van het land, voordat er sprake is van enige strijd. God was met Jozua al de dagen van Zijn leven. En het volk diende God al de dagen van Jozua en ook daarna – zolang de oudsten leefden die ooggetuigen waren geweest van Zijn wonderbare werken (Joz. 24:31).

Richteren

Maar spoedig daarna vervielen de Israëlieten tot afgoderij. Omdat ze de volken niet uitroeiden, die God door hun hand wilde oordelen, leerden ze hun boze en afgodische wegen. Daarom vielen ze onder het oordeel van God en werden ze

overgeleverd in de hand van verschillende verdrukkers en vervolgers. Van tijd tot tijd verwekt God een richter om Israël te verlossen, en dan is er verlichting en zegen tijdens zijn leven. Maar als de richter is gestorven, valt het volk weer in dezelfde ongehoorzaamheid en wordt het opnieuw overgeleverd aan zijn vijanden.

Zoals Jozua een boek van overwinningskracht is, is Richteren een boek van falen, zodat de kracht verloren gaat. Alleen komt God in Zijn genade van tijd tot tijd tussenbeide om te verlossen en te herstellen. Gilgal wordt vervangen door Bochim (Richt. 2). Gilgal, het doden van het vlees (schijnbaar niet zo heel belangrijk), was de plaats van kracht. Bochim was de plaats van tranen en berouw, maar de Engel van God was daar.

Ruth

Dit boek laat ons zien hoe God tussenbeide komt om het beloofde Nageslacht te geven en het herstel van Israël te bewerken. Maar Hij doet dat op een nieuwe grondslag, de grondslag van de *genade*. Tijdens een hongersnood in het land gaat Naomi, die Israël voorstelt, weg en verliest alles. Ruth komt met haar terug en Boaz (d.i. 'in hem is kracht') lost het erfdeel en verwekt de naam van de gestorvene over diens erfdeel. In zekere zin was dit het oude Israël, want het kind werd aan Naomi geboren (4:17). Maar het is op de grondslag van de *genade*, want Ruth had geen recht op de belofte.

De ontroerende geschiedenis van Ruth laat ons heel oude gebruiken en tegelijk ook prachtige karaktertrekken zien. De geschiedenis draagt zelf onmiskenbaar het stempel van echtheid. Ze is belangrijk, omdat ze het geslachtsregister van David beschrijft en daarmee ook van Christus, terwijl ze bovendien toont hoe een niet-Jodin in dit geslachtsregister is opgenomen.

1 en 2 Samuël

Eli faalde als richter en priester. Hij stierf en zijn familie werd afgesneden uit het land der levenden. De verbinding met God door middel van het priesterschap werd verbroken en de ark werd weggenomen. De breuk tussen het volk en God was volkomen. Er was geen kracht meer om de verbinding met Hem in

stand te houden en de ark van God – de verbindingsschakel – was verloren gegaan. Er was een eind gekomen aan de betrekkingen van Israël met God op de grondslag van hun eigen verantwoordelijkheid.

Toch gaan de wegen van God verder en de wegvoering van de ark wordt de aanleiding om dat duidelijk te maken. Christus is het Middelpunt van die wegen: Hij is Profeet, Priester en Koning. De hogepriester hield de verbinding tussen het verantwoordelijke volk en God in stand, en de ark was de plek waar die betrekking in stand kon worden gehouden. Maar de ark was weg. Voortaan was er geen Grote Verzoendag meer! De troon van God te midden van het volk was er niet meer, en het bloed kon daar niet meer worden gesprenkeld volgens de orde van het huis van God! Waar was Hij die troonde tussen de cherubs? Ongetwijfeld versloeg Hij de afgoden door Zijn grote kracht, echter niet in Israël maar bij de Filistijnen. Voor Israël was alles voorbij op de grondslag van hun eigen verantwoordelijkheid.

Maar de soevereiniteit van God is onbeperkt. Hij komt tussenbeide door middel van een *profeet*. Hij verwekt Samuël en dat is een daad van Zijn soevereine goedheid. We kunnen dit vergelijken met het soevereine handelen van God, toen Hij het volk uit Egypte verlostte. De ark was er toen nog niet, maar toch kwam God tussenbeide. Nu stuurt God in Zijn soevereiniteit een profeet, en die wordt de schakel tussen Hem en het volk.

God geeft eerst de profeet en dan de koning. Voordat er macht is, is er profetie. Dat is een opmerkelijke zaak, die ook voor onze tijd geldt. Voordat Christus terugkomt met macht, wordt de verbinding tussen God en Zijn volk bewaard door het getuigenis van de Geest en het Woord. Ondertussen is niet successie, maar geloof de bron van onze kracht. Dat is het algemene beginsel dat we zien vanaf Eli tot aan David op de troon.

Maar het vlees wil een bestuursmacht hebben en het krijgt wat het verlangt.² God Zelf was Israëls Koning, maar Israël spiegelde zich aan de volken. Ze wilden niet meer door het geloof wandelen, maar door aanschouwen; daarom kozen

2 Het is volkomen waar dat er een gemis was door het wanbestuur van Samuëls zonen (1 Sam. 8). Als de geestelijke kracht ontbreekt, ontstaat er gebrek. Maar dat kan niet worden goedgeemaakt door de maatregelen van het vlees. Dit geldt ook voor de gemeente, die alleen staande kan blijven door de kracht van het geloof. Zodra men overging tot successie was alles verloren.

ze een mens als koning. In het algemeen slaagde Saul, maar God verliet hem om zijn ongehoorzaamheid – die Israëls ongehoorzaamheid was. Saul heeft de Filistijnen nooit verslagen, Jonatan wel (1 Sam. 14). Saul viel op de bergen van Gilboa door de hand van deze vijanden, die hij had moeten vernietigen. Zo bezwijkt de bestuursmacht van het vlees voor de macht van de vijand, en in haar val worden zelfs gelovigen die eraan vasthouden meegesleept (zoals Jonatan). Als men een orde vestigt zonder Christus, kan men niet uitzien naar de komst van Christus die deze orde opzij zet.

Ondertussen moest David, op wie alle hoop was gevestigd, er genoegen mee nemen dat men hem najoeg als een veldhoen op de bergen. Hij is een type van Christus in Zijn verwerping. Maar de plaats van het geloof was bij David. Jonatan is iemand die verbonden is met de uiterlijke orde. Maar de plaats van de kracht van het geloof is niet bij koning Saul, maar bij de verworpen David.

Het volk wilde een koning hebben naar het vlees, maar God wilde een koning hebben met het oog op Christus. Zowel de priester als de profeet en de koning openbaren Gods gedachten met betrekking tot Zijn Gezalfde. Bij de typen zelf zien we dat ze falen, zoals steeds het geval is met de mens. David faalde en zijn zoon Salomo faalde, ondanks de rijke zegeningen waarmee God hen had omringd; maar dan wordt het koninkrijk verdeeld.

We moeten hier enkele opmerkingen maken met betrekking tot het koningschap zelf. Het koningschap is eigenlijk de uitoefening van daadwerkelijke macht. In het koninkrijk van God is dat de macht van God. De koning die namens God in Israël regeert, is het instrument van Gods tussenkomst met macht te midden van Zijn volk. We hebben het falen gezien van de verantwoordelijke mens onder het priesterschap, en daarna de profeet die namens God optreedt door Zijn woord. Dat was al genade, maar in het koningschap gaat de *macht* samen met de *genade*, om de plannen van God uit te voeren.

God had ook wel zonder de mens de afgoden kunnen overwinnen en wraak op hen kunnen nemen, maar Hij wilde heersen door middel van de mens. Het koningschap is het derde karakter waarin Christus optreedt. Salomo is een type van Christus als de Vredevorst. Maar in de lijdende David die zijn volk verlost, zien we op een kenmerkende manier hoe Christus Zijn macht uitoefent. Door middel daarvan zal ook het herstel van Israël in de laatste dagen plaatsvinden. In Psalm 72 vinden we zowel David als Salomo, de koning en de zoon van de koning.

Dan krijgen we de verbinding van de ark met het koningschap. David haalt de ark terug uit Kirjat-Jearim, maar hij geeft haar geen plaats meer in de tabernakel waarmee de uiterlijke vorm van de eredienst verbonden was. De ark krijgt een rustplaats op de berg Sion, die God had gekozen als de zetel van het koningschap (zie Ps. 132; 2 Sam. 6 en 1 Kron. 16). Dan stelt David voor het eerst het lofgezing in voor Jahweh met het refrein: 'Zijn goedertierenheid is tot in eeuwigheid'. Want het was de goedheid en de genade van God, waarvan de uitoefening nu met macht plaatsvond. Dit lied werd opnieuw gezongen onder Nehemia, en de terugkeer die God had bewerkt was wel een treffende gelegenheid hiervoor. En we horen het met het oog op de laatste dagen ook in de Psalmen (Ps. 106, 107, 118, 136).

Hoewel het koningschap in historisch opzicht dus op de grondslag van de verantwoordelijkheid werd geplaatst, stond het grote en onwankelbare beginsel van de uitoefening van de genade met macht nu vast. Het was de zekere goedheid van God ten opzichte van Israël in de Persoon van de Messias. Gods goedertierenheid was tot in eeuwigheid. David kreeg de belofte dat zijn nageslacht en zijn huis tot in eeuwigheid bestendig zouden zijn (2 Sam. 7; 1 Kron. 17). De positie van de Christus, de ware zoon van David, stond vast en was door God duidelijk omlind, hoewel het huis van David voorlopig onder de verantwoordelijkheid werd geplaatst en onmiddellijk faalde (2 Sam. 23:5). De belofte van eeuwige bestendigheid gold niet voor de tempel, die op de berg Moria werd gebouwd, ook al was dit de woning van God.

De ark komt eerst ter sprake, dan de tempel. De verbinding met God wordt eerst hersteld door het geloof, door geestelijke kracht in overeenstemming met de genade. Zo wordt de ark naar de berg Sion gebracht, waar men dan zingt: 'Zijn goedertierenheid is tot in eeuwigheid'. Het was allemaal door geestelijke kracht in overeenstemming met de genade – niet met de uiterlijke orde, want de tabernakel verbleef toen op de hoogte te Gibeon. We zien Salomo pas op de berg Sion na zijn terugkeer uit Gibeon, waar God aan hem verscheen (1 Kon. 3; 2 Kron. 1).

De plaats van de tempel werd vastgesteld, nadat God verlossend en verzoenend tussenbeide was gekomen (2 Sam. 24; 1 Kron. 22:1; 2 Kron. 3:1). Het is de plaats waar het offer verzoening bewerkte voor het volk, dat onder het oordeel lag. God had Jeruzalem lief; daarom trok Hij Zijn slaande hand terug en toonde door profetie de weg van de verzoening door het offer. Op die plaats moest de tempel komen, op de dorsvloer van de Jebusiet Ornan,

op de berg Moria. Daar was voortaan de plaats van de geordende eredienst, verbonden met deze aarde.

1 en 2 Koningen

Hier hebben we de regering van Salomo, een type van de grote Zoon van David, de tempelbouw en de heerlijkheid van het vrederijk. Dan zien we het falen van Salomo en de verdeling van het rijk, nadat zijn zoon Rechabeam koning wordt. Daarna verlaten de tien stammen al gauw de dienst van Jahweh, hoewel ze zich op Zijn naam laten voorstaan. Hoe snel heeft het volk God verlaten!

In Juda is het verval niet zo vlug gegaan. Maar Koningen geeft vooral de geschiedenis van Israël, het tienstammenrijk, hoewel er ook voldoende van Juda wordt gezegd om de geschiedenis te kunnen volgen tot aan de ballingschap. Koningen laat ons de tussenkomst van God zien door middel van Zijn profeten. Elia was een getuigenis tegenover Israël op de grondslag van de verantwoordelijkheid, Elisa in opstandingskracht.

Door de instelling van de kalverendienst brak Israël dus met de tempel en in feite met Jahweh Zelf. Ongetwijfeld rustte de verantwoordelijkheid vooral op de koning, maar het volk heeft zijn verkeerde positie zelf ook nooit verlaten. Zowel in Israël als in Juda werd dit tijdperk gekenmerkt door de dienst van de profeten, die door God werden gezonden. God dacht aan de getrouwen in Israël, zelfs toen de profeet er geen enkele meer zag. Wat een treffend bewijs van Zijn genade! Elia was een bijzonder groot profeet, hij hoefde zelfs niet door de dood heen te gaan. Maar terwijl God alle zeventuizend getrouwen kende, zag Elia alleen zichzelf en klaagde: 'Ik ben alleen overgebleven'.

Er is een groot verschil tussen het karakter van de profeten in Israël en in Juda. Een groot deel van Koningen vertelt de geschiedenis van Elia en Elisa. Hun getuigenis had betrekking op de rechten van Jahweh te midden van het afvallige Israël. Het diende er ook toe om de harten van de getrouwen die onder dit volk verborgen waren, te bevestigen in het geloof in de ware God,

die door Israël verlaten was. Maar deze profeten legden geen getuigenis af van de Messias die zou komen, noch van de wegen van God in het algemeen.³

De profeten in Israël werden vooral gekenmerkt door hun wonderen. Daarentegen deden de profeten in Juda geen wonderen (behalve het teken dat Jesaja aan koning Hizkia gaf), omdat de dienst van Jahweh daar nog steeds bestond. Maar Elia en Elisa handhaafden door hun wonderen persoonlijk het getuigenis van Jahweh tegenover een avvallig volk, evenals Mozes wonderen deed toen dit getuigenis in het begin gegeven werd. Alleen waren de wonderen van Elia wonderen van *oordeel* en die van Elisa wonderen van *goedheid* en *genade* (behalve zijn tweede wonder).

De profeten van Juda drongen juist aan op trouw in de dienst van Jahweh bij degenen die beleden dat ze de ware God dienden en Zijn tempel bezaten. Ze bemoedigden het persoonlijke geloof, niet door wonderen die getuigden van de macht van Jahweh, maar door de belofte die aan het volk gegeven was overeenkomstig Gods onwankelbare liefde en trouw.

1 en 2 Kronieken

Kronieken is geschreven of in elk geval voltooid na de terugkeer uit Babel. Het gaat hier vooral om de geschiedenis van de familie van David, om koning David zelf (1 Kron.) en om zijn nageslacht (2 Kron.). Maar de geschiedenis wordt vanuit een heel ander oogpunt beschreven dan in Samuël en Koningen. In Samuël zien we David in zijn historisch karakter, in zijn verantwoordelijkheid. Hij wordt op de proef gesteld en hij faalt. Hetzelfde beginsel vinden we in Koningen, waar de geschiedenis van het volk en het gedrag van de koningen eveneens vanuit het oogpunt van de verantwoordelijkheid wordt belicht.

3 We kunnen in hun geschiedenis wel een verborgen getuigenis zien. Elia gaf op de Horeb de geschonden wet als het ware terug aan Jahweh. Daarna volgde hij elke stap van het volk Israël (2 Kon. 2). Eerst Gilgal, waar het volk voor God was afgezonderd. Toen Betel, de plaats waar Jakob de belofte van zegen kreeg voor de aarde. Daarna Jericho, de plaats van de vloek. Ten slotte de Jordaan, of de dood, waarna hij ten hemel voer. Vanaf die plaats ging Elisa terug door de dood en begon hij zijn loopbaan.

Maar Kronieken toont ons de David van de genade en de zegen, overeenkomstig Gods raadsbesluiten. Om die reden wordt er stilzwijgend voorbijgegaan aan de geschiedenis van Batseba en Uria. Zo vinden we hier evenmin de beschrijving van de laatste dagen van Salomo. Het gaat om Gods gedachten; het kwaad wordt alleen genoemd als dat nodig is om de geschiedenis te kunnen begrijpen. Kronieken beziet alles vanuit het oogpunt van Gods genade. Zelfs de naam van Joab wordt genoemd (ondanks al zijn misdaden), omdat hij de burcht Sion innam (1 Kron. 11); terwijl Joab juist niet voorkomt in 2 Samuël 5 en 23. Hieruit blijkt hoe Kronieken de geschiedenis ziet en welke waarde Sion in Gods ogen heeft.

Aan het eind van 1 Kronieken geeft David het bouwplan van de tempel en van alles wat ermee verbonden is aan Salomo. David heeft het gekregen door de Geest (1 Kron. 28:12), en Salomo moet het uitvoeren. Kronieken houdt meer verband met de oprichting van het koninkrijk op aarde, terwijl Koningen meer laat zien wat hemels is. In de tempel in Kronieken is er een voorhangsel (2 Kron. 3:14), in Koningen niet. Het voorhangsel zal voor Israël in het duizendjarig rijk niet gescheurd zijn.

We vinden in Koningen en Kronieken natuurlijk veel belangwekkende bijzonderheden, zoals het geloof van Hizkia, de gehoorzaamheid van Josia, de vroomheid van Josafat, etc. Maar door verbindingen met de wereld zijn de goede gevolgen van het optreden van godvrezende koningen nooit van blijvende aard geweest. God kon de zonden van Zijn volk niet ongestraft laten. Eerst werd Israël weggevoerd door de Assyriërs. De tien stammen raakten verloren onder de volken. Maar dat zal niet altijd zo blijven, want de Messias zal hen vinden als Hij terugkomt. Ondertussen gaan de openlijke wegen van God verder met Juda. De dienst van de profeten is daar doorgegaan tot er geen genezing meer mogelijk was (2 Kron. 36:16), dat wil zeggen tot aan de Babylonische ballingschap en zelfs daarna.

Maar de Babylonische ballingschap was van enorme betekenis met betrekking tot de aarde. De troon van God was nu niet meer op aarde. God was voortaan 'de God van de hemel', en de profetie maakt altijd duidelijk onderscheid tussen die uitdrukking en de term 'de Heer van de hele aarde'. Op het volk van God stond Lo-Ammi geschreven. De tijden van de volken – van de macht van de 'beesten' waarover Daniël spreekt – waren aangebroken, en die zullen voortduren tot de vernietiging van het laatste beest door de macht van de Heer Jezus bij Zijn komst.

Alleen was het nodig dat Christus als Koning werd voorgesteld aan de Joden. Dat is de geschiedenis van het evangelie met betrekking tot hen. Nadat ze Hem hebben verworpen, zijn ze ‘zwerwers’ op aarde geworden – zoals Kaïn. Maar ze dragen een teken van God om bewaard te worden – zonder verloren te raken onder de volken, zoals de tien stammen – met het oog op de dagen van zegen die nog wachten. Dan zullen ze zich bekeren, tenminste een overblijfsel onder hen, en Hem aanschouwen die ze doorstoken hebben.

De historische boeken laten ons dus het falen van Israël zien onder het oude verbond, waarbij de zegen afhankelijk was van de gehoorzaamheid van de mens. Hun geschiedenis onder het oude verbond was voorbij. Maar de belofte was er nog, de belofte van de Messias en van het nieuwe verbond. Met het oog daarop werkte God in het hart van Kores, die zich niet had overgegeven aan de grove afgoderij van Babel en die de afgoden verfoeide, zodat hij een overblijfsel van Israël liet teruggaan naar het land van de belofte en zelfs meehielp aan het herstel van de tempel van de ware God en de eredienst.

De boeken Ezra en Nehemia beschrijven hoe dit overblijfsel door Gods goedheid terugkeerde naar het land, opdat er een volk zou zijn waaraan de beloofde Christus kon worden voorgesteld. Te midden van dit overblijfsel is de beloofde Messias gekomen op de tijd die door was God bepaald.

Ezra

Hier zien we het nationaal herstel van Juda vanuit godsdienstig oogpunt. De tempel werd herbouwd en de dienst van God weer ingesteld in overeenstemming met de wet, terwijl men wachtte op de komst van de Messias. Maar er was geen ark, geen Urim en Tummim; het was een lege tempel.

Ezra kwam na Jesua en Zerubbabel (hst. 7 en 8). Deze mannen handelden door het geloof. Ze richtten het altaar op ter bescherming tegen de vijanden die hen omringden. Ze vertrouwden op God (hst. 3). De profeten Haggai en Zacharia bemoedigden de Joden namens God, die hun geloof niet onbeantwoord liet (hst. 5 en 6). Daarna hebben we dus de komst van Ezra, een trouwe en toegewijde man, die op Jahweh vertrouwde. Hij was onderwezen in de wet en

herstelde de orde onder het volk. Kennelijk is deze orde door de natuurlijke neiging van het menselijk hart langzamerhand ontaard in farizeïsme.

In de tijd van Ezra en Nehemia bestond de trouw van de kant van de Joden uit hun afzondering als het volk van God, uit het eisen van duidelijke Joodse geslachtsregisters, speciaal voor de priesters, en uit het wegzenden van de vreemde vrouwen.

Nehemia

Dit boek behandelt het herstel van de burgermaatschappij, die onder de heerschappij van de volken stond. Nehemia herbouwde de muren en de stad. Hij was een trouwe en toegewijde man, maar sprak nogal over zijn trouw. Want de Schrift laat deze beide kanten van zijn karakter zien, zoals ze bij hem aanwezig waren.

Ester

Het boek Ester laat ons zien hoe God in Zijn voorzienigheid voor het volk Israël zorgt, terwijl Hij Zijn aangezicht voor hen verbergt en er Lo-Ammi op hen geschreven staat. Hij zorgt voor hen, terwijl Hijzelf verborgen blijft en hen niet erkent.

Men heeft er vaak op gewezen dat de naam van God geen enkele keer wordt genoemd. Maar dat past juist bij het karakter van dit boek, dat de voorzienigheid van God laat zien terwijl Hij Zich niet openlijk toont.

De bruid uit de volken verzuimt haar schoonheid te laten zien en de Joodse bruid vervangt haar ten slotte als koningin. In Mordekai hebben we een beeld van de Messias, eerst in Zijn lijden en daarna in Zijn heerlijkheid.

De dichterlijke boeken

Job

Job behandelt de mogelijkheid van de betrekking van de mens met God, als hij op de proef wordt gesteld in de grote strijd van goed en kwaad tussen God en de macht van de duisternis. Kan de mens die vernieuwd is door de genade – zoals we dat nu zouden zeggen –, die rechtvaardig en oprecht is in zijn wegen, in zichzelf gerechtigheid bezitten en zichzelf voor God handhaven tegenover de macht van het kwaad? Dat is de vraag die in dit boek wordt gesteld. Deze vraag wordt verbonden met de tucht die gelovigen ondergaan en die niet kan worden verklaard door de veronderstelde zichtbare godsregering.

We zien hier ook de wegen van God om harten te onderzoeken, zodat ze hun werkelijke toestand voor Hem leren kennen. Dit onderwerp is des te leerzamer, omdat het boek Job niet gebonden is aan een bepaalde bedeling, een bepaalde bijzondere openbaring van de kant van God. Job was een vroom man, zoals men dat kon verwachten van een nakomeling van Noach, die de kennis van de ware God niet had verloren. Hij leefde in een tijd waarin de zonde zich opnieuw begon te verspreiden in de wereld en men begon met de afgodendienst, hoewel God klaarstond met Zijn oordeel daarover.

We zien in Job ook iemand die ondanks zijn opstandigheid op God vertrouwt. Zijn hart gaat naar God uit, ook al kan hij Hem niet begrijpen. Job spreekt anders over God dan de vrienden dat doen. Hij kent eigenschappen aan God toe die de vrienden met hun verstandelijke redeneringen niet weten te bedenken. Job kent God, maar hij heeft behagen in zijn eigen oprechtheid.

Hij maakt van zijn vroomheid een kleed van eigengerechtigheid, waardoor God voor hem verborgen blijft en ook zijn werkelijke toestand voor hemzelf verborgen blijft. Elihu verwijt Job deze dingen, terwijl hij hem de wegen van God uitlegt. In Elihu hebben we de wijsheid van God in Zijn Woord: dus in feite Christus. Daarna zien we de kracht van God, en dat is ook Christus, als Hij Job antwoord geeft uit een stormwind. Als God Zich aan Job openbaart, breekt zijn hart. Dan wordt hij door God hersteld en overladen met zegeningen.

Job geeft ons ook een beeld van de wegen van God met Israël. Want de wegen van God die we hier zien, komen speciaal tot uitdrukking in Zijn eigen volk Israël. Verder vinden we in dit boek onderwijs van de Geest over de rol van de satan in de wegen en de regering van God hier op aarde. We worden gewezen op zijn hoedanigheid als de aanklager van de broeders (vgl. Openb. 12:10), en op de macht die hij heeft over de wereld. God wordt gezien als de Bron en Oorsprong van alles. Niet van de aanklachten zelf, dat hoef ik nauwelijks te zeggen, maar van het hele gebeuren. Het uiteindelijke doel van God is de Zijnen te *zegenen*. Er wordt in Job ook gewezen op de noodzaak van een Middelaar.

Psalmen

In Psalm 1 en 2 vinden we de twee beginselen die ten grondslag liggen aan het hele boek. Het eerste beginsel is dat er te midden van de goddelozen een godvrezend overblijfsel is. Het tweede is dat Jahweh en Zijn Gezalfde te maken hebben met de tegenstand van het volk en van de volken. Maar dat doet niets af aan Gods raadsbesluit met Zijn gezalfde: Hij is Gods Zoon en Koning over Sion, en verder Heerser over heel de aarde. Als Hij verworpen wordt, moeten de getrouwen lijden en hun kruis dragen (Ps. 3-7). In Psalm 8 zien we Hem als Zoon des mensen gesteld over al de werken van Gods handen. Met Psalm 9 begint de geschiedenis van het overblijfsel te midden van Israël.

Er zijn enkele dingen die als leidraad kunnen dienen bij het lezen van de Psalmen. We weten dat de Psalmen verdeeld zijn in vijf boeken. Meestal is het zo dat we eerst een bepaalde fundamentele gedachte vinden, en dan de ervaringen van het gelovig overblijfsel in de omstandigheden die als uitgangspunt waren voorgesteld. Dat is de methode die in het algemeen wordt gevolgd. Zo geven Psalm 9 en 10 de basisgedachte, terwijl de volgende psalmen, tot aan het einde van Psalm 18, uitdrukking geven aan de gevoelens die daarmee verband

houden. Alleen stellen de laatste drie meer rechtstreeks Christus Zelf voor (Ps. 16-18). Het bijzondere van Psalm 18 is dat heel de geschiedenis van Israël, vanaf Egypte tot aan het einde, met het lijden en de verlossing van Christus verbonden wordt.

In Psalm 19 tot 21 vinden we de verschillende getuigenissen van God: de schepping, de wet en Christus. Psalm 21 toont de verheerlijking van Christus. Psalm 22 stelt Hem voor als van God verlaten; Hij is alleen en wordt tot zonde gemaakt voor God. In Psalm 25 vinden we voor het eerst belijdenis van zonden. Het gaat in dit eerste boek meer om Christus persoonlijk. Het overblijfsel is hier in Jeruzalem, maar het staat tegenover de macht van de goddelozen.

In het tweede boek (Ps. 42-72) wordt het overblijfsel buiten Jeruzalem gezien. In Psalm 45 komt de Messias naar voren en daarna vinden we weer de naam Jahweh. Als we de naam Jahweh tegenkomen, erkent het geloof de relatie van het volk met God (vgl. Ps. 14 en 53). We willen er ook nog op wijzen dat in het eerste vers – of in de eerste verzen – van een psalm meestal het onderwerp wordt aangegeven, terwijl daarna de weg wordt beschreven om het genoemde doel te bereiken. In dit tweede boek nemen de verdrukkingen van Christus een belangrijke plaats in, daarna komen de wensen van David aangaande de vestiging van het vrederijk van zijn zoon (Ps. 72).

Het derde boek (Ps. 73-89) omsluit heel Israël, hoewel Juda en Sion ook worden genoemd. Daarom gaat het terug naar het verleden en volgt het de hele geschiedenis van het volk tot aan het vaste verbond dat met David en zijn nageslacht is gemaakt (Ps. 89).

Het vierde boek (Ps. 90-106) beschrijft de komst van Jahweh om Zijn rijk op te richten. Maar eerst worden we aan Mozes herinnerd, en aan het feit dat Jahweh altijd de God van Israël is geweest (Ps. 90). En er wordt gesproken over de Messias (Ps. 91), en de sabbat (Ps. 92). Dan vinden we de komst van Jahweh om Zijn heerschappij te aanvaarden, totdat Hij gezeten is tussen de cherubs en de volken opgeroepen worden zich voor Hem te buigen en Hem eer te bewijzen (Ps. 93-101). We zien in dit boek dus de beginselen van de regering van Christus. Maar in Psalm 102 vinden we ook Zijn verwerping, Zijn godheid en de lengte van Zijn dagen als de Opgestane, en ten slotte de zegen van het volk en van de wereld door Zijn verschijning. God denkt aan de belofte die Hij aan Abraham heeft gedaan (Ps. 105). Israël is ontrouw geweest, maar God heeft in genade naar Zijn volk omgezien (Ps. 106).

Het vijfde boek (Ps. 107-150) gaat tot aan het einde. Het is een uiteenzetting van de beginselen en de wegen van Jahweh en de terugkeer van het volk naar het Beloofde Land. Zie o.a. de bedevaarts- of opgangsliederen (Ps. 120-134). In afwachting daarvan heeft Christus Zich gezet aan Gods rechterhand. Hij is als Zoon van David tot Heer en tot Christus gemaakt (Ps. 110; Matt. 22:42-45). De goedheid van Jahweh wordt bezongen, want ze is tot in eeuwigheid. De wet is geschreven in het hart van Israël, dat gedwaald had (Ps. 119). Het boek eindigt, na de trappenliederen en het oordeel over Babel (Ps. 137), met een reeks lofzangen (Ps. 146-150).

De psalmen gaan tot het begin van het duizendjarig rijk, alleen Psalm 72 en 145 beschrijven profetisch het rijk zelf. In het begin van het boek zien we de verwerping van Christus. Daarna vinden we Zijn wederkomst om het rijk op te richten, terwijl de wegen van het volk worden voorgesteld en hun terugkeer naar het land. We moeten ook opmerken dat de psalmen God niet voorstellen als *Vader* en dus niet de gevoelens weergeven die horen bij het zoonschap van de christen. We vinden hier wel vertrouwen, gehoorzaamheid, geloof onder moeilijkheden, toewijding (zoals in Ps. 63), geloof in de beloften, trouw; maar niet de relatie die een zoon heeft met de Vader. Doordat men dit uit het oog heeft verloren, heeft de vroomheid van veel oprechte zielen door het lezen van dit kostbare boek een lager, meer oudtestamenteel karakter gekregen.

Spreuken

In tegenstelling tot Prediker vinden we in dit boek overal de naam Jahweh. God heeft Zich aan de mens geopenbaard; en Hij werkt door middel van het gezag dat Hij aan de mens heeft toevertrouwd, aan de ouders, etc. Door de wijsheid van dit gezag wordt de wil van de mens beteugeld, de verdorvenheid en het geweld bestraft en bovendien de eigenliefde – die zo'n groot gevaar voor de mens is – in bedwang gehouden.

De eerste acht hoofdstukken geven ons de hoofdgedachte en ze tonen Christus als de wijsheid van God. Gods raadsbesluiten zijn in en door Hem geopenbaard. Want Hij die Zelf het voorwerp van Gods vreugde was, vond Zijn vreugde in de mensenkinderen; en dat voordat de wereld er was (Spr. 8).

Daarna vinden we details. We worden gewaarschuwd voor alle mogelijke valstrikken die er in deze wereld zijn, zonder genoodzaakt te worden alle ongerechtigheid waarin ze verzonken is *persoonlijk* te ondervinden. Zo leren we de weg die de wijsheid van God voor de mens heeft, en dat in tegenstelling tot de verdorvenheid en gewelddadigheid in de mens zelf. Dit is iets bijzonders, want iemand van de wereld ontkomt juist aan deze gevaren doordat hij de verdorvenheid van de wereld uit eigen ervaring kent. Maar dit boek stelt ons in staat aan het kwaad te ontkomen zonder het zelf te ondervinden. Zo kunnen we wijs zijn in het goede en onschuldig in het kwade.

Prediker

De Prediker stelt het resultaat voor van het zoeken naar geluk onder de zon. Alle inspanningen van de mens zijn echter tevergeefs, het is allemaal leegheid. Maar de Prediker voegt eraan toe dat er een wet is, een volmaakte leefregel voor de mens. Gods wet is zijn wijsheid als mens, want God zal ieder werk van de mens in het gericht brengen (Pred. 12:13-14).

God staat hier niet in een vaste verbinding met de mens. We zien Hem alleen als de Schepper, maar niet als Jahweh en nog minder als Vader. En we zien de mens zoals hij geplaatst is in een wereld, die aan de vruchteloosheid is onderworpen.

Hooglied

Hier vinden we het herstel van de betrekkingen van de Zoon van David met het gelovig overblijfsel van Israël in de laatste dagen. Dan zal Hij hiervan zeggen: 'Mijn welgevallen is in haar' (Jes. 62:4). Het is opvallend dat Hij de Sulammitische altijd aanspreekt als Zijn geliefde, terwijl zij zich maar zelden *rechtstreeks* tot Hem richt als ze over Hem spreekt als het voorwerp van haar liefde. De gevoelens van de gemeente zijn evenwichtiger dan de gevoelens die hier tot uitdrukking worden gebracht. Want de gemeente geniet nu al van de liefde van Christus en is zeker van Zijn liefde. Ze weet dat ze vast met Hem verbonden is, ook al zijn alle gevolgen daarvan nog niet zichtbaar.

Er is wel een algemene toepassing op de gemeente mogelijk, in die zin dat een gelovige persoonlijk de gevoelens kan ervaren die hier worden uitgesproken. Maar de positie van de gemeente is dat de verbinding met de Bruidegom een vaststaande zaak is, hoewel de bruiloft nog niet heeft plaatsgevonden. Dat is echter niet het onderwerp van het Hooglied. We vinden hier verlangens, geloof, af en toe een ogenblik van blijdschap over de verbinding met de Bruidegom, maar niet het blijvende bewustzijn daarvan.

Er valt een bepaalde groei te zien. Het eerste punt is: 'Mijn Liefste is van mij, en ik ben van Hem' (2:16). Dan krijgen we het bewustzijn Hem toe te behoren: 'Ik ben van mijn Liefste en mijn Liefste is van mij' (6:3). En het derde punt is: 'Ik ben van mijn Liefste en Zijn begeerte gaat naar mij uit' (7:10).

Conclusie

We hebben nu dus na de geschiedkundige boeken de gevoelens van het menselijk hart gezien in de dichtelijke boeken. De Geest van God werkt op verschillende manieren in het hart van de mens. Speciaal in Prediker staat het menselijk hart zelf in het middelpunt en probeert het zelf in zijn behoeften te voorzien. Maar in het Hooglied leert het af te zien van zichzelf en zich te verbinden aan het hart van Christus. In de Psalmen zien we de werkzaamheid van de Geest van Christus (1 Petr. 1:11), om in te gaan in de gevoelens van het overblijfsel van Israël in de laatste dagen. Maar om daarbij ook te tonen wat persoonlijk Zijn deel was, hetzij om de grondslag van zegen voor hen te leggen of om met hen mee te lijden.

De profetische boeken

In de profeten vinden we de werking van Gods Geest te midden van het volk van God, behalve in het boek Jona en in zekere zin ook in Daniël. Dit gebeurt om het gezag en het karakter van hun oorspronkelijke roeping te handhaven en te getuigen tegen elke afwijking daarvan. Maar verder ook om de Messias te openbaren en de zegen die Hij hun op een nieuwe grondslag zou schenken.

Zo versterkt de profetie het geloof van de getrouwen als de massa van het volk is afgeweken, terwijl daarnaast het oordeel wordt aangekondigd over hen die volharden in hun ontrouw.

Jesaja

Van alle profeten reikt de horizon van de profeet Jesaja het verst. Een korte analyse van Jesaja zal ons inzicht geven in het hele bestek van de profetie. We vinden hier al Gods handelingen met Juda, terwijl het koninkrijk van Israël terloops genoemd wordt bij de oordelen over de omliggende volken. Bij het oordeel over de volken neemt vooral het oordeel over Babel een belangrijke plaats in. Israël wordt als het middelpunt gezien, en de Assyriër wordt voorgesteld als de grote tegenstander van het volk in de laatste dagen. Zolang Israël door God werd erkend, was de Assyriër hun vijand en in de toekomst zal hij hen opnieuw benauwen. Wat de profeten van hem zeggen heeft het geloof van hun tijdgenoten bemoedigd, maar de volle vervulling van hun uitspraken moet nog plaatsvinden.

De eerste vier hoofdstukken vormen een inleiding die het morele verval van Juda en Jeruzalem schetst en het oordeel aankondigt, maar ook het herstel in het Vrederijk als de hoogmoed van de mens vernederd is en de Messias de heerlijkheid van het overblijfsel zal zijn. Hoofdstuk 5 baseert het oordeel op het verlaten van de oorspronkelijke positie waarin God hen had geplaatst, en hoofdstuk 6 op hun onwaardigheid om te verkeren in de tegenwoordigheid van God die zou komen. Dat zijn trouwens in het algemeen ook de redenen waarom het oordeel over de mens en over de gemeente komt. Maar te midden van de algemene verblinding is er een trouw overblijfsel.

Daarna vinden we Immanuël, de Zoon van de maagd. Maar aan de andere kant de Assyriër, Gods tuchtroede. Immanuël is een vaste grond van vertrouwen voor het geloof. Hij is Israëls hoop en de redder van het land. Maar we zien ook het resultaat van Zijn eerste komst: Hij wordt verworpen, hoewel Hij Jahweh Zelf is. Hij is een struikelblok voor de ongehoorzamen, voor het volk waarvoor God Zijn aangezicht verbergt, maar een heiligdom voor hen die geloven. Uiteindelijk zal Hij het volk in heerlijkheid herstellen. Jesaja 7 tot 9:6 is een tussenzin, die Christus voorstelt. Daarna wordt de draad van de geschiedenis van het volk weer opgevat en we zien de verschillende fasen ervan in hoofdstuk 9:7-11, 12-16, 17-20 en 10:14.

Dan volgt de komst van de Assyriër, waarmee het eind van de tuchtigenen bereikt is. We zien de bijzonderheden van zijn aanvallen en het oordeel over hem in de laatste dagen. Daarop beschrijven hoofdstuk 11 en 12 de volle eindzegen: Israël is hersteld en de Heilige Israëls woont opnieuw te midden van Zijn volk. Dat voltooit het beeld van de grote onderwerpen van de profetie.

In Jesaja 13 tot 27 wordt het oordeel over de volken aangekondigd. Allereerst over Babel, waar Israël in ballingschap is geweest. Babel is karakteristiek voor de tijden van de volken en Israëls ballingschap. Het oordeel over de Assyriër volgt in hoofdstuk 14 op het oordeel over Babel, en dit bewijst dat het hier om de laatste dagen gaat. Want in historisch opzicht was de macht en de heerschappij van Babel juist gebaseerd op de val van Assur. Daarna komen de andere landen.

Alleen zien we in hoofdstuk 18 Israël terug in het land, maar beroofd door de volken op het moment dat het scheen te bloeien. Jeruzalem en zijn heerser worden getroffen door het oordeel (hst. 22). Daarna wordt de hele wereld in grote beroering gebracht en verschijnt de Heer, de hoop van de getrouwen.

Zowel de boze machten in de hemel als de koningen op aarde worden geoordeeld (hst. 24). De sluier waarmee de volken waren omwonden en die hen in duisternis hulde, wordt weggenomen; de smaad van het volk wordt weggedaan, en de eerste opstanding vindt plaats (hst. 25). De macht van de slang onder de volken wordt vernietigd en Jahweh zal voor Israël zorgen als een wijngaard waarin Hij Zijn vreugde vindt (hst. 27).

In hoofdstuk 28 tot 35 hebben we een speciale reeks profetieën. Ze beschrijven de laatste aanval van de volken op Israël, waarbij vooral Edom en Assur een rol spelen. Maar elk van deze profetieën eindigt met de volle zegen voor Israël en de tegenwoordigheid van de Koning, d.i. Christus.

Daarna krijgen we vier historische hoofdstukken (hst. 36-39), die de geschiedenis van Sanherib bevatten – die aanleiding gaf tot de profetie – en de genezing van Hizkia. Deze gebeurtenissen zijn beelden van wat er in de laatste dagen zal gebeuren: de uiterlijke verlossing van het overblijfsel van de aanval van de Assyriër, en hun innerlijke herstel. Hizkia is ook een type van Christus Zelf in Zijn opstanding. De verlossing komt tot stand door een opgestane Christus, dat maakt het zo belangrijk. Ten slotte vinden we hier de aankondiging van de wegvoering naar Babel, wat de grondslag legt voor de volgende hoofdstukken.

Vanaf hoofdstuk 40 vinden we de rechtszaak van Jahweh met Israël: eerst op grond van hun afgoderij (hst. 40-48), en in de tweede plaats vanwege hun verwerping van de Messias (hst. 49-57). Daarna zien we dat God het beoefenen van gerechtigheid eist, en na enkele verwijten aan het adres van Israël zijn we dan getuige van de toekomstige heerlijkheid van het volk.

Het eerste geschilpunt was dus dat het volk God verlaten had om de afgoden te dienen. We vinden hier het oordeel over de afgodendienst en over het grote centrum van de afgoderij op aarde, namelijk Babel. Babel wordt overwonnen door Kores, die hier bij name wordt genoemd. Het tweede punt is de verwerping van de Messias, de Knecht des Heren. Eerst wordt Israël als knecht voorgesteld. Dan neemt Christus die plaats in als de ware Knecht, maar Hij wordt verworpen. Daarna wordt de positie van de knecht overgebracht op het overblijfsel van Israël in de laatste dagen. Hoewel Israël hier steeds het voorwerp van Gods gunst is, wordt er duidelijk onderscheid gemaakt tussen de rechtvaardigen en de goddelozen. Er wordt een overblijfsel afgezonderd, terwijl de goddelozen geoordeeld worden. De profeet verklaart dat er geen vrede kan zijn voor de goddelozen, hetzij in Israël of elders (hst. 48:22; 57:21).

In het gedeelte dat speciaal betrekking heeft op de verwerping van Christus, vinden we de volgende thema's: de openbaring van de roeping van de volken, het oordeel over het volk, de komst van Jahweh, en de eindzegen voor het overblijfsel van Israël in Jeruzalem.

We hebben wat langer bij Jesaja stilgestaan, omdat hij het hele terrein van de profetie bestrijkt. We vinden hier Gods plannen en gedachten terwijl Israël nog erkend is. Daarentegen geeft Daniël ons de geschiedenis van de rijken van de volken, voorgesteld als 'beesten', nadat de Joden zijn weggevoerd en dus niet meer onder de directe regering van God staan. De andere profeten gaan in op bijzonderheden. Jeremia houdt zich bezig met de verdorvenheid van Juda; en hij doet dit van binnen uit, terwijl de troon van God nog in Jeruzalem is. Ezechiël onderzoekt meer de boosheid van heel Israël. Maar hij doet dat van buiten af, als het volk al verworpen is.

Jeremia

Jeremia legt de nadruk op de *ongerechtigheid*, die tot de ondergang heeft geleid. God moet het opstandige Juda oordelen, zodat het Lo-Ammi wordt door de wegvoering naar Babel. Maar aan de andere kant vinden we hier ook de openbaring van Gods onwankelbare liefde voor Israël (Juda, en Efraïm). In Zijn genade zal Hij een nieuw verbond met hen sluiten.

De Spruit uit het geslacht van David zal over hen heersen in Jeruzalem, en Jahweh zal hun gerechtigheid zijn. In deze hoofdstukken (hst. 30-33) wordt de volle zegen aangekondigd voor Juda en Israël. Verder vinden we, na de geschiedenis van Sedekia en de bijzonderheden met betrekking tot de ballingschap en wat er daarna in Palestina gebeurde, het oordeel over al de volken en over Babel zelf.

Klaagliederen

Het karakter van de droefheid wordt hier bepaald door het besef dat *God* Zijn volk heeft geslagen en Zijn altaar en Zijn huis heeft verwoest. Er is voorlopig geen herstel meer voor Jeruzalem en voor het volk van God onder het oude verbond.

Jeremia ziet de toestand zoals God die ziet, van binnen uit – vanuit de plaats waar God woonde en waar de zetel van Zijn regering was. Het is de Geest van Christus, die meevoelt met het lijden van Israël. Hij kent en begrijpt hun smart. Dit geldt speciaal voor het overblijfsel, en daarom vinden we hier ook de verwachting van het uiteindelijke herstel.

Ezechiël

Hier wordt Jahweh Zelf voorgesteld. Hij verschijnt in Zijn heerlijkheid om Jeruzalem te oordelen. Hij komt van buiten het land, want Hij had Jeruzalem verlaten en Zijn troon was voortaan niet meer daar gevestigd. Juda en Israël verkeren dus in dezelfde positie voor God, en om die reden houdt Ezechiël zich bezig met het *he/e* volk. Maar iedereen is voortaan persoonlijk verantwoordelijk en wordt geoordeeld naar zijn wegen (Ezech. 18 en 33).

In Ezechiël 34 tot 37 zien we hoe God Israël reinigt en herstelt. David (Christus) zal hun Herder en hun Vorst zijn. Ze zullen opnieuw geboren worden, en Juda en Israël zullen één zijn en nooit meer verdeeld worden. Het heiligdom van God zal in het midden van hen zijn.

Verder vinden we het oordeel over de omringende volken, die Israël beroofden (hst. 25-28; 35); over Egypte, waarop het volk tevergeefs steunde (hst. 29-32); en over Gog, die in het land zelf vernietigd wordt (hst. 38-39). Gog is de laatste goddeloze onderdrukker van Israël, de macht uit het noorden, die optrekt als Israël is teruggekeerd en in vrede in het land woont. Gog, de grootvorst van Mesek en Tuba!, wordt vernietigd door Gods kracht – in feite door de tegenwoordigheid van Christus. De oordelen maken bekend Wie Jahweh is, maar het oordeel over Gog laat de volken ook zien dat de Israëlieten waren weggevoerd om hun eigen ongerechtigheid (hst. 39:23). Ten slotte geeft Ezechiël het plan van de nieuwe tempel en de verdeling van het land (hst. 40-48).

Daniël

Daniël leeft als balling in Babel, maar hij verontreinigt zich niet en blijft bewaard voor elke bevlekking. Aan hem wordt geopenbaard wat de geschiedenis

zou zijn van de vier wereldrijken. Het boek Daniël bestaat uit twee delen. In het eerste deel (hst. 1-6) wordt de geschiedenis van deze rijken als zodanig behandeld, zoals die begon met Nebukadnessar als het gouden hoofd. Daniël is hier alleen uitlegger.

Het tweede deel (hst. 7-12) bestaat uit speciale visioenen van Daniël, waarin we zien in welke betrekking de wereldrijken tot het weggevoerde Israël staan. In deze hoofdstukken vinden we meer bijzonderheden over de toestand en de omstandigheden van de heiligen in verband met de geschiedenis van de wereldrijken, en het oordeel dat deze machten allemaal opzij zal zetten ten behoeve van Israël. Zoals overal in de profetieën wordt hier dus de uiteindelijke verlossing van Israël en het oordeel over hun verdrukkers aangekondigd. Daniël zal delen in de eindzegen (hst. 12:13). Maar zijn boek brengt ons alleen bij de poort van het millennium, het geeft geen beschrijving van het Vrederijk zelf.

Hosea

Hier hebben we de verwerping van het huis van Israël en het huis van Juda. Eerst zouden de tien stammen worden weggevoerd. God zou Zich niet meer over hen ontfermen. Dit werd aangegeven door de naam van het eerste kind van Hosea, Lo-Ruchama. Daarna zou Juda in ballingschap gaan, en dat betekende dat er geen erkend volk van God meer op aarde was. Hiervan sprak de naam van het tweede kind, namelijk Lo-Ammi.

Maar daarop volgt de belofte van het toekomstige herstel. Juda en Israël zullen bijeengebracht worden onder één hoofd (Christus), en die dag van zegen zal groot zijn (hst. 1:11). Maar Hosea 1 bevat ook een verborgen aanwijzing voor de aanneming van de volken, zoals blijkt uit de aanhaling van het tiende vers in Romeinen 9:26. Want de verwerping van Israël opende de deur van de genade voor de volken. Paulus citeert zowel Hosea 1:10 als 2:22, maar Petrus alleen het laatste vers.

In Hosea 3 zien we dat Israël lang van alles verstoken zou blijven. Ze zouden zonder de ware God en zonder afgod zijn, zonder offer en zonder opgericht beeld. Maar in de laatste dagen wordt het hele volk hersteld onder Jahweh en David (Christus). Vanaf hoofdstuk 4 wordt er een heel ernstig beroep op het geweten van Israël gedaan, maar het boek eindigt met hun terugkeer in

berouw tot de zekere zegeningen van Jahweh. Hosea getuigt van de rechte wegen van Jahweh (hst. 14:10).

Joël

Onder het beeld van de verwoesting die het gevolg was van een insectenplaag, wordt hier de inval aangekondigd van de noordelijke legers in de laatste dagen. De mens zal al zijn macht tegen Gods volk verenigen, maar dan zal God tussenbeide komen. Al de macht van de mens zal op de dag van Jahweh geoordeeld worden in het dal der beslissing, het dal van de dorsslede (hst. 3:14).

Ondertussen vinden we ook de uitstorting van de Heilige Geest op alle vlees en de belofte van behoudenis voor ieder die de naam van de Heer zou aanroepen (hst. 2:28-32). We kunnen eraan toevoegen dat de oproep tot bekering gericht wordt tot allen die oren hebben om te horen (vgl. Rom. 10:12-13).

Amos

Nadat Amos het oordeel over de omringende volken heeft aangekondigd, verklaart hij dat ook Juda en Israël zullen worden getroffen. Hij laat het geduld van Gods wegen en handelingen zien, en geeft daarbij precies aan wat de ongerechtigheid van Israëls wegen was. Maar zijn getuigenis tegen het kwaad wordt verworpen, en hij kondigt het vaststaande, onontkoombare oordeel over het hele volk aan.

Maar even zeker is ook de redding van het rechtvaardige overblijfsel. Zoals al de profeten spreekt Amos ook over het herstel en de zegen van het volk. De vervallen hut van David, het hoofd van het volk, zal weer worden opgericht; en het volk zal gezegend worden in het land en er nooit weer uitgerukt worden (hst. 9:11-15).

Obadja

Obadja profeteert tegen Edom vanwege de bittere haat jegens Israël – een onderwerp dat we vaak terugvinden in de profetie. Edom gaat het oordeel tegemoet, want de dag van Jahweh is nabij om alle volken te oordelen. Maar zoals steeds vinden we dan ook de verlossing van Israël. Op de berg Sion zal er ontkoming zijn – en daarom heiligheid en zegen – en het koninkrijk zal van Jahweh zijn.

Jona

Jona draagt een speciaal karakter. Dit boek getuigt van de waarheid dat God ook de God van de volken is (vgl. Rom. 3:29). Hij had Israël uitverkoren als een afgezonderd volk om de kennis van Zijn naam op aarde te bewaren. Maar dat doet geen afbreuk aan het feit dat Hij *ook* de God van de volken is, een God vol goedheid en barmhartigheid. Hij blijft de trouwe Schepper, die vasthoudt aan Zijn rechten op heel de aarde.

Verder blijkt hier dat zij die met God Zelf verbonden zijn, zich moeten onderwerpen aan Zijn macht en moeten buigen voor Zijn genade. Anders leidt het bewustzijn van Gods gunst tot ontrouw en zelfverheerlijking. De voorrechten die God geeft, verduisteren dan de kennis van Wie Hij is in Zichzelf; en het bezit van deze voorrechten veroorzaakt een harde partijgeest. We zien dat duidelijk bij het Joodse volk.

Het is opmerkelijk dat het getuigenis van Gods barmhartigheid hier tot de grote vijand van het volk van God wordt gericht. We zien in dit boek ook Gods wegen, als duidelijk wordt dat er bekering is. Verder zien we hier in type dat dood en opstanding de weg tot zegen zijn. Jona is in sommige opzichten een bekend type van de Heiland. Het onderwerp van hoofdstuk 4 staat in contrast tot de speciale eindzegen van de Joden. God is namelijk ook de God van de volken.

Micha

Micha lijkt in veel opzichten op Jesaja, maar we vinden hier lang niet zo'n volledige uiteenzetting van de plannen van God. Micha richt zich meer tot het geweten van het volk. Het oordeel is algemeen. Het treft zowel Samaria als Jeruzalem vanwege hun overtredingen en ongerechtigheden, hun afgoderij en de verwerping van Gods getuigenis. Daarom wordt het hele land als onrein beschouwd. Het kan niet langer de rustplaats van het volk van God zijn, dat moet opstaan en vertrekken (hst. 2:10).

Daarna spreekt Micha het oordeel uit over de leiders van het volk en de profeten, en in de kracht van Gods Geest kondigt hij zelfs het oordeel over de uitverkoren stad aan (hst. 3). Dan volgen profetieën over het herstel van Jeruzalem, dat door Gods genade in de laatste dagen tot stand zal komen. Maar daarbij noemt de profeet ook het beleg van Jeruzalem door de volken – als vervulling van Gods plannen, maar anderzijds ook als gevolg van de verwerping van Christus, waardoor ze waren prijsgegeven. Maar dezelfde Christus zal hun vrede en sterkte zijn bij de aanval van de Assyriër in de laatste dagen. Het overblijfsel van Israël zal dan voor vele volken tot zegen zijn en over hen heersen, terwijl al het kwaad te midden van het volk is geoordeeld en de vijanden die tegen hen waren opgetrokken zijn uitgeroeid (hst. 4 en 5).

Nadat Micha zo over het herstel in de laatste dagen heeft gesproken, gaat hij terug en legt hij de nadruk op de *rechtvaardigheid* van Gods wegen. Het was niet mogelijk God te behagen door ceremoniën en tegelijkertijd allerlei ongerechtigheid te bedrijven waarvan Hij een afkeer had. Ten slotte richt de profeet zijn blik op God. Hij zal Zijn volk herstellen en weiden, want Hij is de God die de ongerechtigheid vergeeft. De beloften aan Abraham en Jakob zullen zeker worden vervuld (hst. 6 en 7).

Nahum

Nahum toont hoe de toorn van God voor altijd een eind maakt aan de macht en de heerschappij van de wereld en de trots van de mens. Maar te midden van het oordeel vinden we hier ook het getuigenis van Gods trouw (hst. 1:7). Terwijl Hij wraak oefent, denkt Hij aan hen die op Hem vertrouwen en op Hem wachten.

Het gaat in deze profetie weer om de Assyriër (niet om Babel, dat is heel iets anders). Hij zal vernietigd worden en zich nooit meer verheffen, en Juda zal eindelijk verlost zijn (hst. 1:15).

Habakuk

In dit boek zien we hoe het geloof ondanks alles op Jahweh vertrouwt. Verder leren we hier wat het karakter van Zijn wegen is in de geschiedenis van het volk. De profeet klaagt eerst over de ongerechtigheid die hem omringt in Israël. Hij is vol verontwaardiging over de zonden van het volk.

Dan laat God hem de Chaldeeën zien, die Hij verwekt om het land vanwege deze ongerechtigheid te tuchtigen. Maar daarop ontwaakt de liefde van de profeet voor zijn volk en klaagt hij over deze verdrukker. Het vervult hem met smart dat zijn volk door de tuchtroede van God wordt verslonden. In hoofdstuk 2 komt Gods antwoord. Hij kent de trots van de goddeloze en zal die oordelen. Hij zal het geweld van de vijand bestraffen, die Hij heeft gebruikt om Israël te tuchtigen. Maar ondertussen moet de gelovige wachten. De rechtvaardige moet door zijn geloof leven. De dag van Jahweh zal zeker komen en de aarde zal vervuld worden van de kennis van Zijn heerlijkheid, zoals de wateren de bodem van de zee bedekken.

Ten slotte verheft de profeet zich boven alle omstandigheden. Hij vertrouwt op God Zelf en denkt eraan hoe Israël vroeger ook is verlost door Gods macht. Hij verblijdt zich in God Zelf, wat er ook mag gebeuren. Hij vertrouwt op Hem, ook al is er nog geen enkele zegen van Hem te zien (hst. 3).

Sefanja

Sefanja kondigt een vernietigend oordeel aan, dat afrekenet met alle ongerechtigheid, huichelarij en afgoderij. Het is het oordeel van de grote dag van Jahweh, een dag van toorn, benauwdheid en angst. Zo zal het land worden verwoest door Zijn toorn. Het oordeel treft ook alle omringende volken, alle natuurlijke krachten van de mens. En zelfs Jeruzalem wordt onder deze volken gerekend vanwege haar ongerechtigheid, hoewel ze ook apart naar voren

wordt gebracht als het bijzondere voorwerp van Gods mishagen vanwege de band met Hem.

God oordeelt eerst Zijn volk. Dan de volken waarvan de Assyriër het hoofd is, want Israël wordt hier erkend. Dan wordt het 'wee u' speciaal over Jeruzalem uitgesproken. God had haar gewaarschuwd, alsof Hij van haar wel bekering had verwacht. Maar het was van kwaad tot erger gegaan, en ze had alles verdorven. Daarom zou God nu opstaan om te oordelen.

De profeet gebruikt dit als een aanleiding om het overblijfsel aan te sporen op Jahweh te vertrouwen. Hij ging alle heidenvolken verzamelen om hen te oordelen in Zijn toorn. Maar dan vindt er een totale verandering plaats: alle volken zullen Jahweh uit een rein hart gaan aanroepen. De Israëlieten zullen met hun hart tot Hem bekeerd zijn, en er zal geen ongerechtigheid meer bij hen worden gevonden. Jahweh zal hen stellen tot een naam en tot lof onder alle volken. Dit is een passend slot dat overeenstemt met al de wegen van God waarover de profeten spreken.

Het overblijfsel neemt in deze profetie een bijzondere plaats in. Het bestaat uit alle zachtmoedigen van het land, die Jahweh zoeken om geborgen te zijn op de dag van Zijn toorn (hst. 2:3). Het is een ellendig en arm volk, dat op de naam van Jahweh vertrouwt (hst. 3:12). Hij zal hen verlossen door de oordelen die Hij uitoefent, en Zich over hen verheugen en zwijgen in Zijn liefde.

Haggai

De profeten die nu volgen, hebben een ander karakter, omdat ze profeteerden na de terugkeer uit Babel. Haggai houdt zich bezig met de tempel, het huis van God. Zijn profetie is eenvoudig en kort, maar van grote betekenis. Hij roept het volk op aan Jahweh te denken en niet aan hun tijdelijke belangen. Hij spoort ze aan door te gaan met de herbouw van de tempel, die door de invloed van hun vijanden was stilgelegd. Ze moesten daarbij op Jahweh vertrouwen en niet wachten op de toestemming van de koning van Perzië. De Joden waren gehoorzaam aan dit woord; en als ze zo door het geloof handelen, worden ze werkelijk door Gods voorzienigheid geholpen, want de koning geeft vergunning voor de bouw (zie Ezra 5 en 6).

Maar voor het geloof heeft God alles zo bestuurd, want Hij neigt de harten van de koningen. Het geloof ziet altijd op God. Het handelt eenvoudig volgens Zijn woord, dat in dit geval door de profeten Haggai en Zacharia tot het volk kwam. De profeet zegt dat God met hen is door Zijn Woord en Geest, zoals Hij dat vanaf de uittocht uit Egypte was geweest. En hij verklaart dat de laatste heerlijkheid van de tempel groter zal zijn dan de eerste (hst. 2:5-10). Zo moedigt hij hen aan om te bouwen.

Maar als die tijd van heerlijkheid aanbreekt, zal God alle volken doen beven. Hij zal de hemel en de aarde doen beven en de troon van de koninkrijken omverwerpen. Alle menselijke macht zal opzijgezet worden, evenals de geestelijke machten in de hemelse gewesten. Dan zal vervuld worden wat de menigte van de discipelen uitriep tijdens de intocht van Jezus in Jeruzalem: 'Vrede in de hemel' (Luc. 19:38). Christus zal Zijn heerschappij vestigen en Zijn macht zal vereenzelvigd worden met die van Jahweh. Want Hij is de Man die door Jahweh is verkozen, de zegelring aan Zijn rechterhand (hst. 2:24).

Zacharia

Zacharia houdt zich speciaal met Jeruzalem bezig. Hij spreekt over het toekomstige herstel van de stad, maar ook over haar geschiedenis tot op de eerste komst van Christus en zelfs tot op Zijn tweede komst. De volken komen alleen ter sprake in verbinding met de verwoesting en het herstel van Jeruzalem, het middelpunt van Gods wegen. God gebruikt het ene volk om het andere te verslaan, totdat Zijn plannen in vervulling gaan. En dan, als de heerlijkheid gekomen is, zal Hijzelf in Jeruzalem wonen (hst. 1 en 2).

Jeruzalem wordt tegenover de satan gerechtvaardigd in de persoon van Jozua, de hogepriester. En de komst van de Spruit wordt aangekondigd, die in de volheid van Gods wijsheid en alwetendheid te Jeruzalem zal regeren (hst. 3). Daarna zien we de zegen die door de bediening van de genade wordt bewerkt, in overeenstemming met het volmaakte godsbestuur door het koningschap en het priesterschap (hst. 4). Alles wat met die bestuursmacht in strijd is wordt geoordeeld, de goddeloosheid wordt teruggebracht tot haar Babylonische oorsprong (hst. 5). De vijandige wereldmacht wordt geoordeeld en de Spruit wordt voorgesteld, de Priester-Koning. Hij zal de tempel bouwen (hst. 6).

Hiermee eindigt het eerste deel van het boek. Al deze profetieën werden in die tijd gebruikt om het overblijfsel te bemoedigen bij de bouw van de tempel.

Het tweede deel begint met vermaningen naar aanleiding van de vraag of men nog moest vasten vanwege de verwoesting van Jeruzalem, en met beloften van herstel. Alleen vond dit herstel voor 't ogenblik plaats op de grondslag van de verantwoordelijkheid (hst. 7-8). God verklaarde dat Hij Zijn huis zou beschermen tegen alle omringende vijanden (hst. 9:8). Dan wordt de komst van Christus in vernedering voorgesteld (hst. 9:9). Maar dit wordt verbonden met de komende tijd van heerlijkheid, wanneer Juda het oordeel over Griekenland (Javan) zal uitoefenen en alle verstrooiden bijeengebracht zullen worden (hst. 9-10).

In de volgende hoofdstukken vinden we bijzonderheden over de verwerping van Christus bij Zijn eerste komst. Omdat de goede Herder werd verworpen, zal Israëel worden overgeleverd in de handen van een dwaze en afgodische herder (hst. 11). Jeruzalem zal de plaats zijn van de uitoefening van het oordeel over alle volken die tegen haar optrekken. De stad zal worden verlost en de Geest van de genade en van de gebeden zal over haar inwoners worden uitgestort, zodat ze tot berouw komen als ze Hem zien die ze doorstoken hebben (hst. 12). Er zal een fontein geopend worden om hen te reinigen, en er zal geen valse profetie meer worden toegelaten. In tegenstelling tot de geest van de valse profetie wordt dan Christus in Zijn vernedering voorgesteld. Er zal een overblijfsel gespaard blijven, hoewel het grootste deel van het volk uit Juda zal worden uitgeroeid (hst. 13). Jeruzalem zal ingenomen worden, maar Jahweh zal uittrekken om Zijn vijanden te oordelen. Zo vinden we de uiteindelijke verlossing en heiliging van Jeruzalem door Zijn tegenwoordigheid. Hij zal alles in Jeruzalem heiligen en Zijn huis tot het centrum maken van alle eredienst op aarde (hst. 14).

In Zacharia 13:5-7 vinden we de vernedering van Christus als Dienstknecht van de mens, verworpen door de Joden en geslagen door Jahweh. Lees in vers 5: 'Want de mens heeft Mij (als Slaaf) geworven vanaf Mijn jeugd'. In vers 6 blijkt dat de wonden in Zijn handen zijn geslagen in het huis van Zijn vrienden. En in vers 7 komt het grote geheim van alles naar voren, dat Hij Gods Metgezel is en door *Hem* is geslagen. Het is opmerkelijk dat God Hem hier Zijn Metgezel noemt als Hij in de diepste vernedering is, terwijl Christus de heiligen Zijn metgezellen noemt in een gedeelte waarin Hij als God wordt erkend (Ps. 45:8).

Maleachi

Maleachi laat ons het morele verval van het volk zien na de terugkeer uit Babel. De Joden hebben volkomen gefaald en dat ondanks Gods verkiezende liefde, die niet is veranderd (hst. 1 en 2). Maar te midden van het verval is er een godvrezend overblijfsel.

De Heer komt en stuurt een boodschapper voor Zich uit. Maar Hij komt met Zijn oordeel, dat een volkomen loutering en reiniging bewerkt. Hij erkent het godvrezende overblijfsel dat Hem verwacht. Hij vernedert de goddelozen en verheft de rechtvaardigen. Hij zal als de Zon der gerechtigheid over hen opgaan en er zal genezing zijn onder Zijn vleugels. Maar tegelijk roept Hij hen ook op terug te keren tot de wet van Mozes, terwijl Hij hun belooft de profeet Elia te sturen om hun harten te bekeren (hst. 3 en 4).

Het karakter van de profetie na de Babylonische ballingschap

In deze laatste drie boeken van het Oude Testament zien we een belangrijke versmalling van het gezichtsveld van de profetie. Het gaat hier niet zozeer om de volken, hoewel ze wel worden genoemd. Maar we komen hier veel meer bijzonderheden tegen die rechtstreeks op Christus betrekking hebben. Niet op het christendom, maar op Christus en Zijn verwerping! De Herder wordt geslagen en de schapen worden verstrooid en daarna komt het oordeel.

Deze profetieën zijn uitgesproken na de terugkeer uit Babel, toen één van de wereldrijken van Daniël al was gevallen. Er wordt hier inderdaad op deze rijken gezinspeeld, want het was hun tijd – de tijden van de volken – en zij bezaten de wereld. Verder vinden we Egypte en Assyrië, die voordien een belangrijke rol onder de naties hadden gespeeld. We zien ze geoordeeld, in afwachting van de laatste oordelen die nog moeten komen (Zach. 10). Ze moesten plaatsmaken voor de ‘beesten’ van Daniël 7, die allemaal verbonden zijn met de ballingschap van de Joden. Want tijdens hun heerschappij blijft de *ballingschap* het kenmerk van de positie van het volk. De Joden worden hier nooit het volk van God genoemd, behalve met het oog op de toekomst. Toen de Assyriër op de voorgrond trad, was de troon van God nog te midden van het volk in Jeruzalem. Nu was dat niet meer zo, en de profeten erkenden dat de ballingschap onder de macht van de volken voortduurde. Maar het is duidelijk dat de horizon van de profetie zich versmalt en dat de aandacht meer

op Christus Zelf wordt gericht, en op de bijzonderheden die verband houden met het herstelde Jeruzalem. Daarna komt de grote dag van Jahweh.

Van Adam tot Christus

Toen de mens in zijn staat van onschuld werd verzocht door de tegenstander, is hij gevallen. Toen hij op de proef werd gesteld zonder de wet, was het resultaat dat de zonde heerste. Later werd hij beproefd onder de wet, maar hij overtrad de wet. Daarna – toen de mens dus al een zondaar en een overtreder was – kwam God in genade in de wereld, terwijl Hij hem zijn zonden niet toerekende.

Maar de mens wilde God niet ontvangen. Christus kwam in vernedering om heel dicht bij de mens te zijn, hoewel Hij door Zijn woorden en werken toonde Wie Hij was en hoe Hij boven alles stond. Maar Hij kwam in genade en goedheid ten opzichte van de mens, toegankelijk voor allen. Maar hoewel Hij kwam om al de gevolgen van de zonde weg te nemen, ontmoette Hij de zonde in al haar omvang. Want het ware karakter van de zonde kwam nu aan het licht in de mens, doordat de mens God verwierp in de Persoon van de Heiland.

De komst van Christus was de laatste proef met de mens. Hiermee eindigde de geschiedenis van de mens in zijn verantwoordelijkheid. De mens had God verworpen. Maar Israël had bovendien de beloofde Messias verworpen, en dit betekende voor hen dan ook het verlies van elk recht op de vervulling van de beloften (die overigens onvoorwaardelijk waren). Want men had Hem verworpen, in Wie die vervulling plaatsvond. De geschiedenis van de eerste mens, die beproefd was in zijn verantwoordelijkheid, was voorbij.

Toen de mens was gevallen, kreeg hij direct al de belofte van een Verlosser, die de kop van de slang zou vermorzelen. Door Gods goedheid kreeg hij deze belofte nog vóórdat hij uit de hof van Eden werd verdreven. Maar voor een tijd gaf God de mensen over aan hun eigen wegen. En door de zondvloed maakte Hij een eind aan een gevallen mensengeslacht, dat in verdorvenheid en geweld was verzonken. Hoewel Hij degenen spaarde die bewaard moesten worden om de nieuwe wereld te bevolken.

Maar het hart van de mens bleef onveranderd (Gen. 6:5; 8:21). In deze vernieuwde wereld verviel men al gauw in de afgodendienst. Toen riep Gods genade Abraham en gaf hem zekere beloften met betrekking tot het

nageslacht. Vierhonderddertig jaar later werd het nageslacht van Abraham, dat voor God was afgezonderd, onder de wet geplaatst: een volmaakte regel voor wat de mens moest zijn, als men rekening houdt met het feit dat de wet de begeerte verbiedt.

De profeten spreken tot het geweten van het volk door het opnieuw de wet voor te houden. Maar tegelijk versterken ze het geloof van hen die trouw waren te midden van de algemene ontrouw, doordat ze herinneren aan de belofte van het Nageslacht en die belofte bevestigen en nader uitwerken. Hetzelfde doen ze doordat ze spreken over de belofte van de komst van de grote en vreselijke dag van Jahweh. We zien daarvan een voorbeeld in de laatste woorden van de profeet Maleachi.

De profeten hebben de belofte van het Nageslacht en de oproep tot het geweten steeds herhaald, tot er geen genezing meer was. Toch heeft God de belofte vervuld door de Christus te zenden, het Nageslacht van David. Dat was de genade van God en de trouw aan Zijn belofte, en in die zin de gerechtigheid van God (vgl. 2 Petr. 1:1). Maar het ging nu niet meer om de verantwoordelijkheid van de mens om zich te houden aan een leefregel die hem was opgelegd. Het ging om het aannemen van de Christus. Maar dat was niet het enige. Christus was het vleesgeworden Woord. God was in Christus de wereld met Zichzelf verzoenend, terwijl Hij hun zonden hun niet toerekenende. Hij kwam tot de Zijnen, maar ze hebben Hem niet aangenomen. De wereld wilde niets van Hem weten, ze kende Hem niet. De Vader is geopenbaard door de Zoon, door Zijn woorden en werken, maar de wereld heeft Hem niet gekend. 'Zij hebben gezien en gehaat', zegt de Heiland, 'zowel Mij als Mijn Vader' (Joh. 15:24).

Daarom hebben de Joden elk recht op de beloften verloren door hun verwerping van Hem in Wie ze vervuld moesten worden. En verder heeft de mens niet alleen zijn ongehoorzaamheid getoond, maar ook zijn haat tegen de God die in genade tot hem kwam. De mens is niet alleen ongehoorzaam geweest. Het bleek nu dat hij ook een hater was van God, die in genade tot hem kwam in deze toestand. Op de grondslag van de verantwoordelijkheid van de mens was er geen enkele betrekking met God meer mogelijk.

Het kruis is de openlijke manifestatie van deze verwerping en van de vijandschap tegen God. Maar tegelijk is het ook de openbaring van de liefde van God voor de mens zoals hij was. Het kruis is nog meer. Het is de plaats

waar een volmaakt verzoeningswerk tot stand is gekomen, waar het offer is gebracht om de zonde weg te nemen en een totaal nieuwe grondslag is gelegd voor de betrekking tussen de mens en God. Deze nieuwe relatie hangt niet af van de verantwoordelijkheid van de mens – op die grondslag was hij verloren –, maar van de oneindige genade van God. Hij heeft Zijn eigen Zoon niet gespaard en de Zoon heeft Zichzelf door de eeuwige Geest vlekkeloos aan Hem geofferd, opdat de genade zou heersen door gerechtigheid tot het eeuwige leven door Jezus Christus onze Heer.

Op grond daarvan zullen de beloften worden vervuld. Op grond daarvan bezit de gelovige het eeuwige leven en zal hij het straks in de heerlijkheid bezitten, als hij gelijkvormig is gemaakt aan de Zoon van God, die als Mens in de heerlijkheid is teruggekeerd. Want het hart van God, Zijn liefde, moest voldoening vinden; en Zijn heilige gerechtigheid moest geopenbaard en geëerd worden. Zijn Zoon, die de heerlijkheid voor ons heeft verlaten en Zichzelf heeft vernederd en gehoorzaam geworden is tot de dood, moest wel worden verheerlijkt met alle glorie die Hem toekomt. Dat is de grondslag waarop het evangelie ons plaatst.

Deel 2

Het Nieuwe Testament

De inhoud van het Nieuwe Testament

Het Nieuwe Testament heeft een heel ander karakter dan het Oude. Het Oude Testament openbaart ons wel Gods gedachten, die Hij bekend maakte aan de werktuigen door wie Hij ons deze openbaring wilde geven, en we bewonderen Zijn wijsheid die hierin aan het licht komt. Maar toch was het zo, dat God Zelf in duisternis woonde en verborgen bleef achter het voorhangsel. In het Nieuwe Testament is dat anders; daar openbaart God Zichzelf volkomen. In de evangeliën zien we Hem als de zachtmoedige en nederige Mens op aarde, en de rest van het Nieuwe Testament laat ons het goddelijke licht zien dat door Hem werd verspreid in de daarop volgende mededelingen van de Heilige Geest.

Vroeger had God Zijn beloften gedaan en tevens oordelen uitgevoerd. Hij had Zijn volk geregeerd op aarde, en in Zijn wegen met de volken hield Hij rekening met dit volk waaraan Hij Zijn wet had gegeven. Door middel van de profeten had Hij hun steeds meer licht geschonken en steeds duidelijker de komst van de Messias aangekondigd, die hun alles uit naam van God zou verkondigen (Joh. 4:25). Maar de tegenwoordigheid van God Zelf, als Mens te midden van de mensen, maakte alles anders. Er waren maar twee mogelijkheden: Hij zou of aangenomen, of verworpen worden. *Of* de mens zou God in de Persoon van de Christus aannemen als een kroon van zegen en heerlijkheid – Hij die door Zijn tegenwoordigheid al het kwade zou uitbannen, al het goede zou ontplooiën en vervolmaken en de mens tegelijkertijd een voorwerp en een middelpunt zou geven voor al zijn gevoelens, die dan volmaakt gelukkig zouden zijn. *Of* onze verdorven natuur zou door de verwerping van deze

Christus tonen wat ze werkelijk is – namelijk vijandschap tegen God – en zó de duidelijke noodzaak aan het licht brengen van een totaal nieuwe staat van zaken, waarin het geluk van de mens en de heerlijkheid van God op een *nieuwe* schepping zouden zijn gebaseerd. We weten hoe het gegaan is. Hij die het beeld van de onzichtbare God is, moest na het betonen van een volmaakt geduld uitspreken: ‘Rechtvaardige Vader, de wereld heeft U niet gekend’ (Joh. 17:25). En wat helaas nog erger was: ‘Zij hebben gezien en gehaat zowel Mij als Mijn Vader’ (Joh. 15:24).

Toch vormde de verloren toestand van de mens geen verhindering voor God om Zijn raadsbesluiten uit te voeren. Hierdoor kreeg Hij juist de gelegenheid Zijn heerlijkheid aan het licht te brengen, doordat Hij Zijn plannen toch ten uitvoer bracht. God heeft de mens niet willen verwerpen, voordat de mens Hem verworpen had. Zo was het ook in de hof van Eden gegaan. De mens die wist dat hij een zondaar was, kon de nabijheid van God niet langer verdragen en ging weg uit Zijn tegenwoordigheid; daarna werd hij pas door God uit de hof verdreven. Maar nu de mens van zijn kant een volslagen vijand bleek te zijn van God, die hem in genade in zijn ellendige toestand opzocht, stond het God vrij Zijn eeuwige raadsbesluiten te volvoeren. God was nu vrij daartoe (als we deze uitdrukking, die moreel gezien in elk geval juist is, tenminste mogen gebruiken).

Maar in dit geval oefende God het oordeel niet uit zoals eens in Eden, waar de mens al van Hem vervreemd was. Hoewel het duidelijk is dat de mens verloren is en een openlijke vijand van God is, brengt het werk van Gods soevereine genade Zijn eigen heerlijkheid aan het licht voor het oog van het heelal, door de redding van arme zondaars die God hadden verworpen. Maar opdat de wijsheid van God zelfs in de bijzonderheden duidelijk zou zijn, moest dit werk van Zijn soevereine genade waarin Hij Zichzelf openbaarde, overeenstemmen met al Zijn vroegere wegen zoals die in het Oude Testament waren getoond. Verder moest het ook niets afdoen van Zijn regering over de wereld.

Uit dit alles volgt dat er in het Nieuwe Testament vier belangrijke onderwerpen zijn, die zich voor het oog van het geloof ontvouwen. De grote hoofdgedachte, het feit bij uitnemendheid, is dat het volmaakte Licht verschenen is. God heeft Zichzelf geopenbaard. Maar dit licht openbaart zichzelf in *liefde*, het andere wezenskenmerk van God.

In de tweede plaats wordt Christus – die de openbaring van dit licht en van deze liefde is – aan de mens en in ‘t bijzonder aan Israël in zijn verantwoordelijkheid voorgesteld. Als Hij aangenomen zou zijn, zou Hij alle beloften hebben vervuld. Hij kwam tot Zijn volk met alle bewijzen van Zijn zending. Hij kwam met bewijzen van persoonlijke en morele aard, en met bewijzen van Zijn macht, zodat Gods volk zonder verontschuldiging was. Maar als Christus eenmaal verworpen is, wordt Zijn verwerping juist het middel waardoor het heil tot stand komt. Een nieuwe orde van zaken wordt ons voorgesteld: de nieuwe schepping, de verheerlijkte Mens in de hemel, en de gemeente die met Hem deelt in de hemelse heerlijkheid.

In de derde plaats vinden we in het Nieuwe Testament een duidelijke uiteenzetting van de verhouding tussen de nieuwe en de oude stand van zaken ten aanzien van de wet, de beloften, de profetieën en de inzettingen die God op aarde had gegeven. De nieuwe orde is de vervulling en het einde van wat verouderd is. Verder zien we de tegenstelling tussen het oude en het nieuwe, en wordt ook de volmaakte wijsheid van God in alle bijzonderheden van Zijn wegen aangetoond.

Ten slotte wordt Gods regering over de wereld naar voren gebracht. Het profetische woord kondigt de oordelen en de zegeningen aan, die gepaard zullen gaan met de hervatting van de betrekkingen van God met Israël, die verbroken waren naar aanleiding van de verwerping van de Messias.

We kunnen nog eraan toevoegen dat in overvloed wordt voorzien in alles wat nodig is voor de mens, die als vreemdeling op aarde wandelt, tot het ogenblik waarop de vervulling van Gods plannen met macht zal plaatsvinden. Door de roeping van God is hij weggegaan uit dat wat verworpen of geoordeeld is; hij heeft naar Gods stem geluisterd en is op weg gegaan naar het beloofde erfdeel. Maar aan de andere kant is hij nog niet in het bezit van het deel dat God voor hem heeft weggelegd. Daarom heeft hij behoefte aan een richtlijn. Hij moet de krachtbronnen leren kennen die nodig zijn om het doel van zijn roeping te bereiken, alsmede de middelen om zich die eigen te maken. God heeft hem geroepen om een Meester te volgen, die door de wereld is verworpen. En Hij heeft niet verzuimd om hem al het licht te geven en alle aanwijzingen die daartoe nodig zijn, zodat hij wijsheid en kracht heeft voor zijn wandel. Elke bijbellezer zal begrijpen dat het Nieuwe Testament geen aparte stelselmatige behandeling van deze verschillende onderwerpen geeft. Dan zou het inzicht erin juist veel onvolmaakter zijn. Maar nu worden ze levend en krachtig aan

onze harten voorgesteld, hetzij door Christus in Zijn leven op aarde, hetzij door de mededelingen van de Heilige Geest in de rest van het Nieuwe Testament.

In de vier evangeliën vinden we Christus op aarde. In het algemeen zien we Hem als licht en liefde. Maar ook – hoewel niet in de eerste plaats leerstellig – als God Zelf. Hij komt eerst in genade naar de mens op aarde en speciaal naar Israël, om de beloften te vervullen die aan dat volk waren gedaan. Maar dan wordt Hij openlijk voorgesteld als goddelijk Persoon, die de plannen van de Vader kwam uitvoeren, terwijl de Joden in hun toenmalige toestand verworpen worden.

In de Handelingen vinden we de geschiedenis van de vorming van de gemeente en de verspreiding van het evangelie in de wereld na Zijn hemelvaart. Eerst in verbinding met Petrus en de Joden; en dan met Paulus, die het hemelse karakter van de gemeente aan het licht brengt. De brieven van Paulus behandelen de aanneming van de gelovige en zijn positie vóór God op grond van de verlossing, de nieuwe schepping, en de gemeente volgens Gods raadsbesluiten – de verborgenheid van God. Diverse onderwerpen die hiermee verband houden, vinden we echter overal in de brieven, en elke afzonderlijke uiteenzetting over één van die onderwerpen werpt licht op de andere.

De brieven van Petrus spreken over het vreemdelingschap van de christen op grond van Christus' opstanding, en over de morele regering over de wereld.

De geschriften van Johannes spreken vooral over de openbaring van God en het goddelijke leven in Christus, en daarna in ons die met Hem zijn levend gemaakt. Onze levensopenbaring moet in overeenstemming zijn met wat in Hem te zien was.

In het boek Openbaring vinden we de invoering van Gods regering over deze wereld, in verband met de verantwoordelijkheid die zij heeft vanwege haar verhouding tot een geopenbaarde God. De invoering van deze regering en van het Koninkrijk van God hangt ook samen met het verval dat is ingetreden in de gemeente. Want de gemeente, zoals ze op aarde is gevormd, is in verval geraakt en ook onder het oordeel van God gekomen. We zien dat niet alleen in de Openbaring, maar ook in verschillende brieven.

De voorstelling van Christus in de evangeliën

We beginnen natuurlijk met de evangeliën, die het leven van de Heer beschrijven en Hem aan ons voorstellen, zowel door Zijn daden als door Zijn woorden. We zien Hem in de verschillende karakters die Hem in alle opzichten zo kostbaar maken voor de verlostten, overeenkomstig hun inzicht en hun behoeften. Met elkaar vormen deze karakters de volheid van Zijn persoonlijke heerlijkheid, voor zover we in staat zijn die hier beneden in onze aarden vaten te kennen en te begrijpen. Toch moeten we een uitzondering maken voor wat betreft de verhouding tussen Christus en de gemeente. Want behalve de aankondiging dat Christus Zijn gemeente op aarde zou bouwen (Matt. 16:18), is de openbaring van deze kostbare verborgenheid pas in de brieven bekendgemaakt.

Het is duidelijk dat de Heer in Zijn leven op aarde diverse karakters in Zich moest verenigen. Volgens Gods raadsbesluiten en volgens de mededelingen van Zijn Woord was dat nodig, om alles te kunnen vervullen wat verband hield met Zijn eigen heerlijkheid en de handhaving en onthulling van de heerlijkheid van de Vader. Welke karakters moest Hij nu hebben om daaraan te kunnen voldoen, zowel vanuit het oogpunt van Zijn wandel hier beneden als vanuit het oogpunt van Wie Hij was in Zijn natuur?

In de eerste plaats was Christus de ware Dienstknecht. Hij vervulde de taak die God Hem gaf, en was de Dienaar bij uitnemendheid. Hij diende God door de prediking van het Woord te midden van het volk van God (zie bijv. Ps. 40:8-10; Jes. 49:4-5 en andere gedeelten). Vele getuigen hadden over Hem gesproken

als de Zoon van David, die van Godswege op de troon van Zijn voorvader zou zitten. Het Oude Testament verbond de vervulling van Gods raadsbesluiten ten aanzien van Israël met de komst van de ware Zoon van David, die op aarde ook in de relatie van Zoon tot God, tot Jahweh, zou staan. Hij zou Zich als de Messias, de Christus (de Gezalfde, want dat is de vertaling van deze naam), aan Israël voorstellen in overeenstemming met Gods raadsbesluiten en met Zijn openbaring. De Joden beperkten hun verwachting bijna uitsluitend tot dit karakter dat Hij als de Messias en de Zoon van David zou hebben. Daarbij verwachtten ze Hem op hun manier, omdat ze alleen oog hadden voor de betekenis van Zijn komst voor het welzijn van het volk en geen rekening hielden met hun zonden en de gevolgen daarvan.

Maar het profetische Woord dat Gods raadsbesluiten onthulde, zei nog meer over Hem, die zelfs door de wereld werd verwacht. Christus moest ook de Zoon des mensen zijn. In de evangeliën zien we dat de Heer Jezus graag gebruik maakte van deze titel, die van groot belang voor ons is. Volgens Gods Woord is de Zoon des mensen namelijk de Erfgenaam van alles wat God in Zijn raadsbesluit voor de mens heeft weggelegd en wat tot zijn positie in de heerlijkheid zal behoren (zie Dan. 7:13-14 en Ps. 8:5-7; 80:18). Christus moest dus Mens worden, om Erfgenaam te kunnen zijn van alles wat God voor de mens had weggelegd. De Zoon des mensen is werkelijk van het menselijk geslacht. Dit is een kostbare en troostrijke zaak! Hij is werkelijk en waarachtig Mens, want Hij is geboren uit een vrouw. Hij heeft aan bloed en vlees deelgenomen en is aan Zijn broeders gelijk geworden, uitgenomen de zonde. In Zijn hoedanigheid als Zoon des mensen moest Hij lijden en sterven, en verworpen worden. Hij moest sterven en opstaan om alle dingen te kunnen beërven en ze op een totaal nieuwe wijze in bezit te nemen als de opgestane en verheerlijkte Mens in de hemel. Want de erfenis was bezoedeld en de mens verkeerde in opstand tegen God, en de mede-erfgenamen van Christus waren niet minder schuldig dan andere mensen!

Jezus moest dus de Dienstknecht bij uitnemendheid zijn, de grote Profeet, de Zoon van David en de Zoon des mensen. Daarom moest Hij waarachtig Mens op aarde zijn, geboren uit een vrouw, geboren onder de wet, en van het nageslacht van David. Hij was de Erfgenaam van de rechten van het geslacht van David, de Erfgenaam van wat het deel van de mens zou zijn volgens het voornemen en de raad van God. Maar daarom moest Hij God verheerlijken in de positie waarin de mens zich bevond. De mens had immers gefaald in zijn

verantwoordelijkheid; en de Heer moest daaraan voldoen, doordat Hij God verheerlijkte in de positie waarin de eerste mens God had onteerd. Verder moest Hij tijdens Zijn leven hier beneden ook het getuigenis van een Profeet, een 'trouwe Getuige', afleggen.

Wie kon al deze karakters in zijn persoon verenigen? Of was deze heerlijkheid slechts een ambtelijke heerlijkheid, die volgens het Oude Testament door een mens zou worden beërfd? De toestand van de mens, zoals die onder de wet was gebleken, had aangetoond dat de mens zó niet kon delen in de zegen van God. De verwerping van de Messias leverde het laatste bewijs hiervan. In feite had de mens allereerst behoefte aan verzoening met God, en dat stond buiten elke bedeling en de bijzondere regering over een volk op aarde. Want de mens was een *zondaar*. Er was verlossing nodig, met het oog op de heerlijkheid van God en het heil van mensen. Maar wie kon die verlossing bewerken? Voor de mens was het onmogelijk, want hijzelf moest juist worden verlost. Voor een engel was het evenmin mogelijk, want hij kon niet meer doen dan zijn eigen staat bewaren en zijn taak vervullen; anders zou hij geen engel meer zijn.

Wie van de mensen kon nu de Erfgenaam van alle dingen zijn en over al de werken van God regeren? Alleen de *Mens* geworden Zoon van God was hiertoe in staat. Hij had alle dingen geschapen, en Hij zou ze ook beërven. Dus Hij die de Dienstknecht, de Zoon van David, de Zoon des mensen en de Verlosser zou zijn, was niemand minder dan de Zoon van God, God de Schepper, die te prijzen is tot in eeuwigheid!

In 't algemeen gesproken vinden we deze verschillende karakters van Christus in de evangeliën. Maar ze worden niet op een dogmatische manier voorgesteld, alleen tot op zekere hoogte door Johannes. De beschrijving ervan is nu veel levendiger dan wanneer die alleen van leerstellige aard zou zijn. De geschiedenis van de Heer wordt zo verteld, dat Zijn eigen woorden of handelingen in overeenstemming met één van deze karakters worden voorgesteld. We zien Hem dus Zelf de dingen doen die horen bij de verschillende posities die Hij volgens de Schrift zou bezitten.

Op die manier krijgen we ook een duidelijker beeld van die karakters, in overeenstemming met hun werkelijke bijbelse betekenis. En we krijgen zo ook een duidelijker inzicht in de bedoelingen en de plannen van God, die hierin worden geopenbaard. Maar bovendien wordt Christus Zelf in die verschillende karakters meer *persoonlijk* het voorwerp van het geloof en de liefde van het

hart. We kennen niet alleen een leer, maar een Persoon. Door dit kostbare middel dat God wilde gebruiken, zijn de waarheden met betrekking tot Jezus veel meer verbonden met alles wat aan Zijn komst voorafging, dus met de geschiedenis van het Oude Testament. De verandering in Gods wegen hing samen met de heerlijkheid van de Persoon van de Christus. Hij is Zelf de schakel in de overgang van de betrekkingen tussen God en Israël en de wereld naar de hemelse, christelijke orde van zaken.

Het karakter van dit hemelse systeem is inderdaad volkomen anders dan dat van het jodendom. Als de Heer niet was gekomen, zou dit niet zo duidelijk het geval zijn geweest. Maar toch is het christendom geen leer die in strijd is met de vroegere dingen, die erdoor tenietgedaan worden. Toen Christus kwam, stelde Hij Zich enerzijds aan de Joden voor als onderworpen aan de wet en anderzijds als het Nageslacht waardoor de beloften zouden worden vervuld. Maar Hij werd verworpen. Dat betekende dat Gods volk niet alleen de wet had geschonden (wat het vanaf de berg Sinai had gedaan), maar dat het ook elk recht op de beloften had verbeurd.

Toen kon God echter de volheid van Zijn genade aan het licht brengen. Maar tegelijkertijd werden ook de typen, de beelden van het Oude Testament, vervuld. De vloek van de wet werd aan Christus voltrokken op het kruis. De profetieën over Zijn vernedering gingen in vervulling. En de betrekkingen van alle mensen met God – die vanzelfsprekend verbonden waren met Zijn Persoon, toen Hij eenmaal was verschenen – werden voortaan bepaald door de positie die de Verlosser in de hemel had gekregen. Van daaruit werd de deur voor de heidenvolken geopend en Gods voornemen met betrekking tot de gemeente, het lichaam van de verheerlijkte Christus, ten volle geopenbaard. Als de Zoon van David naar het vlees, en verklaard als Gods Zoon in kracht door de opstanding uit de doden, was Hij de Dienstknecht van de besnijdenis ter wille van de waarheid van God om de beloften aan de vaders te bevestigen, en opdat de volken God zouden verheerlijken wegens Zijn barmhartigheid (Rom. 15:8-9). Hij is de Eerstgeborene uit de doden, het Hoofd van Zijn lichaam, de gemeente, opdat Hij in alle dingen de eerste plaats zou innemen (Kol. 1:18).

De heerlijkheid van deze nieuwe staat van zaken is zoveel voortreffelijker en hoger dan heel de vroegere aardse orde, doordat ze met de Persoon van de Heer Zelf is verbonden en met Hem als de verheerlijkte Mens in de tegenwoordigheid van Zijn God en Vader. Maar tegelijkertijd bezegelt deze nieuwe orde ook dat alles wat eraan voorafging, juist was en door God was

ingesteld. Want toen de Heer op aarde kwam, stelde Hij Zichzelf voor in verbinding met het godsdienstige systeem dat al bestond voor Zijn komst.

De eerste drie evangeliën laten ons zien hoe Christus aan de mens en speciaal aan Israël in zijn verantwoordelijkheid werd voorgesteld. Het gevolg was dat Hij werd verworpen. Maar Johannes neemt die verwerping juist als het uitgangspunt van zijn evangelie (Joh. 1:10-11). Deze evangelist stelt ons het eeuwige, goddelijke karakter van de Heer Zelf voor. Daarbij ziet hij het vanaf het eerste hoofdstuk zó, dat Israël vijandig tegenover Hem staat en verhard is, en dat de wereld ongevoelig is voor de tegenwoordigheid van haar Schepper. Daarom wijst dit evangelie bijzonder duidelijk op het krachtige werk van Gods soevereine genade, op de nieuwe geboorte en op het kruis als de grondslag van de hemelse dingen.

Matteüs

Deze evangelist toont ons de vervulling van de profetie en de belofte. We zien Christus hier als de Messias, de Zoon van David en van Abraham, in overeenstemming met de belofte. Maar Hij is Jahweh Zelf. Hij is Immanuël, d.i. 'God met ons'. Hij brengt het getuigenis van het koninkrijk en de tekenen die ermee gepaard gaan, en noemt de beginselen waardoor men het koninkrijk kan binnengaan. Zo tekent Hij het karakter van het overblijfsel (hst. 5-7). Daarop toont Hij de verschillende werkingen van de kracht waardoor Zijn komst werd gekenmerkt en gestaafd. Maar de Joden verwerpen Hem; ze stoten zich aan de steen des aanstoets.

Daarna wordt Christus voorgesteld als de Zaaier van het woord (hst. 13). Want het was nutteloos nog langer vrucht te zoeken te midden van Israël. Het koninkrijk zou tijdens de afwezigheid van de Koning een verborgen vorm aannemen. Het zou nu niet worden opgericht door Zijn tegenwoordigheid op aarde, maar worden vervangen door de gemeente en daarna door het koninkrijk in heerlijkheid (hst. 16 en 17). Israël zou opzijgezet worden. Volgens de beloften had het volk kunnen worden gezegend, maar het had de vervulling afgewezen toen het de Messias verwierp. Toch zal Israël het voorwerp van Gods barmhartigheid zijn, als het na de uitoefening van het oordeel de Heer zal aannemen.

Overigens zien we dat de Heer Zijn dienst met een volhardend geduld voortzet – een geduld dat voortduurt tot Zijn wederkomst. Hij gaat door met Zijn werk tot Zijn uur gekomen is. Dan gaat Hij op naar Jeruzalem en klaagt het hele volk en de verschillende groepen ervan aan. Daarna onderwerpt Hij Zich aan al het lijden en aan de macht van het kwaad dat nu zijn hoogtepunt bereikte, maar ook aan de slaande hand van Jahweh van de legermachten door het drinken van de beker van Zijn toorn. Maar Hij wordt opgewekt uit de doden en ontmoet Zijn discipelen weer op het bekende profetische terrein van het overblijfsel in Galilea, waar Hij hun de opdracht geeft alle volken tot discipelen te maken in de nu geopenbaarde naam van Vader, Zoon en Heilige Geest.

Ik wil nog wijzen op enkele bijzonderheden. In hoofdstuk 10 geeft de Heer een getuigenis dat uitsluitend voor Israël is. Het gaat ervan uit dat de Joden in het land zijn, maar het omvat heel de tijd vanaf Zijn toenmalige tegenwoordigheid tot op Zijn komst als de Zoon des mensen. In hoofdstuk 21 stelt Hij Zichzelf voor als hun Koning, rijdend op een ezelin, in overeenstemming met de profetie van Zacharia. In hoofdstuk 23 erkent Hij tegenover Zijn discipelen het bestaan van de stoel (het leergezag) van Mozes, maar dan spreekt Hij een vernietigend oordeel uit over de Joden. Ze stonden schuldig aan het bloed van al de rechtvaardigen. Hun huis zou hun woest gelaten worden, totdat ze Hem zouden erkennen als Degene die kwam in de naam van Jahweh. Hij geeft Zijn discipelen de plaats van vervolgte getuigen, en verbindt dit met de eindtijd waarin de gruwel van de verwoesting zou worden opgericht. Na de Grote Verdrukking die dan zou plaatsvinden, zou Hij in heerlijkheid verschijnen en heel Israël bijeenbrengen. In een tussenzin vinden we ook de verschillende vormen van het oordeel over hen die Zijn naam zouden belijden tijdens Zijn afwezigheid, en daarna het oordeel over de volken bij Zijn wederkomst.

De hemelvaart vinden we niet in Matteüs. De reden daarvan is ongetwijfeld dat niet Jeruzalem, maar Galilea het toneel is van het gesprek van de Heer met Zijn discipelen na Zijn opstanding. Daar is Hij bij de armen van de kudde, die naar het woord van de Heer hebben geluisterd (Zach. 11:11). Galilea is de plaats waar het licht is opgegaan voor het volk dat in duisternis was gezeten (Jes. 8:23; 9:1; Matt. 4:12-16). De opdracht om te dopen gaat ook van die plaats uit en heeft betrekking op de volken.

Marcus

In Marcus gaat het om de dienst van de Heer, vooral om Zijn dienst als Profeet. Omdat Hij hier als de Dienstknecht wordt voorgesteld, lezen we niets over Zijn geboorte. Hij is de Dienstknecht-Profeet, de Zoon van God. In Matteüs gaat het bij de volgorde van de feiten om het uiteenzetten van beginselen, terwijl Marcus de chronologische volgorde geeft. Voor zover Lucas zich aan een tijdsvolgorde houdt, stemt die overeen met die van Marcus.

In Marcus 4 vinden we in de gelijkenis van de zaaier het werk dat Christus in het begin op het arbeidsveld deed. Maar dan zien we de stilstand die daarin optrad tot de tijd van het einde, als Hij opnieuw werkzaam zal zijn bij de oogst. Al de tussenliggende bijzonderheden die Matteüs noemt, worden hier weggelaten.

In de profetie op de Olijfberg vinden we hier meer bijzonderheden dan in Matteüs ten aanzien van de dienst van de discipelen (Marc. 13). De opdracht in Marcus is de prediking van het evangelie aan alle schepselen (Marc. 16:15).

Lucas

Lucas stelt ons Christus voor als de Zoon des mensen. De eerste twee hoofdstukken geven ons een prachtig beeld van het godvrezende overblijfsel van Israël bij de eerste komst van onze Heer, en het werk van Gods Geest onder hen. Maar tegelijkertijd zien we ook hoe de uiterlijke toestand van het volk in verbinding met de volken is. Alle dingen zijn echter in Gods hand, en de hele politieke wereld wordt zelfs in beweging gebracht om een timmerman naar Betlehem te brengen.

Johannes de Doper komt in verbinding met het overblijfsel als de voorloper van de Heer, die met de Heilige Geest en met vuur zou dopen. Dan vinden we het geslachtsregister van de Heer, dat teruggaat tot Adam nadat eerst de lijn van Israël is genoemd (hst. 3). In Lucas zien we Christus immers als de Zoon des mensen, in Zijn volmaakte morele openbaring op aarde. De genade van God is in Zijn komst hier op aarde geopenbaard, hoewel Zijn dienst plaatsvond te midden van Israël.

Dan zien we de diverse vormen van Gods genade, die Hij in Zijn dienst openbaarde. Maar we zien vooral de morele kenmerken van de genade, de uitbreiding ervan tot personen uit de volken en de verbreking van de verbondsbetrekkingen met de Joden. Daarbij wijst de Heer niet alleen op het karakter van het overblijfsel, maar op de discipelen zelf als het overblijfsel: 'Gelukkig u, armen' etc. (6:20). In de bezetene uit de streek van de Gadarenen krijgen we vervolgens een beeld van de verschrikkelijke toestand van het volk, de genezing van het overblijfsel van Israël en de zending van het verlorene overblijfsel, dat als getuige wordt achtergelaten in plaats van met Hem mee te gaan (hst. 4-8).

In hoofdstuk 9 vinden we bij de verheerlijking op de berg de bijzonderheid dat Mozes en Elia met de Heer over Zijn sterven spreken, de uitgang die Hij zou volbrengen in Jeruzalem. Verder wordt in dit hoofdstuk de nadruk gelegd op Zijn overlevering als de Zoon des mensen in de handen van mensen, de veroordeling van het eigen ik in al zijn vormen en de eis van absolute toewijding aan Hemzelf. De Heer verklaart hier ook dat door het ongeloof van dat hele geslacht – Zijn volgelingen inbegrepen – Zijn verbinding met Israël zou worden verbroken.

In hoofdstuk 10 zien we de geduldige dienst van Christus ten opzichte van Israël door de uitzending van de zeventig. Maar het karakter van hun zending was van beslissende betekenis en leidde tot het oordeel over de ongelovige steden. Overigens moesten ze zich niet zo zeer verblijden over de macht die Hij hun gaf in verband met het koninkrijk, als wel over het feit dat ze de hemel toebehoorden. In de geschiedenis van de barmhartige Samaritaan zien we in tegenstelling tot Gods eis ten opzichte van een naaste, het beginsel van de genade om zelf als een naaste te handelen.

Daarop vinden we de betekenis van het Woord en van het gebed voor de discipelen (hst. 10:38 - 11:13). Dit gedeelte over het gebed en de gave van de Heilige Geest aan wie de Vader hierom bidden, draagt een overgangskarakter. Dan worden de farizeeën en schriftgeleerden veroordeeld om hun lastering van de Heilige Geest. Want juist door de Geest had de Heer getoond dat het koninkrijk van God tot hen was gekomen. Door de Geest had Hij de macht van de vijand gebonden, zodat Hij allen kon verlossen die eraan waren onderworpen. Maar in de toestand van verharding waarin het volk zich bevond, was Hij nu de toetssteen. Hij wees de juiste weg en bracht verlossing aan, maar zij zouden worden overgelaten aan de macht van de satan waarover

ze spraken. Het Woord van God te horen, was voortaan van groter belang dan de band met Israël naar het vlees. Dit was belangrijker dan alle natuurlijke banden. Daarom zouden de mannen van Nineve en de koningin van Seba in het oordeel opstaan tegen dit ongelovige geslacht, en zou het bloed van de profeten van hen worden geëist. Door de zending van apostelen en profeten zouden ze verder op de proef worden gesteld, maar ze zouden hen doden.

In hoofdstuk 12 leert de Heer de discipelen in alles op God te vertrouwen en Hem tegenover al deze tegenstand onbevreesd te belijden. Ze zouden getuigen in de kracht van de Heilige Geest. Wie de Heilige Geest in hen zou lasteren en zou weerstaan, zou hetzelfde oordeel ondergaan als wie dit deed ten opzichte van de Heer. Ze moesten in niets bezorgd zijn, maar het koninkrijk zoeken dat hun door het welbehagen van de Vader zou worden gegeven. Hun schat zou in de hemel zijn en ze moesten op hun Heer wachten. Dan spreekt Hij over het karakter van de trouwe en de ontrouwe dienstknecht tijdens Zijn afwezigheid. Het getuigenis aangaande Hem zou verdeeldheid op aarde brengen, zelfs in gezinnen. Verder waarschuwt Hij de menigten te letten op de tekenen van de tijd. Eigenlijk zouden ze uit zichzelf moeten oordelen wat juist was. Want Jahweh was als iemand die met hen naar de rechtbank ging, zodat ze beter onderweg een overeenkomst met Hem konden sluiten.

Dan krijgen we in hoofdstuk 13 en 14, zowel door middel van gelijkenissen als door rechtstreeks onderwijs, de terzijdestelling van Israël en de toelating van de volken. Om Hem te volgen – zo verklaart de Heer daarbij –, moet men het kruis op zich nemen en ook het zout van de aarde zijn.

In hoofdstuk 15 en 16 vinden we – nog steeds in verband met de verwerping van Israël – de wegen van Gods genade met *zondaars*. Eerst zien we de genade die zondaars zoekt en hen in genade aanneemt. In de tweede plaats neemt een toekomstige hoop de plaats van tegenwoordige bezittingen in. En ten slotte wordt de sluier weggenomen, zodat de zegeningen van de hemel worden gesteld tegenover de beloften van het jodendom voor degenen die *uiterlijk* trouw waren.

Hoofdstuk 17 begint met een waarschuwing tegen aanleidingen tot vallen, die echter onmiddellijk wordt gevolgd door een vermaning om eventuele zonden te vergeven. Dan spreekt de Heer over de kracht van het geloof van de discipelen. Maar wat ze ook doen, het is niet meer dan hun plicht. Bij de melaatse die terugkeert om God te danken, zien we het voorrecht wanneer men buiten

Israël staat en God erkent in de Persoon van Christus. Het koninkrijk van God was onder het volk in Zijn eigen Persoon. Maar Hij zou onverwachts in Zijn heerlijkheid komen en het oordeel uitvoeren. Hij zou de rechtvaardigen dan echter weten te onderscheiden van de goddelozen. In de nood van die dag en te allen tijde – zegt Hij aan het begin van hoofdstuk 18 –, moet men volharden in het gebed en vertrouwen op Gods antwoord. Dan legt Hij de nadruk op het belang van een nederige gezindheid, zowel met betrekking tot eigen gebreken als in verband met de geest van zachtmoedigheid. Verder spreekt Hij over het gevaar van de rijkdom als een verhindering om het koninkrijk binnen te gaan, maar ook over de rijke zegen die men ontvangt als men alles verlaat ter wille van Hem.

Via Jericho gaat Hij dan op naar Jeruzalem (18:31vv.). Dit is in alle synoptische evangeliën een duidelijk tijdstip, waarop Hij Zich opnieuw en beslissend met de Joden gaat bezighouden. Zelfs hier brengt Lucas de genade naar voren. De Heer wordt erkend als de Zoon van David, maar Hij spreekt over Zichzelf als de Zoon des mensen, die gekomen was om het verlorene te zoeken en te behouden. Hoewel Zacheüs een tollenaar was, noemt de Heer hem in Zijn genade een zoon van Abraham.

Daarop volgt de gelijkenis van de slaven waaraan geld wordt toevertrouwd. In Lucas ligt de nadruk meer op de menselijke verantwoordelijkheid. Ieder krijgt hetzelfde bedrag (een pond), terwijl de beloning verschillend is, naarmate ieder met handelen heeft gewonnen. In Matteüs zijn de bedragen juist verschillend, terwijl de beloning gelijk is. Daar gaat het om de wijsheid van de Heer, die aan elke dienstknecht geeft naar zijn eigen bekwaamheid.

Bij de intocht van de Heer in Jeruzalem vinden we hier in Lucas de bijzondere uitdrukking: 'Vrede in de hemel' (19:38). Om het koninkrijk te vestigen, moest Christus de macht van de satan in de hemel teniet doen en daar vrede maken. Bij de intocht weende de Heer over Jeruzalem – op het historische moment hiervoor.

In hoofdstuk 20 worden de diverse groepen van het volk aangeklaagd. In het antwoord van de Heer aan de sadduceeën spreekt Hij over de kracht van de eerste opstanding, die de zonen van God ten deel valt. Evenals in Matteüs worden hier alle vooronderstellingen van de farizeeën ten aanzien van het koninkrijk weerlegd door de aankondiging van Zijn verheerlijking aan Gods

rechterhand. Ten slotte veroordeelt Hij de schriftgeleerden. De arme weduwe die haar muntstukjes in de schatkist werpt, stelt Hij boven de rijken (21:1-4).

In de profetische rede van hoofdstuk 21 is sprake van de verwoesting van Jeruzalem door de Romeinen, wat in Matteüs niet het geval is. Lucas staat echter niet stil bij de gruwel van de verwoesting. De Heer spreekt over de belegering van Jeruzalem en gaat dan – na die eerste verwoesting – over op de vervulling van de tijden van de volken. Het onderwerp dat Hij hier speciaal op het oog heeft, is de *gezindheid* waarin de discipelen hun getuigenis moesten afleggen en het hoofd moesten bieden aan de moeilijkheden die er mee gepaard gingen.

Bij het Pascha vinden we hier de verdorvenheid van het menselijk hart: er was twist onder de discipelen over de vraag wie van hen de meeste was. De satan had begeerd hen te ziften als de tarwe, vooral Simon, voor wie Christus echter had gebeden. De omstandigheden waren voortaan volkomen anders dan in de tijd waarin de Heer Zijn macht gebruikte om hen te beschermen.

In de hof van Getsemane en op het kruis wordt de Heer Jezus ons meer als Mens voorgesteld dan in de andere evangeliën. Als Hij in zware strijd is, wordt Zijn zweet als grote bloeddruppels. Matteüs stelt Hem voor als Gods Metgezel, die door God geslagen wordt. Hier zien we Hem als de lijdende Mens in Zijn eigen volmaaktheid, trouw en genade in dit diepe lijden (hst. 22 en 23).

In dit evangelie zien we de Heer steeds als de afhankelijke Mens. Daarom vinden we Hem hier ook vaak in gebed. Ik wil nog twee voorbeelden daarvan noemen: bij Zijn doop en bij de verheerlijking op de berg. Een ander kenmerk van Lucas is het bijeenbrengen van een aantal omstandigheden in één enkele algemene uitdrukking. Maar aan de andere kant kan hij ook uitweiden over een bepaalde bijzonderheid, die een grote morele schoonheid en waarheid aan het licht brengt – zoals bijv. de reis naar Emmaüs.

Een bijzonderheid die we in hoofdstuk 23 vinden, is de dagvaarding van de Heer voor Herodes en het feit dat Herodes en Pilatus vrienden werden door hun gemeenschappelijke haat tegen Hem. Zo vinden we hier ook het berouw van de misdadiger die met Hem was gekruisigd, en de belofte dat hij die dag nog met de Heer in het paradijs zou zijn (dit in tegenstelling tot het koninkrijk op aarde). Een andere bijzonderheid is de voorbede van de Heer voor de Joden, en ook het woord dat Hij sprak tot de dochters van Jeruzalem. Natuurlijke

sympathie voor Hem was nutteloos, als men Hem niet volgde. We kunnen ook opmerken dat de kracht van de Heer bij Zijn sterven niet was uitgeput, want Hij riep met luider stem toen Hij Zijn geest overgaf aan Zijn Vader. Daarop erkende de hoofdman Hem als de Mens die rechtvaardig was, terwijl ook de uitwerking op de toeschouwers en op Jozef, de raadsheer, wordt vermeld.

Naast alle bijzonderheden die hoofdstuk 24 over de beide Emmaüsgangers geeft, zien we hier hoe de Heer de Schriften voor hen opent en Zichzelf aan hen bekend maakt door de broodbreking, het teken van Zijn dood. Hij stelt Zichzelf heel duidelijk voor als dezelfde Jezus, en Hij eet in tegenwoordigheid van Zijn discipelen. Opnieuw spreekt Hij dan met nadruk over de vervulling van de Schriften, zoals we die tot op vandaag in het Oude Testament bezitten (de wet, de profeten en de psalmen). Hij opent hun verstand, zodat ze de Schriften konden begrijpen. En Hij wijst er ook op dat alles van tevoren zo was aangekondigd.

De zendingsopdracht die Christus hier geeft, behelst de prediking van bekering en vergeving van zonden in Zijn naam onder alle volken, te beginnen bij Jeruzalem. Ze zouden Zijn getuigen zijn, maar ze moesten wachten op de belofte van de Vader, namelijk de Heilige Geest uit de hoge. En terwijl de Heer hen zegent, wordt Hij opgenomen in de hemel. We lezen hier niets over Galilea, zoals bij Matteüs en Johannes, want het gaat hier om Zijn verbinding met de hemel. Maar in Matteüs en in Johannes 21 zien wij wat Joods is: de verbinding met het overblijfsel van Israël.

Johannes

In Johannes vinden we de Persoon van de Heer als het Woord van God, dat vlees geworden is. We zien Hem vooral als het leven en het licht van de mensen, als de grondslag van *alle* zegen. Zijn verzoeningswerk is zelfs de grondslag van de nieuwe schepping, waarin de zonde geen enkele plaats meer heeft, en de grondslag van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde waarin gerechtigheid zal wonen (Joh. 1:29). Daarom vinden we in dit evangelie geen geslachtsregister van de Heer. Johannes houdt zich niet bezig met Zijn afstamming van Abraham en David, de stamvaders van de belofte, zoals Matteüs dit doet. Hij gaat Zijn afkomst ook niet na tot op Adam, om Hem voor te stellen als de Zoon des mensen die is gekomen tot zegen van de mens, zoals Lucas doet. En Hij spreekt

evenmin onmiddellijk over Zijn actieve dienst als de grote Profeet die beloofd was, zoals Marcus doet.

Wat Johannes ons toont, is een goddelijk Persoon in deze wereld: het vleesgeworden Woord. Verder vinden we in aansluiting daarop de belofte van de Trooster die zou komen (hst. 14-16). De Heilige Geest zou hier op aarde de plaats van de Heer Jezus innemen, nadat de Heer was teruggekeerd tot de Vader. Dit alles staat in tegenstelling tot de dingen van het jodendom. Aan het einde van het evangelie vinden we nog een kort overzicht van het hele verloop van de bedelingen tot op het duizendjarig Vrederijk.

Het eerste deel van hoofdstuk 1 is een inleiding, die ons de Persoon van de Heer Jezus voorstelt (vs. 1-18). De eerste verzen spreken in algemene zin over Zijn natuur en de gevolgen van Zijn verschijning (vs. 1-5). Dan krijgen we het getuigenis van Johannes de Doper over de Heer en de uitwerking van Zijn komst (vs. 6-11), maar ook het resultaat van het werk van Gods genade (vs. 12-13). Daarop vinden we de vleeswording van het Woord en de openbaring van Zijn heerlijkheid (vs. 14-18).

Daarna volgt het getuigenis van Johannes de Doper over de verschillende heerlijkheden van de Heer Jezus in Zijn werk voor de mens (vs. 19-34). Hij zou het Lam van God zijn. Hij zou Zelf met de Heilige Geest dopen. En Hij wordt hier erkend als de Zoon van God, doordat de Geest op Hem neerdaalt. In de verzen 35-43 zien we wat in historisch opzicht het gevolg was van het getuigenis van Johannes: het bracht de discipelen bij Jezus. Op deze dag wordt er voor 't eerst daadwerkelijk vergaderd. Maar vanaf vers 44 vergadert de Heer Zelf.

Deze drie dagen omvatten de periode van het overblijfsel tijdens Zijn leven op aarde, het tijdperk van de gemeente en de tijd waarin het overblijfsel Hem straks zal erkennen als de Zoon van God en de Koning van Israël. Natanaël is hier de vertegenwoordiger van dit overblijfsel. Maar als de Heer in dit karakter wordt erkend, gebruikt Hijzelf nog een andere titel met een wijdere strekking: Hij is de Zoon des mensen, die door de engelen wordt gediend. We moeten er vooral op letten dat Christus het Middelpunt van de Zijnen is (vs. 40). Dit is een goddelijk Middelpunt, want Hij is God geopenbaard in het vlees. Een ander middelpunt zou ons van God aftrekken. Omdat de wereld onder het oordeel ligt, zondert Christus ons hieruit af en brengt ons in verbinding met Zichzelf. Hij vergadert de Zijnen tot Zichzelf. Hij kan dat doen omdat Hij goddelijke rechten

daartoe heeft. Hij is God Zelf, die Zich in de vleeswording op een nieuwe wijze heeft geopenbaard.

In de tweede plaats vinden we hier ons pad door de wereld: 'Volg Mij' (vs. 44). Hij is niet alleen het Middelpunt, maar wijst ons ook de weg door de wereld, want Hij is er als Mens doorheen gegaan. In vers 52 vinden we nog een derde kenmerk: de hemel opent zich boven deze unieke Mens, en de engelen dienen Hem. Hij is als Mens het aandachtspunt van een geopende hemel. Daarentegen geldt voor ons hetzelfde als voor Stefanus: de hemel gaat voor ons open om ons daar de Zoon des mensen aan Gods rechterhand te laten zien. De verheerlijkte Heer is het Middelpunt van onze aandacht.

In hoofdstuk 2 zien we het tweevoudige karakter van de derde dag: het bruiloftsfeest wordt dan gevierd, maar er vindt ook een reinigend oordeel plaats. Dat zijn de dingen die er in Israël zullen gebeuren aan het begin van het duizendjarig rijk. De laatste verzen tonen heel duidelijk dat de Heer Zich niet kon verbinden met de mens in zijn natuurlijke toestand. Hij kon Zich niet toevertrouwen aan de mens, die Hem alleen aannam met het inzicht van het vlees (vs. 23-25).

De mens moest namelijk opnieuw geboren worden, zoals de Heer in hoofdstuk 3 uiteenzet. Dat geldt zelfs met het oog op de aardse beloften die aan Israël zijn gedaan. Maar Gods gedachten voor de mens gaan verder en hebben betrekking op de hemel, waaruit de Zoon des mensen neerdaalde en waarvan Hij getuigde en waar Hij naar Zijn godheid woonde. God had de wereld lief. Maar Hij gaf Zijn Zoon, opdat eenieder die persoonlijk in Hem geloofde, niet verloren zou gaan. Dit brengt ons bij het kruis, de verhoging van de Zoon des mensen en de overgave van de Zoon van God. Het vindt plaats, omdat het licht in de wereld gekomen is en de mensen de duisternis liever hebben gehad dan het licht. Dit is een heel belangrijke waarheid, die buiten Israël staat. Want de hemel is nu volkomen geopenbaard door de Heer Jezus, naar de kennis die Hij hiervan heeft; en de mens is door het geloof in Hem geschikt gemaakt voor de hemel.

De woorden van Johannes de Doper sluiten daarop aan. Zijn eigen getuigenis droeg een aards karakter, maar dat van de Heer was goddelijk en hemels. Verder had de Vader alle dingen in Zijn hand gegeven (3:35). Wie in Hem gelooft, heeft eeuwig leven. Wie niet gelooft, zal het leven niet zien en de toorn van God blijft op hem rusten. Dit alles vond plaats vóór het openbare

optreden van de Heer, want Zijn openbare dienst begon pas nadat Johannes in de gevangenis was geworpen.

De jaloezie van de Joden verdreef de Heer uit Judea (4:1-2). In de geschiedenis van de Samaritaanse vrouw zien we dan in beginsel de nieuwe dingen die buiten het jodendom staan. God is namelijk tegenwoordig (hoewel in vernedering), en Hij is niet gekomen om te *eisen* maar om te *geven*. Dit wekt vertrouwen om van Hem te vragen, en Hij voldoet aan het verlangen dat er is. Hij geeft de geestelijke zegen die het hart begeert: een bron die in ons opspringt tot in het eeuwige leven. Maar de natuurlijke mens kan de geestelijke dingen niet aannemen. God moet eerst het geweten raken door het Woord. Als dat gebeurt, erkent men het ook als een werk van God. Dan leert men Christus kennen als de Heiland van de wereld. Het heil is wel uit de Joden, maar het blijft niet tot hen beperkt. God is een Geest en men moet Hem aanbidden in geest en waarheid. De Vader – de Naam die nu in genade is geopenbaard – zoekt zelfs degenen die Hem zó aanbidden, terwijl Hij in alles voorziet wat een behoeftig hart nodig heeft. In dit werk van de genade vindt de Heer Jezus Zijn vreugde.

Hoofdstuk 5 illustreert dat de wet ondanks al haar inzettingen niets tot stand kon brengen, omdat ze krachteloos was door het vlees. Maar nu is niet de mens aan het werk, maar God Zelf. De Vader en de Zoon kunnen geen rust vinden in een toestand van zonde en ellende; zo'n sabbat kunnen Zij niet erkennen. Maar zoals de Vader leven heeft in Zichzelf, zo heeft Hij ook de Zoon gegeven leven te hebben in Zichzelf. Daarom maakt de Zoon levend wie Hij wil. Verder heeft de Vader heel het oordeel aan de Zoon gegeven⁴, opdat allen de Zoon eren, zoals zij de Vader eren. Er is geen verwarring tussen deze twee manieren waarop Hij geëerd wordt. Want wie Zijn woord hoort en in de Vader gelooft, die Hem heeft gezonden, die heeft eeuwig leven en komt niet in het oordeel, maar hij is uit de dood overgegaan in het leven. Er is dus zowel een opstanding ten leven als een opstanding ten oordeel.

De Heer wordt hier als het leven zelf voorgesteld aan de verantwoordelijkheid van de mens. Er zijn vier getuigenissen die dit bevestigen: het getuigenis van Johannes de Doper, van de werken van de Heer, van de Vader en van de Schriften (vs. 33-39). Maar de Joden wilden niet tot Hem komen om het

4 Hoewel steeds wordt getoond dat de Heer Jezus *God* is, wordt Hij vanaf Joh. 1:14 voorgesteld als *Mens* op aarde – maar als de *Mens* die de Vader openbaart.

leven te ontvangen. De Heer kwam in de naam van de Vader, maar ze wilden Hem niet aannemen. De antichrist zou in zijn eigen naam komen, en hem zouden ze wel aanvaarden. Maar nu verwierpen ze niet alleen de Heer en Zijn woorden, maar ook wat Mozes over Hem had geschreven. Dat maakte hun verantwoordelijkheid des te groter.

Hoofdstuk 6 geeft ons een beeld van de volgorde van Gods wegen, zoals die in Christus gestalte kregen. Men erkende Hem als de Profeet, maar Hij wilde nog niet dat men Hem Koning maakte. Voorlopig is Zijn plaats hierboven in de hemel, om als Priester voor de Zijnen tussenbeide te treden. In die tijd moeten de discipelen zonder Hem de storm weerstaan. Maar als Hij Zich weer bij hen voegt, komen ze direct aan land. Dit wordt hier verbonden met het Pascha en de wonderbare spijziging, die aantoont dat Christus Jahweh is, die de armen van Zijn volk met brood verzadigt (Ps. 132:15). Maar Hij stelt Zichzelf nu voor als het *ware* brood uit de hemel. Hij is het brood van God, dat uit de hemel is neergedaald en aan de wereld leven geeft. Men moet Hem innerlijk aannemen als het vleesgeworden Woord, maar ook als de gestorven Heiland. Want geen mens heeft leven in zichzelf. Maar het is iets dat geestelijk moet worden verstaan: men kan Hem alleen in het geloof aannemen en zich met Hem voeden. Bovendien was de Heer niet alleen neergedaald om Zijn leven te geven, Hij zou ook als de Zoon des mensen opvaren naar de plaats waar Hij tevoren was (6:62).

Maar de toestand van de Joden, Zijn broeders naar het vlees, werd gekenmerkt door ongeloof (7:5). De Heer wil Zichzelf nu niet aan de wereld openbaren. Het is hier de tijd van het Loofhuttenfeest, maar in plaats van Zijn zichtbare tegenwoordigheid op aarde belooft Hij de Geest aan hen die geloven. In hoofdstuk 4 zagen we de Heilige Geest als een fontein, die in ons opspringt tot in het eeuwige leven. Maar hier in hoofdstuk 7 zien we de Geest als stromen van levend water, die uit ons binnenste vloeien. Verder wordt er in dit hoofdstuk onderscheid gemaakt tussen de Joden uit Judea, en de menigte uit Galilea etc.

In hoofdstuk 8 vinden we de verwerping van Zijn *woorden*, in hoofdstuk 9 de verwerping van Zijn *werken*. Christus is het licht van de wereld, dat licht werpt op iedereen. Maar Hij houdt Zich niet alleen bezig met grove zonden, Hij openbaart aan het geweten van de mens diens *zondige staat*. Verder is Hij ook het licht dat ons voorgaat, en dat we moeten volgen. Het woord dat Hij sprak, was de absolute uitdrukking van Zijn wezen (8:25). Hij is van boven, terwijl de

ongelovige mens van beneden is. Wie Christus verwerpt, is uit de duivel, die een leugenaar en moordenaar is en niet in de waarheid bleef. Maar de Heer Jezus is God, de IK BEN (8:58). De Joden verwerpen Hem echter.

In hoofdstuk 9 opent Hij de ogen van een blindgeborene. Het slijk dat de Heer gebruikte, was op zichzelf niet voldoende om hem ziende te maken. Hij moest zich ook gaan wassen in de vijver Siloam, wat vertaald wordt door: *uitgezonden* (9:7). Het slijk spreekt van de menswording van de Heer. Als we Hem alleen als Mens leren kennen, is dat niet voldoende om onze ogen te openen. Dat gebeurt pas als we Hem door de wassing met het water van het Woord ook aanvaarden als de Zoon, die van de Vader is uitgegaan. De blindgeborene erkent Hem eerst als Profeet, en dan als de Zoon van God door het geloof in Zijn woord. Dit leidt tot zijn verwijdering uit de synagoge. Zo worden de schapen uitgedreven, maar de Herder gaat voor hen uit.

Hoofdstuk 10 spreekt over Zijn zorg voor de schapen. Hij is langs de erkende weg in de Joodse schaapskooi binnengekomen. Maar in de tweede plaats is Hij de erkende weg, de deur die tot behoudenis, vrijheid en grazige weiden leidt. Maar daartoe moest Hij Zijn leven voor de schapen afleggen. Toch blijft Hij hen kennen, en omgekeerd is dat ook zo. Hij kent hen zoals de Vader Hem kent, en Hij de Vader kent. Op grond van Zijn werk zullen er zelfs andere schapen worden toegevoegd uit de volken. Zo ontstaat er één kudde (geen nieuwe stal), geleid door één Herder.

Verder zien we hier de innerlijke waarde van Zijn sterven in de ogen van de Vader. Hij is het bijzondere voorwerp van de liefde van de Vader, omdat Hij Zijn leven aflegt (10:17). Maar nadat Hij zo over Zijn nederige gehoorzaamheid heeft gesproken, gaat Hij over tot Zijn eenheid met de Vader: 'Ik en de Vader zijn één' (10:29). Vader en Zoon zijn namen die spreken van liefde en genade.

In hoofdstuk 11 wordt Hij verklaard Gods Zoon te zijn door de kracht van de opstanding. Hij is Zelf de opstanding én het leven (11:25). Het karakter van Zijn wederkomst beantwoordt hieraan. Want de doden zullen dan opstaan en de levenden zullen worden veranderd. De doden in Christus worden opgewekt en de levenden worden overkleed, zodat het sterfelijke door het leven wordt verslonden (zie 1 Kor. 15; 2 Kor. 5; 1 Tess. 4). Maar hoewel de Heer Zijn goddelijke kracht toont door de opwekking van Lazarus, is Hij de Mens die vol meegevoel is en de afhankelijke Zoon, die echter steeds wordt verhoord.

In hoofdstuk 12 vinden we Zijn intocht in Jeruzalem als de Zoon van David, terwijl er ook wordt gewezen op Zijn heerlijkheid als de Zoon des mensen. Maar dat hield in dat Hij in de dood moest gaan (12:24). Het hoofdstuk begint echter met de zalving te Betanië. Het overblijfsel dat door Hem is onderwezen, denkt aan Zijn dood, die de grondslag vormt voor de nieuwe dingen die in het christendom zijn geopenbaard. Daarop zien we hoe de vijandschap toeneemt, en wordt er verder uitvoerig gesproken over de gevolgen van het sterven van de Heer. Zijn volk heeft Hem verworpen en het is verhard en verblind.

In hoofdstuk 13 toont de Heer Zijn discipelen dat Zijn heengaan geen eind maakt aan de dienst die Hij aan hen verricht. Nu Hij niet bij hen kan blijven, maakt Hij hen geschikt om bij Hem te zijn en deel met Hem te hebben. Maar dat kan niet zonder reiniging. Zijn ware natuur en heerlijkheid vereisen dit. Hij kwam van God en ging tot God, en de Vader had alle dingen in Zijn hand gegeven. Hij was volmaakt. Hij bleef goddelijk volmaakt en rein in Zijn menselijke natuur, en in de heerlijke positie die Hij nu ging innemen.

Terwijl de mens verraderlijk vijandig jegens Hem was, had Hij een volkomen liefde voor de Zijnen in de wereld. Hij had hen lief tot het einde. Ze waren al rein om het woord dat Hij tot hen had gesproken en waardoor ze opnieuw geboren waren. Maar nu wast Hij hun voeten als een slaaf, om hen in staat te stellen deel met Hem te hebben in Zijn nieuwe, hemelse positie. De eerste wassing die wij hebben meegemaakt, het bad van de wedergeboorte, kan niet worden herhaald. Daardoor zijn wij eens voor altijd geheel gereinigd. Maar onze voeten komen in aanraking met het stof hier beneden; ze worden verontreinigd door onze wandel door de wereld. Daarom hebben we de voetwassing telkens weer nodig. Verder is deze dienst van de Heer ook een voorbeeld voor ons: we zijn schuldig elkaar de voeten te wassen. Zo kunnen we deel met Hem hebben. Wie normaal dicht in Zijn nabijheid is, heeft het voordeel Zijn gedachten beter te kennen (13:23-25).

Als Judas naar buiten is gegaan, spreekt de Heer over de betekenis van het kruis als de grondslag van de hemelse positie die Hij ging innemen. Zijn nieuwe, maar werkelijke en eeuwige plaats als de Zoon des mensen was in Gods heerlijkheid. Door het kruis is de Zoon des mensen verheerlijkt, en God is in Hem verheerlijkt. Want er is geen grotere heerlijkheid voor een Mens, dan al de wezenlijke eigenschappen van God genoegdoening te schenken en die te verheerlijken. Christus is dus Zelf verheerlijkt, en bovendien is God in Hem verheerlijkt. Daarom heeft God Hem onmiddellijk beloond voor Zijn werk.

God heeft niet gewacht tot het ogenblik waarop Hij Hem de heerlijkheid van het koninkrijk of van de erfenis zal schenken. Hij heeft Christus verheerlijkt in Zichzelf en Hij heeft dat terstond gedaan (13:31-32).

De Heer zou dus niet lang meer bij de discipelen zijn. Door onderlinge liefde konden ze elkaar tot steun zijn. Hij waarschuwde Petrus dat deze Hem nu niet kon volgen. Hij moest eerst de weg banen. Zijn weg ging door de dood: een dood die voor de mens in zijn natuurlijke toestand slechts het oordeel en de ondergang betekende.

In hoofdstuk 14 wijst de Heer er eerst op dat Hij voortaan door het geloof met hen verbonden was. Nu Hij niet meer bij hen kon blijven op aarde, moesten ze in Hem *geloven* – evenals ze in God geloofden. Hij ging niet weg om rust te nemen en hen bedroefd achter te laten. Als dat het einde zou zijn geweest, had Hij het hun verteld. Maar Hij ging heen om plaats voor hen te bereiden in het huis van Zijn Vader, en dan zou Hij terugkomen en hen tot Zich nemen.

Daarna spreekt Hij over de voorrechten die ze hadden gehad terwijl Hij bij hen was, maar ook over de zegeningen die ze na Zijn heengaan zouden genieten. Ze wisten waar Hij heenging, want Hij ging naar de Vader en ze hadden de Vader in Hem gezien. Ze wisten de weg, want doordat ze tot de Heer waren gekomen, hadden ze de Vader gevonden (14:6).

Maar nu Hij heenging, zou Hij de Vader om een andere Trooster vragen. Christus kon niet bij hen blijven, maar de Heilige Geest zou tot in eeuwigheid bij hen zijn. Christus had tot dan toe in hun midden verkeer, maar de Heilige Geest zou in henzelf komen wonen. Bovendien zouden ze de Heer door de inwoning van de Heilige Geest leren kennen als de verheerlijkte Mens in de hemel. Wie Zijn geboden bewaarde, zou door Zijn Vader worden geliefd, en Hij – Jezus – zou Zichzelf aan hem openbaren. Als iemand Zijn woord bewaarde, zou Hij en ook de Vader tot hem komen en woning bij hem maken. Hij liet hun vrede na, en gaf hun Zijn eigen vrede (14:27). Verder verwachtte Hij dat de discipelen zoveel liefde voor Hem zouden hebben, dat ze zich zouden verblijden over Zijn heengaan naar de Vader en belangstelling zouden tonen voor *Zijn* geluk. Wat een heerlijk bewijs van gemeenschap!

In hoofdstuk 15 neemt Christus de plaats van Israël in. Hij vervangt de oude wijnstok, die eens door God op aarde was geplant (Ps. 80). Christus is de ware Wijnstok en de discipelen moesten in Hem blijven, en Hij in hen. Als iemand

(niet van de elven) niet in Hem bleef, zou hij buitengeworpen en verbrand worden. Als zij in Hem bleven en Zijn woorden in hen bleven, zouden zij kracht bezitten. De afhankelijkheid van Hem en het vertrouwen in Hem komen dus op de eerste plaats, dan volgen de woorden die hun verlangens en gedachten zouden vormen. Door vrucht te dragen zouden ze op Hem lijken. Verder moesten ze in Zijn liefde blijven, en wel door Hem te gehoorzamen. Dit zou een volkomen blijdschap tot gevolg hebben. Ze moesten ook elkaar liefhebben, zoals Hij hen had liefgehad. Hij legde Zijn leven af voor Zijn vrienden, en zij waren Zijn vrienden. Omgekeerd konden ze Hem niet hun Vriend noemen, hoewel Hij wel een Vriend van zondaars werd genoemd. Hij wilde ook dat ze elkaar zouden liefhebben. De wereld zou hen haten, zoals ze Hem had gehaat.

Aan het slot van dit hoofdstuk noemt de Heer opnieuw de komst van de Trooster. De Heer zou Hem vanuit de heerlijkheid zenden, opdat Hij van Hem zou getuigen. De discipelen zouden ook van Hem getuigen, namelijk zoals ze Hem op aarde hadden leren kennen (15:26-27). In het vorige hoofdstuk werd de zending van de Trooster toegeschreven aan de Vader. De Heilige Geest zou hun alles in herinnering brengen wat de Heer had gezegd, opdat ze een goed getuigenis van Hem zouden kunnen afleggen. Maar de Heilige Geest zou ook de hemelse heerlijkheid van de Heer openbaren. In dit hoofdstuk zendt de Heer Hem van de Vader (Joh. 15:26).

In hoofdstuk 16 zien we de tegenwoordigheid van de Trooster hier beneden en Zijn werk in de wereld en in de gemeente. Dit staat in contrast met de toestand van de discipelen zelf in een vijandige wereld en in een verblind jodendom. Hun gedachten werden helemaal in beslag genomen door het verlies dat ze zouden lijden door het heengaan van de Heer. Daardoor hadden ze geen oog voor wat God hun in de Persoon van de Trooster zou geven. Maar het heengaan van de Heer zou door de komst van de Heilige Geest ruimschoots worden vergoed.

De Heilige Geest zou aan de wereld het overtuigende bewijs leveren van zonde, van gerechtigheid en van oordeel:

- van *zonde*, en wel vanwege de verwerping van Christus. Want de tegenwoordigheid van de Heilige Geest bewees dat de verworpen Christus was heengegaan naar de Vader;
- van *gerechtigheid*, en wel doordat Christus in de heerlijkheid was opgenomen als blijk van Gods rechtvaardig handelen. En omdat de wereld

die Hem had verworpen, Hem niet meer zag; de breuk met de wereld was volkomen;

- maar ook van *oordeel*, omdat de satan die de wereld tegen Christus had aangevoerd, reeds was geoordeeld (16:11; vgl. 12:31). De tegenwoordigheid van de Heilige Geest op aarde was het bewijs dat Christus hem en zijn boosheid had overwonnen. Het oordeel over de wereld stond vast, want haar overste was al geoordeeld.

Verder zou de Trooster de discipelen in de hele waarheid leiden en hun de toekomstige dingen verkondigen. Hij zou de dingen van Christus aan hen meedelen en dit hield in: alles wat de Vader had! Ze waren nu wel bedroefd over het heengaan van de Heer, maar na een korte tijd zouden ze Hem weer zien, namelijk na Zijn opstanding. Dan zouden ze ook hun relatie met de Vader gaan begrijpen. Vooralsnog zouden ze verstrooid worden en Hem alleen laten. Maar de Vader was met Hem; en zij konden goede moed hebben, want Hij had de wereld overwonnen.

In hoofdstuk 17 vinden we hoe Christus vóór Zijn heengaan tot de Vader bad. In vers 1-5 legt Hij de grondslag voor alles wat Hij te vragen had. Hij bidt om Zijn verheerlijking, omdat Hij de Zoon is en ook omdat Hij het werk heeft volbracht. We zien hier Zijn nieuwe plaats in de heerlijkheid, op grond van Zijn relatie met de Vader en op grond van Zijn volbrachte werk. Hij werd als Mens verheerlijkt bij de Vader, en door Zijn werk geeft Hij ons ook recht op de plaats die Hij nu inneemt.

Hij heeft macht over alle vlees, om het eeuwige leven te schenken aan allen die de Vader Hem heeft gegeven. Dit is een tweevoudig hoofdschap van de Heer, namelijk over alle mensen, en over allen die de Vader Hem heeft gegeven. Het kenmerk van dit laatste is dat Hij de Zijnen eeuwig leven geeft. De kennis van de Vader en van de Zoon als de Gezondene van de Vader is het eeuwige leven (17:3).

In vers 6-8 vinden we de positie van de discipelen. Christus had de naam van de Vader aan hen geopenbaard. Zo werd de relatie gelegd. Ze erkenden dat Hij alles van de Vader had ontvangen. Dat ging veel verder dan de heerlijkheid die Hij als de Messias van Jahweh kreeg. Alles wat de Vader Hem in Zijn nieuwe positie had meegedeeld, had Hij hun geschonken, zodat ze die positie volledig konden leren kennen en genieten.

In vers 9-13 bidt Hij voor hen, niet voor de wereld. Hij bidt voor hen die de Vader Hem uit de wereld had gegeven, de discipelen. De Heer noemt de volgende motieven: ze zijn van de Vader, want de Vader en de Zoon hebben alles gemeenschappelijk; en de Zoon is in hen verheerlijkt. Het doel van Zijn gebed is dat ze Zijn blijdschap volkomen in zichzelf zouden hebben.

In vers 14-19 krijgen ze Zijn plaats als getuigen tegenover de wereld. Hij had hun het woord (niet de woorden, vs. 8) van de Vader gegeven. Ze bezaten het getuigenis van de Vader, die ze kenden door de Zoon. Doordat ze met de Vader waren verbonden, waren ze niet van de wereld (evenmin als de Zoon). Maar ze zouden niet uit de wereld worden weggenomen. De Vader zou hen bewaren voor de boze en hen voor Zichzelf apart zetten door de waarheid, door Zijn woord. Christus zond hen in de wereld, zoals de Vader Hem in de wereld had gezonden. En als de hemelse Mens zonderde Hij Zichzelf af voor de Vader, opdat de Heilige Geest hen zou afzonderen in de kracht van de waarheid. Deze heiliging vindt dus plaats zowel door het voorbeeld van Christus als door het woord van de Vader; beide zijn de waarheid (vs. 17, 19).

Vanaf vers 20 wordt de kring uitgebreid tot hen die door het woord van de discipelen in Hem zouden geloven. Hij bidt om hun eenheid in de Vader en de Zoon, opdat de wereld zal geloven (vs. 21). Hij heeft hun ook de heerlijkheid gegeven, opdat ze straks één zullen zijn in de openbaring van die heerlijkheid, opdat de wereld Zijn zending zal erkennen (vs. 22-23).

Bovendien wil Hij hen bij Zich hebben, daar waar Hij al vóór de grondlegging van de wereld het voorwerp van de liefde van de Vader was. De Vader had hen lief, zoals Hij Christus had liefgehad. En Christus had hun de Vadernaam bekend gemaakt en Hij zou dat blijven doen, opdat ze zich zouden verheugen in de liefde van de Vader, en Christus in hen zou wonen (vs. 24-26).

In de hoofdstukken 18 en 19 moeten we letten op het karakter waarin Getsemane en het kruis in dit evangelie worden getekend. Zoals steeds stelt Johannes ons de Heer voor in Zijn verhevenheid boven alle omstandigheden. Hij is de Zoon van God, die boven de verzoeking en het lijden staat. We horen hier niet de uitroep: 'Als het mogelijk is, laat deze drinkbeker aan Mij voorbijgaan'. En evenmin de klacht: 'Waarom hebt U Mij verlaten?' In de hof vallen allen voor Hem neer en gaat Hij Zelf naar voren, opdat de discipelen vrijuit kunnen gaan. Op het kruis vertrouwt Hij Zijn moeder persoonlijk toe aan de zorg van Johannes, en geeft Hij hem de opdracht als een zoon voor haar te

zorgen. Hij weet dat er nog een gedeelte uit de Schrift moet worden vervuld; en nadat Hij alles heeft volbracht, geeft *Hij* Zijn geest over.

Deze kalme verhevenheid kenmerkt Hem ook tegenover de hogepriester en tegenover Pilatus. Tegenover de eerste wil Hij Zich niet verantwoorden, tegenover de laatste getuigt Hij van Zichzelf als de waarheid. Maar Hij onderwerpt Zich aan de macht van Pilatus, omdat Pilatus die van boven had ontvangen. De Joden wilden geen koning dan de keizer. Ze worden verworpen, zoals overal in dit evangelie. De Schrift gaat in vervulling: geen been van de Heer wordt gebroken en Hij is bij de rijke in Zijn dood.

Hoofdstuk 20 geeft ons een beeld van het hele tijdsverloop tot op de wederkomst van Christus. Eerst zien we het toenmalige overblijfsel, dan de periode van de gemeente en ten slotte het toekomstige overblijfsel dat tot geloof komt als het de Heer ziet. Maria Magdalena vertegenwoordigt het toenmalige overblijfsel, dat persoonlijk aan de Heer is gehecht en dat Hij bij name roept (vgl. Joh. 10:3). Dan krijgen we de periode van de gemeente. De discipelen krijgen dezelfde betrekking tot God als Christus Zelf. Hij noemt ze Zijn broeders, en Zijn Vader is nu hun Vader. Zijn God is hun God. Hij is hun Middelpunt, als ze samengekomen zijn, en vrede is hun deel. Ze ontvangen (de) Heilige Geest en ze worden uitgezonden om vergeving van zonden te prediken.

Ten slotte zien we in Tomas een beeld van het overblijfsel dat gelooft doordat het ziet. Maar zij die niet zien en toch geloven, worden speciaal gelukkig geprezen. Dit is de tweede maal dat de Heer Zich aan Zijn discipelen openbaart na Zijn opstanding; de derde maal vinden we in 21:14. Hierop volgt in hoofdstuk 21 de rijke zegen van het duizendjarig rijk: de wonderbare visvangst waarbij het net helemaal niet scheurt. Christus had al enkele vissen op de oever, maar deze grote vangst komt uit de zee van de volkeren.

Petrus kreeg na zijn herstel de zorg voor de schapen van Christus, in het bijzonder de Joodse kudde. Johannes bleef door middel van zijn dienst over de gelovigen, over de gemeente van God waken en van God getuigen tot de komst van Christus. Dit brengt ons bij het boek Openbaring. We hebben hier dus de dienst van Petrus onder de gelovigen uit de Joden, plus de dienst van Johannes. Denk aan zijn brieven en aan de Openbaring van Johannes, waarin sprake is van Christus' verschijning. De dienst van Paulus komt hiertussen in:

hij spreekt over de verborgenheid van de gemeente en haar opname, die plaatsvindt vóór de verschijning van de Heer in heerlijkheid.

Handelingen

Dit boek toont ons de vorming van de gemeente door de Heilige Geest, die na Christus' verhoging uit de hemel neerdaalt. En daarna zien we het werk van de apostelen in Jeruzalem of in Palestina en dat van andere arbeiders van de Heer. Het houdt zich vooral bezig met de arbeid van Petrus, en daarna met die van Paulus. Het boek eindigt met de verwerping van het evangelie, zoals Paulus het predikte, door de Joden in de verstrooiing.

Het begin van de Handelingen sluit rechtstreeks aan op het slot van het Lucas-evangelie. De discipelen handelen volgens hun inzicht in de Schrift, hoewel de kracht van de Heilige Geest nog niet is gegeven (hst. 1). Vanaf het tweede hoofdstuk bevat dit boek de openbaring van de gave van de Heilige Geest en van Zijn werkzaamheid. We zien dit eerst in Jeruzalem, waar Hij door Israël wordt weerstaan (hst. 2-7), daarna in Zijn vrije werkzaamheid buiten Israël (hst. 8-12), en ten slotte onder de volken door middel van de dienst van Paulus (hst. 13-20). De dienst van de apostel van de volken eindigt met zijn overlevering door de Joden aan de volken, en zijn reis als gevangene naar Rome (hst. 21-28).

De komst van de Heilige Geest doet de gevolgen van de Babylonische spraakverwarring niet teniet, maar overwint ze in genade door de gave van het spreken in talen. Deze gave is het eerste bewijs van Zijn tegenwoordigheid op aarde. Verder zien we de morele gevolgen van Zijn aanwezigheid in de toewijding en de eenheid van allen die geloven. Zo vormt Hij de gemeente en voegt Hij het overblijfsel van Israël eraan toe: 'En de Heer voegde dagelijks bij de gemeente, die behouden moesten worden' (2:47).

God houdt Zich nog in genade met Israël bezig, op grond van de voorbede van Christus op het kruis (Luc. 23:34). De Heilige Geest getuigt tegenover het volk en belooft het de terugkeer van Christus, op voorwaarde dat het zich bekeert. Hij verklaart dat de Messias moest worden opgenomen in de hemel tot op de tijd waarop alles wat de profeten gezegd hadden, in vervulling gaat. De Geest is door de verhoogde Christus naar de aarde gezonden om van Hem te getuigen, maar Israël verwerpt het getuigenis van de Geest. Ondanks de tegenstand van

het volk gaan de apostelen door met hun getuigenis, en ze worden gesterkt door de kracht van de Heilige Geest (hst. 3 en 4).

De Geest doorzoekt de harten en Hij openbaart Zijn macht. God is tegenwoordig in de gemeente op aarde (hst. 5). Hij zorgt ook in de tijdelijke dingen voor eenheid en orde. Hij gebruikt de werktuigen van Zijn keuze, waarin Hij werkt naar de maat van hun geloof en trouw (hst. 6). Deze vrije werking van de Heilige Geest leidt tot het uitspreken van het definitieve oordeel over Israël. Want het volk had gefaald in elke betrekking waarin de mens tot God was geplaatst, en daarbij werd het steeds gekenmerkt door *verzet* tegen de Heilige Geest (hst. 7).

Maar hiermee is nog iets anders verbonden. De hemel gaat namelijk open voor Stefanus, die juist vol van de Heilige Geest is en het getuigenis aflegt dat het volk nu verwerpt. Hij wordt verworpen en gedood op aarde, maar opgenomen in de hemel. Mooi wordt hier zijn volkomen gelijkvormigheid aan Christus getekend, die het gevolg was van het zien op de Heer in de heerlijkheid (7:55-60). Het wordt nu volstrekt duidelijk dat de zegeningen van de gemeente niet in verbinding met het ongelovige volk Israël kunnen worden verwerkelijkt. Saulus, de vervolger van de gemeente, wordt hier voor het eerst genoemd. Maar voordat we andere feiten in verband met hem vinden, zien we de positieve uitwerking van de vervolging die losbreekt. Het evangelie wordt nu door de vrije werking van de Heilige Geest ook buiten Jeruzalem verspreid (hst. 8).

Daarna wordt Saulus, de apostel van de haat tegen Christus, door de Heer verslagen en vernederd. De Heer openbaart Zich aan hem in Zijn hemelse heerlijkheid, maar Hij vereenzelvigd al de christenen met Zichzelf. Ze zijn één met Hem: 'Saul, Saul, waarom vervolg je Mij?' (hst. 9).

Het getuigenis van Petrus was dat de verworpen Messias, de Vorst van het leven, door God was verhoogd. Maar Saulus getuigt onmiddellijk dat Hij de Zoon van God is (9:20). De prediking van Paulus omvat dus de beide punten van de hemelse heerlijkheid van de Heer en de eenheid van de gelovigen met Hem, alsook de waarheid dat Hij de Zoon van God is. Maar voorlopig moet hij van het toneel verdwijnen, hoewel de discipelen hem erkennen. Ondertussen gaat de dienst van Petrus door en voegt hij de eerste gelovigen uit de volken toe aan de gemeente, die tot dan alleen uit Joden bestond (hst. 10). Zo blijft de eenheid van de gemeente bewaard (hst. 11).

In hoofdstuk 8 bleef de verbinding tussen het nieuwe werk en Jeruzalem bewaard door de komst van Petrus en Johannes naar Samaria. Doordat zij de gelovigen daar de handen oplegden, ontvingen ze de Heilige Geest. Hier in hoofdstuk 11 vinden we dezelfde vrije werking van de Heilige Geest buiten Jeruzalem. Nu niet onder de Samaritanen, maar echt onder de volken, namelijk in de grote Griekse hoofdstad Antiochië. Toch blijft de band met Jeruzalem bestaan, doordat de apostelen Barnabas naar Antiochië sturen. Als hij daar is aangekomen, gaat hij Saulus zoeken. Daarna wordt de band met Jeruzalem ook nog op een andere manier bewaard, want er komen enkele profeten vanuit Jeruzalem te Antiochië. De *profetie* is ook een bewijs van de tegenwoordigheid van de Heilige Geest op aarde, evenals het spreken in talen. Als gevolg van het getuigenis van deze profeten, wordt er nu vanuit Antiochië ondersteuning aan de gelovigen in Judea gezonden. Hoofdstuk 12 levert het bewijs van de dienst van engelen ten behoeve van de gemeente en van het werk van God. Hiermee eindigt dit deel van het boek Handelingen.

In hoofdstuk 13 roept de Heilige Geest door de mond van profeten Barnabas en Saulus voor het werk onder de volken. Hun uitzending door de Heilige Geest is een nieuw apostelschap. Het eerste wat we dan vinden, is een beeld van de volkomen verblinding van de Joden – die de Heilige Geest weerstaan –, en het openen van de ogen van de gelovigen uit de volken. Maar toch gaat Paulus – want zo wordt Saulus voortaan genoemd – altijd eerst naar de Joden en daarna pas naar de volken. In die volgorde wordt het heil aangeboden (Rom. 1:16).

Johannes Marcus verlaat hen en gaat terug naar Jeruzalem (13:13). Op de terugreis kiezen Paulus en Barnabas in elke gemeente oudsten. Dit is de eerste keer dat we hiervan horen onder de gelovigen uit de volken (14:23). Daarna varen ze af naar Antiochië, het beginpunt van de reis. Hier zien we de betekenis van de handoplegging bij hun vertrek, namelijk het opgedragen worden aan de genade van God voor het werk dat nu was afgerond (14:26). Ze blijven daar geruime tijd bij de discipelen.

Nu de gemeente openlijk volgens hemelse beginselen buiten Jeruzalem is gevormd, probeert de satan verwarring te stichten door de invoering van de Mozaïsche wet (15:1). Maar God wil de eenheid bewaren. Hij leidt het zo dat deze kwestie in Jeruzalem zelf wordt beslist, zodat de apostelen en de gemeente daar verklaren dat de gelovigen uit de volken vrij zijn van het juk van de wet. De punten waaraan ze zich wel moeten onderwerpen, zijn van eerdere oorsprong dan de wet. Deze voorschriften geven uitdrukking aan

Gods rechten als de ene, ware God tegenover de afgoden. Hij is de Schepper van al wat leeft en Hij alleen heeft recht op het leven (Gen. 9:4). Hij wil ook dat de oorspronkelijke reinheid van het huwelijk, zoals dat bij de schepping is ingesteld, bewaard blijft.

Verder blijkt hier het gezag van de apostelen binnen de gemeente. Ze kunnen namelijk verklaren: 'Want de Heilige Geest *en wij* hebben gedacht dat het goed was (...)' (15:28). Maar daarnaast is er volle vrijheid voor de bediening van het Woord, want Judas en Silas worden mee afgevaardigd naar Antiochië.

Maar dan krijgen we iets nieuws. Paulus gaat zelf medewerkers om zich heen verzamelen: eerst Silas (15:40), daarna Timoteüs (16:3). Paulus besnijdt Timoteüs ter wille van de Joden. Door deze daad bewees hij juist hoever hij boven de wet stond. Daarna vinden we de rechtstreekse leiding van de Heilige Geest bij de uitoefening van zijn dienst, hoewel deze rechtstreekse leiding het interpreteren van goddelijke aanwijzingen niet uitsluit (16:6-10). Zijn vrije bediening onder de leiding van Gods Geest gaat door tot hoofdstuk 20. Paulus zet zijn dienst overal voort onder Gods bewarende hand. Zelfs de boze geesten worden gedwongen hem te erkennen. De geschiedenis van de twaalf discipelen in Efeze bewijst dat hij even capabel is om de Heilige Geest mee te delen als de andere apostelen.

Als Paulus van zijn derde zendingsreis terugkeert, spreekt hij in Milete met de oudsten te Efeze over het einde van zijn dienst in dat gebied. Hij waarschuwt hen voor de aanvallen van de satan, en vermaant hen te werken en te waken met dezelfde ijver en volharding die hijzelf onder hen had getoond. Verder verwacht hij van de oudsten dat ze ook acht op zichzelf zullen slaan. Daarna reist hij verder, hoewel de Heilige Geest hem waarschuwt en de discipelen hem door de Geest ook betuigen dat hij niet moet opgaan naar Jeruzalem. Op voorstel van de oudsten in Jeruzalem onderwerpt hij zich aan de Joodse gebruiken, omdat de gelovigen in Jeruzalem allemaal ijverars voor de wet zijn. Dit leidt tot zijn gevangenneming. Maar door die gevangenschap kan hij achtereenvolgens getuigenis afleggen voor de Joden die de genade voor de volken afwijzen, voor de overste Lysias, de stadhouders Felix en Festus, koning Agrippa en keizer Nero. Al die tijd is hij echter een gevangene en als zodanig werkt hij ook in Rome (Rome heeft zijn evangelie om zo te zeggen vanaf het eerste begin geketend!). Hiermee eindigt het getuigenis tegenover de Joden en de geschiedenis van de verspreiding van het evangelie in de apostolische tijd.

De brieven van Paulus

De brieven zetten de gevolgen uiteen van het heerlijke werk van de genade, waardoor de mens met God wordt verzoend en op een volkomen nieuwe grondslag voor Hem wordt geplaatst. De brieven openbaren ons ook de raadsbesluiten van God in Christus, die de grondslag van deze nieuwe wereld vormen. Heel duidelijk komen de volkomen genoegzaamheid van het werk van Christus en de aard van onze betrekkingen met God hierbij naar voren. We vinden zo het hele plan van God en de wijze waarop het ten uitvoer is gebracht. Op die manier krijgen we een duidelijk begrip van de mens, van God en van het eeuwige leven. De dood en de opstanding van Christus en Zijn verheerlijking aan Gods rechterhand vormen het middelpunt van heel dit onderwijs.

Zowel Paulus als Johannes laten ons zien dat we in een volkomen nieuwe positie in Christus zijn. Maar in de geschriften van Johannes komt God in Christus tot ons, terwijl het bij Paulus juist gaat om de positie die wij in Christus voor God innemen. Johannes openbaart ons de Vader in en door de Zoon, en het leven dat we in de Zoon bezitten. Paulus ontvouwt ons Gods raadsbesluiten, die de mens op een rechtvaardige grondslag voor Gods aangezicht plaatsen. Verder is Paulus de enige apostel die spreekt over de gemeente als het lichaam van de verheerlijkte Heer.

Wat het historische karakter van de leer betreft, d.w.z. in de voortgang van de openbaring van Gods raadsbesluiten, zouden Jakobus en Petrus eerst moeten komen. Maar de brieven van Paulus hebben terecht de eerste plaats. Ze werpen licht op de andere brieven, doordat ze de grondslagen van de waarheid verklaren en de hele omvang ervan tonen. Vooral in de brief aan de Romeinen hebben we een bijzonder duidelijke en volledige uiteenzetting van

de fundamenten van de waarheid en de persoonlijke verhouding van de mens tot God.

De brieven aan de Tessalonicenzen zijn waarschijnlijk het eerst geschreven. De twee brieven aan de Korintiërs en de brief aan de Romeinen zijn resp. in Efeze, Macedonië en Korinte geschreven, aan het eind van het lange verblijf van de apostel in Efeze en op zijn reis rond de archipel. De brief aan de Galaten is ongeveer 14 tot 20 jaar na de roeping van de apostel geschreven, nadat hij enige tijd in Klein-Azië had gewerkt. Mogelijk ook tijdens zijn verblijf in Efeze, maar in elk geval niet lang na het ontstaan van de gemeente in Galatië.

Na zijn vertrek uit Efeze schreef hij de eerste brief aan Timoteüs. De juiste datum hiervan kunnen we niet vaststellen. De brief aan Titus houdt verband met een reis van Paulus naar Kreta, hoewel we niet weten wanneer hij die maakte – wellicht ook tijdens zijn verblijf te Efeze. Moreel gezien valt Titus samen met 1 Timoteüs. Het is niet Gods bedoeling geweest ons de data te geven. Hij heeft dat in Zijn wijsheid niet willen doen. Maar de morele overeenkomst tussen deze brieven is duidelijk.

De tweede brief aan Timoteüs heeft een heel ander karakter. 2 Timoteüs houdt verband met het verval en de wanorde in het huis van God, terwijl 1 Timoteüs de orde daarvan vaststelde. Deze tweede brief heeft Paulus aan het einde van zijn leven geschreven, toen hij voor de marteldood stond. De brieven aan de Efeziërs, Filippenzen, Kolossenzen en aan Filemon heeft hij tijdens zijn gevangenschap te Rome geschreven. De brief aan de Hebreeënen is eveneens van betrekkelijk late datum. Deze brief is een oproep aan de christenen uit de Joden om zich los te maken van het systeem dat God ging oordelen; want de verwoesting van Jeruzalem stond voor de deur.

De brieven van Paulus dragen meer dan één karakter. Maar ze tonen allemaal die van boven begenadigde geest die over het uitgestrekte terrein van Gods gedachten kan uitweiden, maar tevens op allerlei bijzonderheden van het persoonlijke leven kan ingaan. Zo weet Paulus zich precies te verplaatsen in de verhouding van een voortvluchtige slaaf tegenover zijn meester, en kan hij ons aan de andere kant een uiteenzetting geven van de raadsbesluiten waardoor de Vader de Zoon verheerlijkt en tot het middelpunt van Zijn plannen maakt, het centrum van de werking van Zijn kracht.

De zorg voor de gemeenten, de ontvouwing van Gods raadsbesluiten, het betoon van broederlijke liefde: al die dingen hebben hun plaats in zijn gedachten en in zijn werk. Daarbij ziet hij zich vaak genoodzaakt de waarheid uiteen te zetten in de strijd tegen allerlei dwalingen die zijn hart verscheuren – of hij nu denkt aan Christus en de waarheid die erdoor wordt aangetast, of aan de geliefde verlost van Christus die erdoor worden bemoeilijkt en misschien zelfs van het rechte pad worden afgevoerd.

Romeinen

Deze brief is een uiteenzetting van het evangelie van God als het getuigenis van Zijn gerechtigheid, maar verbonden met het getuigenis van Zijn toorn die van de hemel wordt geopenbaard (1:17-18). Hierbij worden eerst de verdorvenheid van de volken, de huichelarij van de moralisten en de schuld van de Joden aan het licht gebracht, en trekt de apostel terecht de conclusie dat allen onder de zonde zijn (1:18 - 3:20). De oplossing voor al die schuld is de verzoening door het bloed van Christus, waaraan men door het geloof deel krijgt. Maar hierdoor wordt tegelijkertijd Gods gerechtigheid getoond in het verdragen van de zonden van de Zijnen in het verleden, en ook de grondslag gelegd voor het betonen van Zijn gerechtigheid in de tegenwoordige tijd (3:21-26).

Vanaf hoofdstuk 4 brengt de apostel het geloof in verbinding met de opstanding. Christus is niet alleen overgegeven om onze overtredingen, maar ook opgewekt om onze rechtvaardiging. In hoofdstuk 5 zien we als eerste gevolg daarvan *rechtvaardiging en vrede*, in de zekerheid van Gods liefde (5:1-11). In het tweede deel van dit hoofdstuk voert Paulus alles terug tot Adam aan de ene kant, en Christus aan de andere kant als de twee familiehoofden, terwijl de wet maar terloops erbij gekomen is. In hoofdstuk 6 past hij het resultaat van de opstanding toe op een godvrezend leven, en in hoofdstuk 7 op de wet. Daarna spreekt hij in hoofdstuk 8 over de volle vrijheid die de christen zelf erdoor verkrijgt.

De vrijheid van de christen houdt verband met het nieuwe leven en de inwoning van de Heilige Geest in ons. Maar de zekerheid van al onze zegeningen ligt buiten ons, in God Zelf. God is vóór ons en alles is zeker door Christus, ondanks alle gevaren die ons van Hem zouden kunnen scheiden. Hoofdstuk 8 bestaat

uit drie delen. Eerst zien we de Geest als *leven* in ons, als de Geest van het leven, wat uiteindelijk de opstanding van het lichaam tot gevolg heeft (vs. 1-11). Dan wordt de Geest voorgesteld als afzonderlijk Persoon, die in ons woont. Hij geeft ons de vreugde van het zoonschap en Hij lijdt met ons mee in onze zwakheden (vs. 12-27). Het onderwerp van het laatste deel is dat God vóór ons is (vs. 28-39). De drie hoofdgedachten van dit hoofdstuk zijn dus: opstandingsleven, God in ons, en God vóór ons.

Er is nog iets waarop we moeten letten. In deze brief vinden we nergens de hemelvaart van Christus, met uitzondering van hoofdstuk 8:34 waar gewezen wordt op Zijn voorspraak in de hemel. Daarom vinden we in Romeinen ook niet de eenheid van het lichaam van Christus, waarvan Hij het verheerlijkte Hoofd is. De enige verwijzing daarnaar vinden we in hoofdstuk 12, maar daar gaat het om de praktische gevolgen van de eenheid van het lichaam. Het onderwerp van de brief is steeds de persoonlijke verhouding van de mens tot God, op de grondslag van de genade die heerst door gerechtigheid. De gerechtigheid van God is nu aan het licht gebracht, en dit in tegenstelling tot iedere menselijke gerechtigheid. Dit wordt heel duidelijk voorgesteld. Gods gerechtigheid is nu in het evangelie geopenbaard, en wel tegenover de gerechtigheid van de mens die de wet als maatstaf heeft – hoewel de wet nuttig is om ons te overtuigen van overtreding, begeerte en krachteloosheid wanneer we het goede willen.

In hoofdstuk 9 tot en met 11 brengt Paulus de bijzondere beloften aan de Joden in overeenstemming met het evangelie dat hij predikte, en dat geen onderscheid maakte tussen Joden en niet-Joden. In hoofdstuk 9 getuigt hij eerst van zijn eigen liefde voor de Joden en erkent hij al hun voorrechten. Maar dan gebruikt hij de absolute soevereiniteit van God als de grondslag van zijn betoog. Het was in de geschiedenis van Israël zelf al gebleken dat niet allen deel hadden aan de bijzondere voorrechten van Gods volk. Ismaël en Esau waren afgewezen, hoewel ze zonen van Abraham en Isaak waren. Alles hing af van Gods soevereine verkiezing.

Maar daar kwam nog iets bij. Het was alleen Gods soevereine genade die het volk bij de Sinai had gespaard. Daarom was God vrijmachtig genade te bewijzen aan wie Hij wilde, en Hij riep nu zowel Joden als niet-Joden. De apostel staaft dit met aanhalingen uit Hosea, waarna hij aantoont dat de verwerping van Israël door de profeten al was aangekondigd. De oorzaak van hun verwerping was dat ze vasthielden aan een menselijke gerechtigheid. In hoofdstuk 10 stelt de apostel de gerechtigheid van de wet dan tegenover die van het geloof.

En hij toont aan dat de volken ook recht hadden op de gerechtigheid die uit het geloof was. Verder maakt hij duidelijk dat de roeping van de volken ook de prediking van het evangelie aan hen moest inhouden. Het getuigenis van de Schriften bevestigde dit, evenals ook het verzet van de Joden tegen deze roeping hierdoor werd bevestigd.

In hoofdstuk 11 stelt hij dan de vraag: Is Israël als volk voorgoed verworpen? Volstrekt niet! Hij geeft drie bewijzen. Allereerst wijst hij op zichzelf, want hij was ook een Israëliet; er was nog een overblijfsel naar de verkiezing van de genade. In de tweede plaats is het heil tot de volken gekomen om Israëls jaloesheid op te wekken, dus niet om hen voorgoed te verwerpen. In de derde plaats verklaart de Schrift heel duidelijk dat de Verlosser uit Sion zal komen en de goddeloosheden van Jakob zal afwenden.

In verband hiermee wijst hij de gelovigen uit de volken op hun verantwoordelijkheid. Zij stonden nu wel door het geloof. Maar als ze niet in Gods goedertierenheid bleven, zouden ze worden afgehouden van de boom van de belofte op aarde – evenals dat met zovelen van de Joden toen gebeurde. Bovendien was God machtig de Joden opnieuw te enten als ze niet in hun ongeloof bleven. Hieruit bleek juist de wijsheid van God. Hij had allen zonder onderscheid onder het ongeloof besloten, opdat allen de voorwerpen van loutere genade zouden zijn.

In de volgende hoofdstukken vinden we de praktische vermaningen die gegrond zijn op de leer van de brief. Alleen vat de apostel in hoofdstuk 15 deze leer nog eens als volgt samen: ‘Want ik zeg dat Jezus Christus een Dienstknecht van de besnijdenis is geworden ter wille van de waarheid van God, om de beloften aan de vaders te bevestigen, en opdat de volken God zouden verheerlijken wegens de barmhartigheid’ (vs. 8-9).

1 Korintiërs

Hier beschrijft de apostel door de leiding en de kracht van Gods Geest de innerlijke orde van de gemeente, waarbij hij haar op de grondslag van haar verantwoordelijkheid plaatst. Hij handelt zelf in eenstemmigheid met de gemeente, maar als het nodig is handhaaft hij zijn apostolische gezag.

Allereerst erkent hij de krachtige werking van de Geest in hun midden, zodat het hun aan geen genadegave ontbrak. Gods Geest was werkzaam onder hen, en door genade zouden ze zeker tot het eind toe bewaard worden. Maar dan legt de apostel de nadruk op de kracht en de wijsheid van de Geest, in tegenstelling tot alles wat van het vlees is. Hij wijst erop dat wij als gelovigen de Geest van God hebben ontvangen en dat we daardoor in het bezit zijn van de dingen die geen oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord. Want deze dingen zijn door Gods Geest geopenbaard aan de werktuigen die Hij wilde gebruiken, ze zijn door hen ook aan anderen bekendgemaakt door de Geest, en ze worden verstaan door de Geest. We hebben hier dus openbaring, geïnspireerde mededeling en erkenning van de waarheid. Lees hoofdstuk 2:13 als volgt: '(...) geestelijke (dingen) door geestelijke (woorden) mededelende'. Een ander belangrijk feit is dat we de zin, het denken van Christus hebben (hst. 1-2).

De apostel heeft als een wijs bouwmeester het fundament gelegd van het gebouw van God, maar de verdere bouw is voor de verantwoordelijkheid van hen die hierop voortbouwen (hst. 3). Hij verdedigt zijn eigen dienst en het gezag dat hij heeft (hst. 4). Daarna gaat hij in op enkele bijzondere punten. Eerst wat betreft de reinheid van de gemeente, waarbij hij de nadruk legt op de tucht die zij moet uitoefenen, dan wat betreft rechtszaken, het huwelijk en het eten van afgodenoffers (hst. 5-8). Hij verdedigt opnieuw zijn eigen bediening en vestigt hun aandacht erop dat ze deel kunnen hebben aan uiterlijke tekenen en toch verloren kunnen gaan. Maar in verbinding met het avondmaal dringt hij erop aan zich niet te verontreinigen met de afgodendienst (hst. 9-10).

Daarna spreekt hij over wat gepast is voor het uitoefenen van een geestelijke dienst, waarbij men bidt of profeteert. Dit baseert hij op het hoofdschap van Christus over iedere man en het ondergeschikte hoofdschap van de man (11:1-16). Vanaf vers 17 behandelt hij de orde in de gemeente, in 't bijzonder bij het avondmaal van de Heer, waarbij hij ook het verschil laat zien tussen tuchtiging en veroordeling.

Hierop volgt in hoofdstuk 12 het onderwerp van de geestelijke openbaringen en de plaats van de gaven, de eenheid van het lichaam en het individuele lid zijn van het lichaam. De gaven zijn door de Geest, de bediening ervan gebeurt in afhankelijkheid van de Heer, de werking ervan is uit God. Maar de liefde is beter dan de grootste gaven. Ze is een nog uitnemender weg (hst. 13). Daarna komt de apostel weer terug op de gaven. Hij toont aan dat de gaven waarbij

het verstand en het inzicht werkzaam zijn, de belangrijkste gaven zijn. De uitoefening van de gaven is afhankelijk van de bezitters ervan, en moet de opbouw van allen op het oog hebben (hst. 14).

In hoofdstuk 15 vinden we een verhandeling over de opstanding van het lichaam, over de heerlijkheid van Christus en over onze heerlijkheid in de opstanding. Ten slotte herinnert de apostel in hoofdstuk 16 aan de inzameling voor de heiligen. Bij de verschillende groeten aan het slot van de brief blijkt ook nog de blijvende vrijheid van een persoonlijke dienst. We zien hier duidelijk het beginsel dat sommigen zich vrijwillig toewijden aan de dienst van de Heer te midden van de gelovigen, en op grond hiervan dan ook erkend moeten worden.

2 Korintiërs

De tweede brief schreef de apostel, nadat hij van Titus hoorde dat de eerste brief het gewenste gevolg had gehad. Hij was onlangs in levensgevaar geweest en gaat uitvoerig hierop in. Nu hij vrijuit tegenover de Korintiërs kan spreken, legt hij ook uit waarom hij niet via Korinte naar Macedonië was gereisd.

In verband met zijn persoonlijke omstandigheden geeft hij in de eerste vijf hoofdstukken een uiteenzetting van de kracht van het nieuwe leven in Christus. De apostel verbindt dit met Zijn werk, waardoor de gerechtigheid van God aan het licht is gebracht. In hoofdstuk 3 zien we de tegenstelling met de wet, die een bediening van de dood was. In hoofdstuk 4 spreekt hij over het aarden vat waarin de kracht van het leven werkzaam is, opdat de uitnemendheid ervan niet uit ons maar uit God is. Het vat wordt verbroken door de praktische toepassing van het kruis, terwijl de Heer dit bevordert door de wegen die Hij met ons gaat. Ons oog wordt dan alleen op de eeuwige dingen gericht. Hoofdstuk 5 toont aan hoe de kracht van dit leven in elk opzicht zal triomferen over de dood, zodat we onbevreesd zullen binnengaan in Gods tegenwoordigheid. Maar met het oog daarop overreden we de mensen, want de liefde van Christus dringt ons. De bediening van de verzoening is aan ons toevertrouwd, zodat we gezanten van Christus zijn en de mensen namens Hem vragen: 'Laat u met God verzoenen'.

In het leven van de apostel was de realiteit van deze bediening onder alle mogelijke omstandigheden gebleken, zodat hij de gelovigen met recht kon vermanen hun hart voor hem te openen. Daarentegen moesten ze geen gemeenschap met ongelovigen zoeken. Ware afzondering van de wereld was nodig, opdat God hen zou aannemen en hun tot Vader zou zijn (hst. 6). In het licht van die beloften moesten ze de heiligheid volbrengen in de vrees van God. Verder erkent de apostel de oprechtheid van het berouw van de Korintiërs, waarop hij zo had aangedrongen. De berichten hierover hadden hem vertroost (hst. 7).

Daarna gaat hij uitvoerig in op de inzameling voor de heiligen (hst. 8-9). Tegen zijn wil wordt hij gedwongen de rechtmatigheid van zijn bediening aan te tonen, door over zichzelf te roemen (hst. 10-11). Dit gedeelte eindigt met het verhaal van zijn wegvoering in het paradijs. Zijn kracht putte hij echter niet rechtstreeks uit die ervaring, maar uit de kracht van Christus, die in zijn zwakheid werd volbracht. Hij was bang dat de toestand van de Korintiërs toch nog niet helemaal in orde was, zodat zijn houding tegenover hen anders zou moeten zijn dan zij wensten. Daarom beroept hij zich ten slotte op hun eigen zekerheid dat ze christenen waren. Dat bewees dat Christus werkelijk door hem sprak (hst. 12-13).

Galaten

Galaten behandelt vooral de tegenstelling tussen enerzijds de wet en anderzijds de belofte, de genade en de Geest. De tegenstelling tussen de wet en de gerechtigheid van God is niet zozeer het onderwerp, hoewel er wel over gesproken wordt. De apostel toont het volgende aan: de wet kwam tussen het moment van de belofte en de komst van Christus, en kon de belofte niet ongedaan maken. De wet is alleen onze tuchtmeester tot op Christus geweest, tot op de komst van het geloof.

In verband hiermee spreekt hij in de eerste twee hoofdstukken over de onafhankelijkheid van zijn bediening. In 't kort zet hij uiteen dat hij was gestorven aan de wet, die de vloek met zich meebracht. Hij was door de wet aan de wet gestorven, maar als iemand die met Christus gekruisigd was. Hij was met Hem gestorven, en nu was hij verbonden met de opgestane Heer. Christus

was zijn leven en het doel van zijn leven. Hij leefde door het geloof in de Zoon van God, die hem had liefgehad en Zichzelf voor hem had overgegeven.

In hoofdstuk 3:20 gaat het om het volgende punt. De vervulling van de onvoorwaardelijke belofte was alleen afhankelijk van de trouw van één partij. Maar bij de wet was er een middelaar, Mozes, omdat er twee partijen bij betrokken waren. Onder de wet hing de zegen dus niet alleen van Gods trouw af, maar ook van de trouw van de mens. Dat was de reden dat alles faalde. Maar lang voor die tijd had God de belofte gegeven en die bekrachtigd aan het nageslacht, d.w.z. aan Christus. Christus kwam na het falen onder de wet en nu rusten we in Zijn middelaarswerk, niet in het werk van een tweede partij. De wet is er alleen bijgevoegd ter wille van de overtredingen, want door de wet kreeg de zonde het karakter van overtreding (vgl. Rom. 5).

Een ander punt is dat Christus ons heeft vrijgekocht van de vloek van de wet, doordat Hij die op Zich heeft genomen. Hij is een vloek voor ons geworden (3:13). Daardoor is er verlossing voor hen die onder de vloek van de wet lagen en stroomt de beloofde zegen ongehinderd tot allen die geloven. In Galaten vinden we dat we gestorven zijn resp. voor de wet, het vlees en de wereld (hst. 2, 5 en 6). In hoofdstuk 6 wordt er ook gewezen op de regering van God en de algemene gevolgen daarvan.

Efeziërs

Hier vinden we de betrekkingen van de gelovigen met God de Vader, en met de verheerlijkte Heer in de hemel. Eerst de relatie met onze God en Vader in Christus, dat is onze roeping. De kennis hiervan geeft ons inzicht in Gods plannen en gedachten. Hij heeft Zich voorgenomen alle dingen aan Christus te onderwerpen, maar wij zijn ook erfgenamen geworden en we zijn verzegeld met de Heilige Geest als het onderpand van onze erfenis. Zo bezitten we de kennis van de erfenis en van onze plaats als erfgenamen.

In zijn gebed komt de apostel hierop terug. Hij bidt dat de gelovigen zullen beseffen wat de roeping van God, en wat de erfenis van God inhoudt. Maar in de derde plaats bidt hij om inzicht in de kracht waarmee God in hen werkt, zoals Hij die heeft getoond in Christus, toen Hij Hem uit de doden opwekte en aan Zijn rechterhand plaatste in de hemel. In dit gebed richt de apostel

zich tot de *God* van onze Heer Jezus Christus, en Christus wordt hier dus als *Mens* gezien. God heeft Hem als Mens verheerlijkt, om Hem over alle dingen te stellen en de gemeente tot Zijn lichaam en volheid te maken (hst. 1).

Maar de gelovigen zijn door Gods soevereine genade met Christus levend gemaakt en opgewekt, en in Hem gezet in de hemelse gewesten, opdat God de uitnemende rijkdom van Zijn genade zou bewijzen door Zijn goedheid over ons. Dan toont de apostel de gevolgen daarvan, zowel voor de positie van de Jood als die van de niet-Jood. De volken waren veraf en de Joden dichtbij, maar er is nu iets nieuws tot stand gekomen. De gelovigen uit de Joden en uit de volken vormen één nieuwe mens in Christus, de woonplaats van God op aarde door de Heilige Geest (hst. 2). In hoofdstuk 1 zagen we de gemeente als het lichaam van de verheerlijkte Christus, in hoofdstuk 2 als de woonplaats van God op aarde door Zijn Geest.

In hoofdstuk 3 spreekt de apostel over zijn dienst in verband met de verborgenheid van de gemeente, die nu pas is geopenbaard en die een getuigenis vormt van Gods veelvoudige wijsheid tegenover de overheden en machten in de hemelse gewesten. We vinden hier voor de tweede keer een gebed van de apostel, nu tot de *Vader* van onze Heer Jezus Christus. Hij bidt om de verwerkelijking van de volle zegen van deze verborgenheid, zodat Christus door het geloof in onze harten woont en wij in de liefde geworteld en gegrond zijn. Dat stelt ons in staat de geweldige uitgestrektheid van Gods raadsbesluit te begrijpen en de liefde van Christus te kennen, die ons in het middelpunt daarvan plaatst. Daarbij wenst hij dat God wordt verheerlijkt in de gemeente tot in alle eeuwigheid – wat ook een bevestiging is van het bijzondere, blijvende bestaan van de gemeente.

Nog enkele opmerkingen over dit hoofdstuk. Vers 15 moet als volgt luiden: '(...) naar Wie elke familie in de hemelen en op de aarde genoemd wordt'. In vers 18 wordt niet gezegd dat de breedte, lengte, diepte en hoogte betrekking hebben op de liefde van Christus. Het thema is de *verborgenheid*. Heel hoofdstuk 3 vormt een tussenzin, en de eerste woorden van hoofdstuk 4 sluiten aan op het begin van het derde hoofdstuk.

In de eerste helft van hoofdstuk 4 vinden we in verband met het hoofdschap van Christus de kenmerken van de eenheid van de gemeente; en daarna de verscheidenheid van de gaven die toevoegen en opbouwen, die zowel buiten als binnen de gemeente werkzaam zijn. We moeten in alle ootmoed wandelen

en ons beijveren de eenheid van de Geest te bewaren in de band van de vrede. Er zijn drie kringen van eenheid waarin we geplaatst zijn. Eerst één lichaam, één Geest en één hoop. In de tweede plaats: één Heer, één geloof en één doop. In de derde plaats: één God en Vader van allen, die is boven allen en door allen en in ons allen. Er is dus een eenheid van leven, een eenheid van belijdenis en een universele eenheid in God de Vader.

Maar aan de andere kant is er een verscheidenheid van gaven, naar de maat van de gave van Christus. De gaven komen van de verheerlijkte Mens in de hemel, die de satan heeft overwonnen en de gevangenschap gevangen heeft genomen. Degenen die vroeger gevangenen van de satan waren, strijden nu voor Christus. Hij gebruikt hen als Zijn werktuigen, om gelovigen toe te voegen en hen te volmaken. Christus is neergedaald naar de lagere delen van de aarde en daarna opgevaren boven alle hemelen, opdat Hij alle dingen zou vervullen. De volheid waartoe de gelovigen moeten komen, is de maat van de volgroeidheid van de volheid van Christus. Hij bewerkt dat het hele lichaam goed is samengevoegd door alle ondersteunende gewrichten, zodat het groeit en zichzelf opbouwt. Maar het doel van dit hele gedeelte is in de eerste plaats onze persoonlijke groei en volmaking.

In de tweede helft van hoofdstuk 4 krijgen we dan de vermaningen in verbinding met de nieuwe mens, die overeenkomstig God is geschapen in ware gerechtigheid en heiligheid. Alleen de nieuwe mens is geschapen in waarachtige gerechtigheid en heiligheid, Adam bezat daar niets van in zijn staat van onschuld.

Hoofdstuk 5 sluit hierop aan. Omdat we overeenkomstig God zijn geschapen, moeten we ook navolgers van Hem zijn. Daarbij is Christus ons voorbeeld, want Hij is de volmaakte uitdrukking van de wil van God, het model van de nieuwe mens. We vinden hier de twee kenmerken van de goddelijke natuur: liefde en licht. We moeten wandelen in liefde, zoals ook Christus ons heeft liefgehad (5:2). Verder zijn we in deze nieuwe mens licht in de Heer (5:8). De maatstaf voor onze wandel is het licht zelf, waarvan Christus de volmaakte uitstraling is. Hij bestraalt ons met Zijn licht, nadat we zijn opgestaan uit de doden en als nieuwe mensen wandelen. Dan zullen we ook als wijzen wandelen in een duistere wereld.

Bij de behandeling van de verschillende wederzijdse verplichtingen spreekt de apostel ook over de verhouding tussen Christus en de gemeente. De grondslag

daarvan is de werkzaamheid van Zijn liefde, waarvan hier drie fasen worden genoemd: Hij heeft de gemeente liefgehad en Zichzelf voor haar overgegeven, Hij heiligt en reinigt haar nu door het Woord, en wel opdat Hij haar zonder vlek of rimpel of iets dergelijks voor Zich zal stellen (5:25-27).

Bij de vergelijking met Adam en Eva moeten we opmerken dat Christus zowel de plaats van Adam als die van God inneemt. Want Christus vormt Zijn bruid Zelf en Hij brengt haar ook tot Zich. We moeten ook letten op het nauwe verband tussen de reiniging die Christus nu bewerkt, en de heerlijkheid waarin Hij Zijn bruid wil invoeren. De maatstaf van onze heiliging is de heerlijkheid. Verder wordt de gemeente hier niet alleen voorgesteld als de bruid van Christus, maar ook als Zijn lichaam – zoals Eva een deel van Adam was, been van zijn gebeente en vlees van zijn vlees. We zien hier de zorg van Christus voor de gemeente. Hij voedt en koestert haar, zoals iemand zijn eigen vlees verzorgt.

In hoofdstuk 6 worden we ten slotte vermaand de hele wapenrusting van God aan te doen en in Zijn kracht te strijden, in volkomen afhankelijkheid van Hem.

Filippenzen

In deze brief zien we wat echte christelijke ervaring is. De zonde en het vlees worden hier geen enkele keer genoemd. Alleen in hoofdstuk 3 wordt over het vlees gesproken, maar dan om een vleselijke gerechtigheid te verwerpen. We zien hier een gelovige die boven alles staat waarmee hij in de wereld te maken heeft. Daarom spreekt Paulus zo positief over alle omstandigheden. Zijn gevangenschap dient alleen tot bevordering van het evangelie. Hoewel Christus uit partijzucht wordt gepredikt, kan hij zich toch erin verblijden. Alle dingen strekken hem tot heil. Het heil, oftewel de behoudenis, is in deze brief steeds het bereiken van het einddoel in de heerlijkheid. Dat is ook de strekking van het woord Heiland, d.i. Behouder, in hoofdstuk 3:20.

Paulus kan zelfs moeilijk kiezen tussen leven of sterven, omdat beide vol zegen zijn. Want te leven is voor hem Christus, en te sterven is winst. Het eigen ik is hier helemaal verdwenen en dus heeft hij geen voorkeur, hoewel het sterven op zichzelf veel beter is. Wat de doorslag geeft, is de vraag: Wat is goed voor de gemeente?

Maar hoewel de gelovige hier in elk opzicht boven de omstandigheden staat, wordt in hoofdstuk 2 de nadruk gelegd op een nederige en gehoorzame gezindheid volgens het voorbeeld van Christus. Hij heeft Zichzelf vernederd en is gehoorzaam geworden tot de dood, in tegenstelling tot de eerste mens die zichzelf had verheven.

In hoofdstuk 3 vinden we de kracht van het nieuwe leven: het zien op de verheerlijkte Heer. Christus in de heerlijkheid is het éne doel waarnaar we jagen. In het licht van de uitnemendheid van de kennis van Hem is al het andere schade en vuilnis.

In hoofdstuk 4 zien we het praktische gevolg. Ondanks vier jaar gevangenschap weet Paulus wat het is altijd blij in de Heer te zijn, en in niets bezorgd te zijn. De vrede van God bewaarde zijn hart. Hij heeft geleerd in alle omstandigheden tevreden te zijn, zowel in hongersnood als in overvloed. Hij vermag alles door Hem die hem kracht geeft. Daarom vertrouwt hij erop dat zijn God ook in alle behoeften van de Filippenzen zal voorzien.

Kolossenzen

Aan de Kolossenzen schrijft Paulus uitvoerig over de persoonlijke heerlijkheid van Christus, het Hoofd, omdat ze gevaar liepen niet aan Hem vast te houden. Maar we vinden hier niet onze positie in de hemelse gewesten, zoals in de brief aan de Efeziërs. De hoop is voor ons weggelegd in de hemelen (1:5). In Kolossenzen gaat het vooral om het leven van de nieuwe mens, terwijl in Efeziërs de nadruk wordt gelegd op de Geest. In deze brief wordt de Geest zelfs niet genoemd, behalve in de uitdrukking 'uw liefde in de Geest' (1:8).

Na het gebed van de apostel voor de gelovigen om een wandel die de Heer Zelf waardig is, krijgen we eerst het tweevoudige hoofdschap van Christus over de schepping en over de gemeente, die Zijn lichaam is. Dit hangt samen met de goddelijke heerlijkheid van Zijn Persoon, waarvan hier drie aspecten worden genoemd: Hij is het beeld van de onzichtbare God, de Schepper Zelf, en Degene waarin de hele Volheid woont (1:15-18).

Daarna vinden we de tweevoudige verzoening: straks van de schepping, maar nu al van de gelovigen. En verder ook de dubbele dienst van Paulus, zowel met betrekking tot het evangelie als tot de gemeente. Hij is een dienstknecht van

het evangelie, dat gepredikt is in de hele schepping onder de hemel. Maar hij is ook een dienaar van de gemeente met het oog op de verborgenheid die steeds geheim was gehouden, maar die nu onder de volken was geopenbaard doordat Christus in hen woonde als de hoop van de heerlijkheid (1:27).

Hoofdstuk 2 waarschuwt tegen wijsbegeerte en wetticisme, die ons scheiden van het Hoofd. In Hem woont de hele Volheid, en wij zijn voleindigd in Hem. Hij heeft de vijandige machten overwonnen, en wij zijn met Hem gestorven en opgewekt. Voortaan zijn we niet meer onderworpen aan inzettingen voor het vlees.

Terwijl hoofdstuk 2 laat zien dat onze vrijheid is gegrond op het gestorven zijn met Christus, toont hoofdstuk 3 dat het hele christelijke leven berust op het feit dat wij ook met Hem zijn opgewekt. Hij is ons leven en wij zijn zo nauw met Hem verbonden, dat Christus alles en in allen is. En alles wat we doen, moeten we doen in de naam van de Heer Jezus.

1 Tessalonicenzen

De brieven aan de Tessalonicenzen spreken over de wederkomst van Christus. In 't algemeen gesproken zien we in 1 Tessalonicenzen de komst van de Heer tot zegen voor de gelovigen. In 2 Tessalonicenzen zien we Zijn komst ten oordeel voor de ongelovigen. In de eerste brief is de toestand van de gelovigen levendig en krachtig. Hoofdstuk 1:3 geeft een korte samenvatting van hun toestand en taak als christenen. Geloof, hoop en liefde zijn de grote kenmerken van hun leven. Ze zijn verbonden met de Vader (1:1). Vroeger dienden ze de afgoden, maar nu dienen ze de éne ware God. Ze zijn bekeerd – en door hun geloof zijn ze overal een getuigenis hiervan – om Hem te dienen en Zijn Zoon uit de hemelen te verwachten (1:9-10).

Maar het vroegere volk van de ware God staat vijandig tegenover het evangelie, dat de Vader openbaart en de volken genade bewijst (2:15-16). In dit hoofdstuk wordt de komst van de Heer Jezus in verband gebracht met de blijdschap van de gelovigen over de vruchten van hun werk. De Tessalonicenzen zijn de blijdschap en de kroon van de roem van de apostel bij Zijn komst (2:19).

Hoofdstuk 3 brengt de komst van de Heer in verband met onze volmaking. We zullen onberispelijk in heiligheid zijn voor onze God en Vader bij de komst van onze Heer Jezus met al Zijn heiligen (3:13).

In hoofdstuk 4 is de komst van de Heer onze troost bij het heengaan van gelovigen. Hier vinden we een volledige uiteenzetting van de opname van de gemeente om de Heer tegemoet te gaan bij Zijn komst (vs. 15-18). Deze verzen vormen een tussenzin, want hoofdstuk 5:1 sluit aan op 4:14.

Hoofdstuk 5 laat het verschil zien tussen de komst van Christus voor ons, en voor de wereld. Voor de wereld komt Hij als een dief in de nacht, om onverwachts het oordeel uit te oefenen. Maar God heeft ons niet bestemd tot toorn, maar tot het verkrijgen van de behoudenis door onze Heer Jezus Christus (5:9). Na verschillende korte vermaningen vestigt de apostel zijn vertrouwen op God, opdat Hij de Zijnen onberispelijk zal bewaren tot de komst van Christus.

2 Tessalonicenzen

De gelovigen waren in verwarring geraakt, doordat ze de vreselijke vervolging die ze moesten ondergaan, aanzagen voor de dag van de Heer (2:2). Maar op die dag zouden zij juist rust hebben, terwijl de goddelozen verdrukt zouden worden (1:6-10).

In hoofdstuk 2:1 beroept Paulus zich op de komst van de Heer en de opname ('onze bijeenvergadering tot Hem'), om aan te tonen dat de dag van de Heer er nog niet kon zijn. Dan laat hij zien hoe het kwaad op aarde zou toenemen, voordat die dag van oordeel zou aanbreken. Maar hij dankt voor het grote heil dat de Tessalonicenzen ten deel is gevallen. In het laatste hoofdstuk vraagt hij om voorbede en geeft hij de gelovigen nog diverse vermaningen.

1 Timoteüs

De eerste brief aan Timoteüs beschrijft de orde van de gemeente in haar normale toestand, maar de tweede brief toont het pad van het geloof als de gemeente in een abnormale toestand is geraakt, een toestand van wanorde.

In 1 Timoteüs 3:15 vinden we de gedragsregels waaraan Timoteüs zich moest houden.

De brieven aan Timoteüs en aan Titus waren niet aan een gemeente gericht, en moesten ook niet direct aan een gemeente worden meegedeeld. Dat de gemeente van God ze in haar bezit heeft, is iets anders! Niettemin zijn de regels die deze brieven ook voor ons persoonlijk gedrag als christenen bevatten, blijvend van kracht.

2 Timoteüs

In 2 Timoteüs ziet Paulus zichzelf aan het einde van zijn loopbaan. Maar hoewel zijn dienst is voltooid en de gemeente in verval is geraakt, beklemtoont hij als nooit tevoren de noodzaak van een onwankelbare moed en geloofskracht. Zo kunnen we volharden in de strijd en zelfs verdrukking lijden met het evangelie, naar de kracht van God (1:8).

De apostel erkent de godsvrucht en de toewijding van de enkeling. In een toestand van verval komt het aan op persoonlijke trouw. Hij kan het belijdende geheel niet meer erkennen als het huis van God, d.i. de gemeente van de levende God. Het wordt hier vergeleken met een *groot* huis met vaten tot eer en tot oneer. Hoofdstuk 2:18-22 geeft het karakter aan van het onderwijs van deze brief. De gemeente is in verval geraakt, er is dwaalleer, en het geloof van sommigen wordt omvergeworpen.

Maar het vaste fundament van God staat en heeft dit zegel: 'De Heer kent hen die de Zijnen zijn'. Dat is Gods kant, maar de andere kant is die van de persoonlijke verantwoordelijkheid: 'Laat ieder die de naam van de Heer noemt, zich onttrekken aan ongerechtigheid'. Wij hebben ons te reinigen van de vaten tot oneer, om een vat tot eer te kunnen zijn. Maar daarnaast moeten wij jagen naar gerechtigheid, geloof, liefde en vrede met hen die de Heer aanroepen uit een rein hart, en hen dus wel erkennen en onszelf met hen verbinden.

Verder waarschuwt de apostel voor de zware tijden die er in de laatste dagen zullen zijn (3:1). Een uiterlijke belijdenis van godsvrucht zal gepaard gaan met een verloochening van de kracht ervan. Hij wijst met nadruk op onze hulpbronnen in die ernstige dagen: zijn voorbeeld en zijn leergezag, dat we nu nog in het Nieuwe Testament bezitten, alsook het gezag van de Schriften

van het Oude Testament. Alle Schrift (zowel van het Oude als het Nieuwe Testament) is van God ingegeven en nuttig om de mens Gods te volmaken en toe te rusten tot alle goed werk.

Titus

Timoteüs was in Efeze gebleven om daar toe te zien op de leer, maar hij kreeg ook aanwijzingen voor de orde in de gemeente (1 Tim.). Titus daarentegen was op Kreta gelaten ter wille van de orde (1:5), maar hij kreeg ook aanwijzingen die vooral in verband stonden met de gezonde leer. Een volledige uiteenzetting van wat we een 'christelijk program' zouden kunnen noemen, vinden we in hoofdstuk 2:11-14. In hoofdstuk 3 worden we vermaand onderdanig en zachtmoedig te zijn, in het bewustzijn van de genade die wij zelf hebben ondervonden.

In deze brief en in de brieven aan Timoteüs wordt God speciaal voorgesteld als de Heiland-God. In dit karakter biedt Hij het heil aan alle mensen aan, niet alleen aan Israël.

Filemon

Hier zien we duidelijk de manier waarop de apostel vol genade ingaat op de bijzonderheden van ons gedrag als christenen, en zich niet beperkt tot belangrijke leerstellige onderwerpen. Deze brief is een richtsnoer voor ons gedrag. Terwijl we de wereld laten voor wat ze is en haar rechten erkennen, kunnen we *persoonlijk* het licht van de genade laten schijnen op de betrekkingen waarin de wereld ons plaatst.

Hebreeën

Christus wordt hier voorgesteld in Zijn godheid en in Zijn mensheid. Het woord dat Hij op aarde heeft gesproken, draagt Zijn *goddelijk* gezag. Het priesterschap dat Hij nu in de hemel uitoefent, wordt gekenmerkt door een volmaakt *menselijk* medelijden. Deze brief ziet ons in onze wandel op aarde, maar door onze hemelse Hogepriester zijn we verbonden met de hemel. Maar

we vinden hier niet de waarheid van het lichaam van Christus, dat één is met de Heer in de hemel.

Zo wordt het vroegere jodendom opzijgezet en vervangen door een hemelse roeping, hoewel er daarnaast ook ruimte wordt gelaten voor het toekomstige herstel van Israël op de grondslag van het nieuwe verbond. De nieuwe, hemelse positie van de Messias maakte alles anders. Daarom spreekt Hebreëen hoofdzakelijk over de tegenstelling tussen het christendom en het voorgaande systeem, hoewel beide systemen ook met elkaar vergeleken en in zekere zin met elkaar in verband worden gebracht. Maar dat verband wordt alleen in het eerste gedeelte van de brief gelegd, waar het gaat om het woord dat gesproken is. Want daar zien we Christus nog als Apostel op aarde.

Hoofdstuk 1 toont dat het gezag van het woord van Christus op Zijn *godheid* berust. Hoofdstuk 3 sluit daarop aan en wijst bovendien op het gezag dat Hij als *Zoon* over Zijn eigen huis heeft, in contrast met het gezag dat Mozes alleen als *dienaar* bezat. Verder spreekt dit gedeelte – dat eindigt bij hoofdstuk 4:13 – over de rust die er overblijft voor het volk van God.

In hoofdstuk 2 zien we daarentegen de *mensheid* van Christus, zowel als de grondslag van Zijn toekomstige heerschappij als van Zijn huidige priesterschap. Vanaf hoofdstuk 4:14 gaat de brief nader in op dit priesterschap. Hoofdstuk 5 wijst op de heerlijkheid ervan: de heerlijkheid van Zijn Persoon en van Zijn ambt (vs. 5-6).

Maar vanaf 5:11 tot het eind van hoofdstuk 6 hebben we een tussenzin, die waarschuwt tegen een terugkeer naar het jodendom. Als we de hemelse dingen van het christendom verlaten, is het onmogelijk weer deel eraan te krijgen. In plaats van terug te gaan naar een toestand van onmondigheid, moeten we opgroeien tot volwassenheid. Inderdaad is er geloof en geduld nodig om de beloften te beërven, maar het voorbeeld van Abraham kan ons bemoedigen. God heeft de belofte met een eed bevestigd, om de erfgenamen van de belofte de onveranderlijkheid van Zijn raad te tonen. Dit is een sterke vertroosting voor ons, die een blik binnen het voorhangsel mogen slaan, waar Jezus als Voorloper voor ons is binnengegaan in Zijn functie als de Hogepriester volgens de orde van Melchisedek.

Maar dit priesterschap naar de ordening van Melchisedek houdt in dat het Levitische systeem heeft afgedaan. De priesters naar de ordening van Aäron

waren sterfelijke mensen, maar de Zoon die leeft tot in eeuwigheid is ook Priester tot in eeuwigheid. Zo'n Hogepriester die altijd leeft om voor ons te bidden, hadden we juist nodig: heilig, onschuldig, onbesmet, gescheiden van de zondaars en hoger dan de hemelen geworden (hst. 7).

Maar zoals er nu een beter priesterschap is, zo is er ook een beter offer. We hebben een hemelse Hogepriester, de Bedienaar van het heiligdom en van de ware tabernakel. Maar voor deze betere, hemelse tabernakel is ook een beter offer vereist. Voordat de apostel die gedachte in de volgende hoofdstukken uitwerkt, spreekt hij eerst over het betere verbond, waarop de bediening van Christus berustte (hst. 8).

Het eerste verbond had een heiligdom, dat geen toegang gaf tot het heilige der heiligen. Het voorhangsel was onder het oude verbond nog niet gescheurd; en daarmee duidde de Heilige Geest aan dat de weg tot God niet vrij was zolang de eerste tabernakel nog stand hield. De hogepriester kwam eenmaal per jaar in het allerheiligste met het bloed van de voorgeschreven offers. Maar Christus is eens voor altijd met Zijn eigen bloed ingegaan in het hemelse heiligdom, nadat Hij een eeuwige verlossing had verworven. Hij heeft de toegang tot God voor altijd geopend, en ons volmaakt geschikt gemaakt om tot God te naderen. Zijn bloed heeft ons niet alleen gewassen van onze zonden, maar ons geweten is gereinigd en het hele terrein van onze betrekkingen als schepselen tegenover God is nu zuiver. Terloops willen we erop wijzen dat het Griekse woord *diathéke* alleen in 9:16-17 de betekenis van testament heeft; verder moet het overal door verbond worden vertaald.

Het volgende contrast is dat Christus Zichzelf *niet* dikwijls hoefde te offeren om het hemelse heiligdom in te kunnen gaan. Zijn offer hoefde niet herhaald te worden zoals de jaarlijkse offers van de Grote Verzoendag, want dan had Hij vanaf de grondlegging van de wereld vaak moeten lijden. Maar in de voleinding van de eeuwen, aan het eind van al Gods wegen om de mens op de proef te stellen, is Hij *eenmaal* geopenbaard om de zonde teniet te doen door de offerande van Zichzelf. In de laatste verzen stelt de apostel het deel van de mens, die door de zonde aan de dood en het oordeel is onderworpen, tegenover het deel van Christus en allen die met Hem zijn verbonden. Christus is *eenmaal* in de dood gegaan, niet omdat Hijzelf daaraan was onderworpen, maar om de zonden van velen te dragen. De tweede maal zal Hij zonder zonde verschijnen, niet ten oordeel maar tot behoudenis van hen die Hem verwachten (hst. 9).

Dan gaat de apostel verder in op de unieke waarde van het offer van Christus. Wie er eenmaal door gereinigd is, heeft geen geweten van zonden meer. Maar de steeds herhaalde offers van het oude verbond brachten de zonden juist in gedachtenis. Het offer van Christus vond zijn oorsprong in de wil van God, die Christus een lichaam toebereidde. Bij Christus was de volkomen bereidheid om die wil te volbrengen. Hij bood Zich vrijwillig aan, offerde Zichzelf en nam daarna voor altijd plaats aan Gods rechterhand. Dit stond allemaal in contrast met de vroegere hogepriesters, die niet konden gaan zitten en dikwijls offers moesten brengen. Maar Christus heeft door één offerande voor altijd hen volmaakt die geheiligd worden. Ten slotte vinden we het goddelijke getuigenis van de Heilige Geest ten aanzien van dit volmaakte offer: 'hun zonden en wetteloosheden zal Ik geenszins meer gedenken'. We vinden hier dus drie dingen: het welbehagen van God, het werk van de Zoon, en het getuigenis van de Geest dat ons een zekere en vaste vrede geeft. Dat is de drievoudige goddelijke grondslag van onze zegen.

Vanaf 10:19 vinden we de praktische vermaningen die daaruit voortvloeien. We worden opgewekt met vrijmoedigheid in te gaan in het heiligdom, op de nieuwe en levende weg langs het gescheurde voorhangsel. Aan de andere kant worden we ook gewaarschuwd dat er geen slachtoffer voor de zonden overblijft als dit éne offer van Christus wordt versmaad. We hebben geduld nodig om te volharden tot de komst van Christus. Hij zal spoedig komen, maar ondertussen moeten we leven uit geloof (hst. 10).

Om het geloof van de Hebreëen te versterken wijst de apostel dan op het voorbeeld van de oudtestamentische heiligen. Deze gelovigen die ze zo hoogachtten, hadden juist *door het geloof* zo'n goed getuigenis. Dit hoofdstuk begint met de grote grondbeginselen van het geloof (vs. 3-7). De schepping verstaat men door het geloof. Het offer is de grondslag van de rechtvaardiging door het geloof. Dat leidt tot een wandel met God door het geloof, in de kracht van een leven dat de dood heeft overwonnen. En wat het komende oordeel betreft, handelen we door het geloof in overeenstemming met de profetieën.

Dan krijgen we de twee belangrijke vormen van geloofsbeleving: geduldig wachten en vertrouwen op God (vs. 8-22), en actief handelen en strijden in Zijn kracht (vs. 23-34). Alle gevallen waarover in bijzonderheden wordt gesproken, hebben betrekking op de tijd waarin het land nog niet in bezit was genomen! Ten slotte vinden we in 11:35-38 al het lijden dat de heiligen in de kracht van het geloof hebben verdragen. De wereld was hen niet waard. Zij zijn gestorven

zonder te ontvangen wat beloofd was, omdat God iets beters voor ons had voorzien, opdat zij niet zonder ons tot volmaaktheid zouden komen (hst. 11).

Daarna wordt Christus Zelf voorgesteld als de laatste grote Getuige. Hij heeft overwonnen en zit nu aan Gods rechterhand, waar Hij de heerlijkheid verworven heeft. De Hebreëen moeten het lijden dat ze ondergaan, als tuchtiging van de Vader leren zien. Maar met dat al zijn ze niet tot de verschrikkingen van de wet genaderd, maar tot de zegeningen van de genade. Als de apostel hierover spreekt, noemt hij al de gevolgen van de genade, zoals die in het Vrederijk in de hemel en op aarde zichtbaar zullen zijn. Maar in het geloof zijn we *nu* al tot deze zegeningen genaderd: dat is het karakter waarin we ze hier zien (hst. 12).

Ten slotte worden de gelovigen opgeroepen het Joodse kamp te verlaten. Ze moesten het beginsel van een wereldse godsdienst opgeven en uitgaan tot Jezus. Ze hadden Hem immers aangenomen als het ware Offer, waarvan het bloed in het heiligdom was gebracht. Maar Christus had buiten de poort van Jeruzalem geleden. Hun plaats was nu enerzijds in de hemel, waar Hij met Zijn bloed was ingegaan; maar anderzijds buiten de legerplaats, waar Hij het vuur van het oordeel had ondergaan. Dat was de nieuwe grondslag waarop ze krachtens Zijn offer waren geplaatst. Met enkele korte vermaningen wordt de brief dan besloten (hst. 13).

De algemene brieven

In de brief aan de Hebreëen werden de gelovigen uit de Joden ertoe opgeroepen zich af te scheiden van het godsdienstige bestel dat door God zou worden geoordeeld. Maar de brief van Jakobus heeft betrekking op de tijd waarin die afzondering beslist nog niet had plaatsgehad. De Joodse christenen vormden hier nog een deel van Israël, het gelovige deel dat Jezus had erkend als de Heer van de heerlijkheid (Jak. 2:1). Overigens kondigt Jakobus ook aan dat het oordeel voor de deur staat (5:3, 9).

Het christendom had in die tijd al een ruime ingang onder de stammen van Israël gevonden. De eerste brief van Petrus bevestigt dat het evangelie wijd verbreid was onder de Joden. Deze brief is aan Joodse gelovigen in de verstrooiing gericht. De tweede brief is natuurlijk van latere datum. Hij is geschreven aan het einde van de loopbaan van de apostel, toen het afleggen van zijn tent aanstaande was en hij afscheid moest nemen van zijn broeders. Petrus wilde ervoor zorgen dat ze ook na zijn heengaan in het bezit zouden zijn van zijn apostolische waarschuwingen. Daarom is hier, evenals in de brief van Judas, sprake van hen die het geloof verloochenden en het pad van de godsvrucht verlieten en ook van de spotters die het getuigenis van de wederkomst van Christus verwierpen.

In de eerste brief van Johannes zijn we in de tijd van 'het laatste uur', zoals Johannes zelf getuigt (1 Joh. 2:18). Er waren al afvalligen openbaar geworden, die de waarheid van het christendom hadden prijsgegeven door hun loochening van de Vader en de Zoon. Verder werden ze ook gekenmerkt door Joods ongelooft, namelijk door te loochenen dat Jezus de Christus was. Van de

algemene brieven zijn die van Johannes het laatst geschreven, aan het eind van de apostolische tijd.

De brief van Judas komt moreel gezien vóór 1 Johannes. Want Judas spreekt over het verderf dat binnenkwam, maar Johannes over afvalligen die zijn weggegaan. Judas waarschuwt tegen de valse broeders die heimelijk onder de gelovigen waren binnengeslopen, maar hij verbindt dit met de goddeloosheid van de eindtijd en het oordeel daarover bij de wederkomst van Christus. Het verschil met de tweede brief van Petrus is dat Judas het kwaad niet eenvoudig als ongerechtigheid ziet, maar als het verlaten van de oorspronkelijke staat.

De algemene brieven beschrijven dus de toestand van verval die is ingetreden. De Openbaring sluit daarop aan en maakt dit beeld volledig. In het laatste boek van de Bijbel zien we Christus als Rechter te midden van de gemeenten, die als lichtdragers worden voorgesteld. De geschiedenis van de gemeente begint met het verlaten van de eerste liefde. Daarom wordt de eerste gemeente in Openbaring 2 en 3 al gewaarschuwd dat haar kandelaar zou worden weggenomen als ze zich niet bekeerde. Het eindoordeel over de belijdende gemeente vinden we in Tyatira en Laodicea. Daarna toont dit boek ons het oordeel over de wereld en de wederkomst van Christus, het koninkrijk en de hemelse stad en ten slotte de eeuwige toestand.

Dit algemene karakter van verval en afval in heel het laatste deel van het Nieuwe Testament, vanaf Hebreëën tot Openbaring, is opmerkelijk. In de brieven van Paulus, die ons het werk van de wijze bouwmeester tonen, wordt het kwaad wel van tevoren aangekondigd (en in 2 Tim. geeft hij ook aanwijzingen voor de wandel van de enkeling te midden van het verval). Maar de algemene brieven en de Openbaring gaan er allemaal vanuit dat het verval reeds is ingetreden. De eerste brief van Petrus draagt het minst dit stempel, maar hij zegt toch ook dat de tijd is gekomen dat het oordeel begint bij het huis van God (4:17). Daarom vinden we hier profetisch – en dat is vooral het onderwerp van het boek Openbaring – het oordeel over de belijdende gemeente en daarna over de wereld in haar opstand tegen God. Dit eindtijd-karakter van de algemene brieven is treffend en leerrijk.

Jakobus

Jakobus past de volmaakte wet van de vrijheid toe op de wandel van de christen. Hij noemt drie wetten: de wet van God, de koninklijke wet en de wet van de vrijheid (2:8-12). Als men op één punt struikelt in het houden van Gods wet, is men schuldig aan de hele wet. De koninklijke wet is de naaste lief te hebben als zichzelf. Maar onze maatstaf als gelovigen is de wet van de vrijheid. De wet van de vrijheid is de volmaakte wet (1:25), doordat de wil van God nu wordt volbracht door de nieuwe natuur die in overeenstemming is met Zijn gedachten. Hij heeft ons immers naar Zijn eigen wil voortgebracht door het woord van de waarheid (1:18).

De apostel spreekt eerst over het geduld en het vertrouwen dat we nodig hebben, opdat onze eigen wil niet werkzaam zal zijn en we wijsheid en kracht van boven ontvangen. Als er iets kwaads is, dan komt het voort uit de mens. Maar al het goede is van God afkomstig, bij Wie geen verandering of schaduw van omkering is. Verder vinden we – evenals ook in de volgende hoofdstukken – een scherpe veroordeling van de rijken en van wereldsgezindheid (hst. 1).

Een puur verstandelijk geloof is zonder waarde. Maar als het geloof werken voortbrengt, is dat voor de mensen het bewijs dat het een levend geloof is. Maar de werken worden hier alleen als werken van het geloof gezien. Want anders zouden de daden die Jakobus noemt, voorbeelden van slechte werken zijn geweest (hst. 2).

Met nadruk wordt er gewezen op de noodzaak van zelfbeheersing, vooral wat betreft de tong. Daarom moeten niet velen leraars willen zijn. Verder vinden we ook het ware karakter van de hemelse wijsheid, die vol goede vruchten is. Maar de vrucht van de gerechtigheid wordt gezaaid in vrede (hst. 3).

In het laatste hoofdstuk noemt de apostel een duidelijk bewijs van de kracht van het gelovig gebed. Jakobus richt zijn brief aan de twaalf stammen, maar hierbij gaat hij wel uit van het geloof in Christus en het bestaan van de gemeente (5:14), hoewel hij de synagoge nog erkent (2:2). De verlossing is niet het onderwerp van Jakobus.

1 Petrus

Petrus spreekt wel over de verlossing, maar zijn bijzondere onderwerp is Gods regering. In de eerste brief vinden we Gods regering tot zegen van de gelovigen, in de tweede brief ten oordeel van de ongelovigen. De gelovigen worden niet gezien als opgestaan met Christus. Hun positie is dat ze door de opstanding van Christus zijn wedergeboren tot een levende hoop. Daarom zijn ze vreemdelingen in de wereld en zijn ze op weg naar een onvergankelijke erfenis, die in de hemelen voor hen wordt bewaard. Ondertussen worden zij voor deze erfenis bewaard in de kracht van God door het geloof, terwijl ze uitzien naar de verschijning van Christus om het volle heil te ontvangen. Maar de apostel zegt wel dat het einde van hun geloof, de behoudenis van de zielen, nu al hun deel is.

Dan spreekt hij over de drie perioden in de openbaring van het heil: de profeten hebben in het verleden getuigd van het lijden van Christus en van de heerlijkheid daarna; deze dingen worden ons nu in het evangelie verkondigd als gevolg van de uitstorting van de Heilige Geest; maar het volle heil ontvangen we bij de wederkomst van Christus, en daarom hopen we volkomen op de genade die ons dan ten deel valt (1:10-13). Tot dat ogenblik moet onze wandel gekenmerkt zijn door nuchterheid, gehoorzaamheid en heiligheid. Petrus noemt hiervoor twee redenen: de heiligheid van Hem die ons heeft geroepen, en het feit dat we als Vader aanroepen Hem die zonder aanzien van de persoon oordeelt naar het werk van ieder. Maar dit is gegrond op de verlossing door het bloed van Christus en de wedergeboorte uit het onvergankelijke zaad van het woord van God, dat blijft tot in eeuwigheid (hst. 1).

Petrus richt zich tot de gelovigen uit de Joden, die verstrooid waren in de verschillende delen van Klein-Azië. Ze behoorden tot het gelovige overblijfsel van Israël, en daarom vergelijkt hij hen met levende stenen die tot Christus – de levende Steen – waren gekomen. Voor het ongehoorzame deel van Israël was Hij een steen waaraan men zich stootte en een rots die ergernis gaf, maar voor God en voor de gelovigen was Hij kostbaar. Verder past de apostel Exodus 19 en het laatste vers van Hosea 2 op hen toe. Als het volk van God moesten ze echter onberispelijk wandelen onder de volken, die hen belasterden. Dat zou deze kwaadsprekers noodzaken God te verheerlijken in de dag van de bezoeking. Dan vermaant hij hen geduldig te lijden. Evenals Christus moesten ze goed doen, hiervoor lijden en dit geduldig verdragen. Dit brengt hem weer tot enkele citaten uit het Oude Testament, nu uit Jesaja 53 (hst. 2).

Na verschillende vermaningen in verband met ons gedrag als gelovigen wijst hij op Gods regering, die tot onze zegen en vrede dient. Maar als we ter wille van de gerechtigheid toch moeten lijden, zijn we gelukkig. Petrus voegt hier heel mooi aan toe dat Christus *eenmaal* voor de zonden had geleden. Dat was voldoende. Als wij lijden, moet het alleen ter wille van de gerechtigheid zijn (hst. 3).

Omdat Christus in het vlees geleden heeft en gedood is, moeten we ons met die gedachte wapenen; want in de dood hebben we afgedaan met de zonde. Alles wat we doen, of het nu de geestelijke of de gewone dingen betreft, moeten we doen uit de bekwaamheid en kracht die God verleent. In dit hoofdstuk worden we opnieuw gelukkig genoemd, maar nu als we lijden om Christus' wil. Dit gaat verder dan lijden om de gerechtigheid: het is lijden als christen. Dit is de enige plaats in de brieven waar wij *christenen* worden genoemd. We moeten ons in dat lijden verblijden als deelgenoten aan het lijden van Christus. Maar daarbij moeten we ook beseffen dat de tijd gekomen is dat het oordeel begint bij het huis van God (hst. 4).

Daarna krijgen we vermaningen voor de oudsten en voor jongeren. Maar we moeten allemaal gekenmerkt worden door ootmoed, nuchterheid en waakzaamheid. We hebben de duivel te weerstaan en standvastig te zijn in het geloof. Ten slotte vertrouwt de apostel de gelovigen toe aan de hoede en zorg van de God van alle genade (hst. 5).

2 Petrus

Deze brief is gericht aan dezelfde personen aan wie Petrus zijn eerste brief schreef. Ze hebben niet de beloofde Messiaanse heerlijkheid, maar een even kostbaar geloof als hij ontvangen. Hij wijst eerst op de hulpbronnen die we bezitten te midden van het binnendringende verval. Gods kracht heeft ons immers alles geschonken wat nodig is voor het leven en de godsvrucht, door de kennis van Hem die ons heeft geroepen door heerlijkheid en deugd. Daarom moeten we ons beijveren, opdat ons leven vol goede vruchten is; anders zijn we blind en kortzichtig. Maar als we ons beijveren om onze roeping en verkiezing vast te maken, zullen we niet struikelen en een ruime ingang in het koninkrijk hebben.

De apostel zegt dat hij zijn tent spoedig zal moeten afleggen. Dat is ook de reden van zijn schrijven, opdat de gelovigen na zijn heengaan telkens aan deze dingen herinnerd zullen worden. Dan spreekt hij over de toekomstverwachting. De verheerlijking op de berg was een bevestiging van het profetische woord over het komende koninkrijk. Het getuigenis van de Schriften was eenstemmig en had één doel. Want de Schriften waren geen voortbrengsel van de menselijke wil, maar de vrucht van één Geest (hst. 1).

Dan waarschuwt hij voor de dwaalleraars, die het gezag van Christus verloochenden en velen verleidden door hun losbandigheid. Maar hij laat ook zien dat God machtig was de godvrezenden uit de verzoeking te verlossen en de onrechtvaardigen te bewaren tot de dag van het oordeel om gestraft te worden. Hij spreekt heel uitvoerig over het goddeloze karakter van deze valse leraars, waarbij hij vooral twee vormen van de werking van de menselijke wil belicht: losbandigheid en weerspanning (hst. 2).

In het laatste hoofdstuk komt daar nog een derde kenmerk bij: het spotten met de wederkomst van Christus. Daarom wijst de apostel op de zondvloed, als een voorbeeld van een oordeel in het verleden. Het oordeel van de dag van de Heer, dat door vuur zou plaatsvinden, was niet minder zeker. Dan zou alles vergaan waarop de natuurlijke mens zijn vertrouwen stelde. Maar voor ons moet die dag een aanleiding zijn tot een heilige wandel in godsvrucht (hst. 3).

1 Johannes

Het bijzondere onderwerp van deze brief is het goddelijke leven in de Persoon van Christus, zoals dat is meegedeeld aan de Zijnen. Johannes behandelt de kenmerken die aantonen dat dit leven inderdaad aanwezig is. Hij spreekt eerst over dit leven zoals hij het heeft gezien in Christus Zelf, toen Hij hier op aarde was. Maar het is aan ons meegedeeld, opdat we daardoor gemeenschap met de Vader en de Zoon zouden hebben en onze blijdschap volkomen zou zijn (1:1-4).

Maar Christus – die dit leven was en is – heeft geopenbaard dat God licht is, en dat in het geheel geen duisternis in Hem is. Hij was Zelf de volkomen openbaring van God als licht. Als we met Christus zijn verbonden, zijn we dus in het licht geplaatst. We wandelen in het licht zoals God in het licht is. In

de tweede plaats hebben we ook gemeenschap met elkaar in het licht. In de derde plaats is het bloed van Christus het middel dat ons in staat stelt in het licht te zijn: het reinigt van alle zonde. Maar het licht laat ook zien dat we in onszelf volkomen zondig zijn (1:5-10).

In aansluiting hierop vinden we de tussenkomst of de voorspraak van Christus bij de Vader, om onze gemeenschap in het licht te herstellen als we falen in onze wandel hier beneden. Deze voorspraak berust op het feit dat Christus de Rechtvaardige is, maar ook dat Hij het zoenoffer voor onze zonden is (2:1-2).

Dan spreekt de apostel over de bewijzen van het bezitten van dit leven: gehoorzaamheid (of praktische gerechtigheid) en broederliefde (2:3-11). Maar voordat hij dat verder uitwerkt, noemt hij de grondslag waarop hij zich tot de gelovigen richt: allen hebben vergeving van zonden en zelfs de kleine kinderen in Christus bezitten de Geest van zonschap. Hij verdeelt de gelovigen in drie groepen: vaders, jongelingen en kleine kinderen. Deze indeling herhaalt hij tweemaal. De vaders hebben maar één kenmerk: zij kennen Hem die van het begin af is. De jongelingen zijn sterk in de strijd en hebben de boze overwonnen, omdat het woord van God in hen blijft. Maar ze worden gewaarschuwd dat ze de wereld niet moeten liefhebben. Aan de kleine kinderen besteedt de apostel veel aandacht. Inderdaad kennen ze de Vader, maar als hij hen de tweede keer aanspreekt, moet hij hen ernstig waarschuwen voor misleiders. Daarbij wijst hij hun ook duidelijk op hun eigen bekwaamheid en verantwoordelijkheid om te oordelen, omdat zij de zalving van de Heilige Geest bezitten (2:12-27).

Daarna wordt de hele familie van God weer aangesproken. We zijn kinderen van de Vader en we zijn verbonden met de Zoon. Als Hij verschijnt, zullen we Hem gelijk zijn. Omdat we deze hoop op Hem hebben, reinigen we ons zoals Hij rein is. Dan zien we duidelijk de tegenstelling tussen de nieuwe natuur en de zonde. De zonde is de wetteloosheid (niet: de overtreding van de wet). Maar de nieuwe natuur wordt gekenmerkt door praktische gerechtigheid en liefde voor de broeders. De gelovige die gehoorzaam is, blijft bovendien in God en God in hem. Het bewijs dat God in ons blijft, is dat Hij ons de Heilige Geest heeft gegeven (2:28 tot eind hoofdstuk 3).

De toetssteen om het werk van de Heilige Geest te onderscheiden van dat van dwaalgeesten, is de erkenning van de komst van Christus in het vlees (4:1-6). Maar omdat de Heilige Geest al is genoemd in verband met de nieuwe natuur, zien we dan wat die nieuwe natuur inhoudt. We hebben deel aan de

goddelijke natuur, die liefde is. Daarom staat hier dat ieder die liefheeft, uit God geboren is en Hem kent; want God is liefde.

De liefde van God is op drie manieren werkzaam. In de eerste plaats is Zijn liefde *jegens* ons geopenbaard, doordat Hij Zijn eniggeboren Zoon in de wereld heeft gezonden, opdat wij zouden leven door Hem en opdat Hij het zoenoffer zou zijn voor onze zonden. In de tweede plaats is Gods liefde *in* ons werkzaam. Want als we in de liefde blijven, blijven we in God; en God blijft ook in ons, omdat Hij ons van Zijn Geest heeft gegeven. Zo wordt Gods liefde in ons volmaakt. Dit geldt voor ieder die werkelijk belijdt dat Jezus de Zoon van God is. In de derde plaats is de liefde *bij* ons volmaakt geworden, om ons vrijmoedigheid te geven in de dag van het oordeel. Want doordat de Geest van God in ons woont en Christus ons leven is, zijn wij aan Hem gelijk in deze wereld. We hebben God lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad. En als dat zo is, hebben we ook de broeders lief; dit gebod heeft Hij ons gegeven (4:7-21).

De term 'broeders' omvat allen die uit God geboren zijn. Maar de echtheid van de liefde voor de broeders wordt getoetst door de liefde tot God, die blijkt uit het houden van Zijn geboden. Met dat doel overwint het geloof de wereld (5:1-5). Dan verklaart de apostel dat het eeuwige leven ons deel is, en dat we het bezitten in de Zoon. Wie de Zoon heeft, heeft het leven; wie de Zoon van God niet heeft, heeft het leven niet. Er is een drievoudig getuigenis dat bevestigt dat dit leven in Christus is, en niet in de eerste Adam of in zijn familie. Want drie zijn er die getuigen: de Geest en het water en het bloed. Het water en het bloed kwamen uit de zijde van de gestorven Christus, en de Geest is gegeven na Zijn hemelvaart (5:6-13).

Dit geeft ons vrijmoedigheid om te bidden voor alles wat naar Gods wil is. Dus ook met het oog op een broeder die heeft gezondigd, mits zijn zonde niet tot de dood is. De nieuwe natuur die we hebben ontvangen, kan niet zondigen. Als we leven uit God hebben, bewaren we onszelf en de boze heeft geen vat op ons. Ten slotte trekt de apostel een absolute scheidslijn tussen de gelovigen en de wereld: 'Wij weten dat wij uit God zijn en de hele wereld in de boze ligt'. Wij zijn daaraan onttrokken, doordat wij de Waarachtige kennen en in de Waarachtige zijn; namelijk in Zijn Zoon Jezus Christus, die de waarachtige God en het eeuwige leven is (5:14-21).

2 Johannes

Hier beklemtoont de apostel dat de liefde beheerst moet worden door de waarheid. Ieder die niet blijft in de leer van Christus, die heeft God niet. Als iemand een leer brengt die Hem verloochent, dan kunnen we hem niet in huis ontvangen of hem begroeten. Die plicht rust ook op een zuster.

3 Johannes

In deze brief dringt hij daarentegen erop aan de rondreizende predikers van de waarheid wel te ontvangen. In verband hiermee prijst hij Gajus als medearbeider van de waarheid, en bestrijdt hij de belemmeringen die werden veroorzaakt door het gezag dat Diotrefes zichzelf aanmatigde. De apostel toont hier dat een arbeider loon ontvangt dankzij de trouw van hen die de vruchten van zijn arbeid zijn, evenals we dat ook in de eerste brief vinden (1 Joh. 2:28). Let er ook op dat vers 7 licht werpt op het woord 'onze' in 1 Johannes 2:2.

Judas

De brief van Judas lijkt veel op de tweede brief van Petrus, maar Judas wijst op een heel ander principe. Petrus spreekt over *ongerechtigheid*, maar Judas over het verlaten van de oorspronkelijke staat. Hier gaat het dus om het beginsel van afval. Judas gaat dit na in het christendom, vanaf het binnensluipen van valse broeders tot op de uitoefening van het oordeel bij de wederkomst van Christus. Hij verklaart dat juist de goddelozen het voorwerp van het oordeel zullen zijn.

Verder noemt hij bepaalde vormen van kwaad aan de hand van enkele voorbeelden uit het Oude Testament. In Kaïn zien we hoe de natuurlijke mens van God afwijkt. Bileam is een voorbeeld van kerkelijk bederf, of het prediken van valse leer tegen beloning. In Korach zien we ten slotte het beginsel van openlijke opstand. Evenals in 2 Petrus blijkt hier dat losbandigheid en weerspanning de grote kenmerken van de goddelozen zijn.

Maar de gelovigen worden vermaand zichzelf op te bouwen op hun allerheiligst geloof en te bidden in de Heilige Geest. Zo zullen ze zichzelf bewaren in de

liefde van God, terwijl ze uitzien naar de barmhartigheid van de Heer Jezus tot het eeuwige leven. Ze moeten onderscheid maken tussen mensen die verleid zijn en mensen die bevuurd zijn, die ze met vrees moeten redden. Maar ondanks al het kwaad is de apostel vol vertrouwen dat de gelovigen voor struikelen bewaard zullen blijven en onberispelijk voor Gods heerlijkheid zullen worden gesteld, met grote vreugde. Want God is machtig dat te doen.

Het boek Openbaring

In dit boek keert de Geest terug naar Gods wegen met de aarde. Hierbij komt eerst de gemeente als getuigenis voor onze aandacht: ze is het voorwerp van het onderzoekende oordeel van de Zoon des mensen in de verschillende perioden van haar bestaan hier op aarde (Openb. 2 en 3). Vanaf hoofdstuk 4 worden de heiligen die de hemelse roeping deelachtig zijn, uitsluitend in de hemel gezien. Dan zien we welke voorbereidingen er getroffen moeten worden voor het inbrengen van de Eerstgeborene in de wereld (vgl. Hebr. 1:6). In profetische visioenen trekken Gods oordelen aan ons oog voorbij, waarna de Koning der koningen en de Heer der heren Zelf verschijnt met Zijn hemelse heiligen, om het oordeel uit te oefenen en een onwankelbaar koninkrijk op te richten.

Aan het begin en aan het eind van de Openbaring vinden we de gedachten en gevoelens van de gelovigen aan wie dit boek is gericht. In het eerste hoofdstuk zien we terug op hun eigen deel, dat het gevolg is van de kracht van het bloed waarop de rechten van Christus berusten. In het laatste hoofdstuk zien we vooruit op het deel dat ze met Christus Zelf in de heerlijkheid zullen bezitten. Daar vinden we wat de bruid van Christus bezit en waarvan ze zich bewust is als gevolg van de heerlijkheid die haar wacht. Het eerste houdt verband met het kruis en de gevolgen daarvan voor ons (terwijl het voor de wereld het oordeel betekent). Het tweede staat in verband met de heerlijkheid van Christus en de gevolgen die dat nu al voor ons heeft.

In hoofdstuk 1 zien we God als de oppermachtige en eeuwige God. De Heilige Geest wordt voorgesteld in Zijn volmaakte bestuur, in de hoedanigheden van Zijn regering. Christus zien we hier in de heerlijkheid waarin Hij verbonden

is met de aarde: Hij komt! Dan vestigt Hij de aandacht van Johannes op Zijn heerlijkheid als de Zoon des mensen, niet om te dienen maar om te oordelen. Hij wandelt te midden van de kandelaars, op het terrein van de lichtdragers in deze wereld, om te oordelen over hun toestand. Hoewel Hij de Zoon des mensen is, stelt Hij Zichzelf voor als een goddelijk Persoon, die ondergeschikt gezag in Zijn hand heeft. Namelijk de sterren, de engelen van de gemeenten, die Zijn gezag vertegenwoordigen. Dat was wat Johannes zag (1:19).

Dan volgt 'wat is', namelijk de geschiedenis van de gemeente. In hoofdstuk 2 zien we haar eerst in haar verantwoordelijke toestand; de eerste vier gemeenten vertegenwoordigen de hele christelijke kerk. In hoofdstuk 3 zien we delen ervan, die vrij zijn van het grove kwaad dat is binnengedrongen. Maar in deze laatste drie gemeenten wordt onderzocht in hoeverre er werkelijk persoonlijke trouw aan Christus is. In Efeze, Smyrna en Pergamus hebben we achtereenvolgens het verlaten van de eerste liefde, de tijd van de vervolgingen, het vinden van een woonplaats bij de wereld en het optreden van dwaalleraars die de gelovigen verleiden. In Tyatira heeft de verderfelijke invloed van de dwaalleer een vaste plaats binnen de gemeente gekregen. Daarom zien de gelovigen hier uit naar de komst van Christus. Ze ontvangen Hem als de Morgenster, d.i. in Zijn eigen hemelse verbinding met de Zijnen en niet gezien door de wereld. Maar ze krijgen ook het zichtbare koninkrijk en zullen met Hem regeren. Aan deze vier gemeenten wordt Christus voorgesteld in het karakter waarin Hij tussen de kandelaars wandelt.

De waarschuwingen en de beloften worden steeds gebaseerd op de kenmerken die Hij als zodanig heeft. Maar in hoofdstuk 3 vinden we nieuwe kenmerken, met uitzondering van de sterren – waarvan nu niet wordt gezegd dat Hij ze in Zijn rechterhand houdt. Hier wordt ook steeds gewezen op de komst van de Heer, bij Sardis als waarschuwing, maar bij Filadelfia als belofte. Laodicea wordt niet geoordeeld zoals Tyatira, maar uit Zijn mond gespuwd.

In hoofdstuk 4 verandert het terrein van het visioen. We worden verplaatst naar de hemel, vanwaar de oordelen over de aarde komen. We zien daar de verheerlijkte heiligen op hun tronen, en gekroond met gouden kronen. Gods oordeelstroom staat daar opgericht en de vertegenwoordigers van Zijn regering verkondigen Zijn heerlijkheid en de heiligen vallen in aanbidding voor Hem neer.

Hoofdstuk 5 vestigt de aandacht op het Lam. Zijn recht om het boek van Gods regeringswegen te openen wordt erkend, en Zijn heerlijkheid wordt bezongen. Hier zien we voor het eerst de engelen; ze staan rondom de binnenste kring die met de troon verbonden is. Let erop dat de oudsten steeds de reden van hun aanbedding noemen (4:11; 5:9).

Als het Lam het boek opent, krijgen we eerst een beschrijving van de wegen van Gods voorzienigheid met het West-Romeinse aardrijk. Dan zien we de martelaren die om wraak roepen. De opening van het zesde zegel heeft een totale omverwerping van de bestaande machten tot gevolg, zodat de mensen bevreesd zijn en denken dat de grote dag van Gods toorn is gekomen (hst. 6). Maar het overblijfsel van Israël wordt verzegeld, opdat het bewaard zal blijven; en de grote menigte uit de volken die gespaard moet worden, vindt erkenning (hst. 7).

De eerste vier bazuinen brengen vier bijzondere oordelen over de West-Romeinse aarde, over alle aardse welvaart en macht (hst. 8). De volgende twee brengen oordelen over mensen van wie het deel hier op aarde is, maar nu in het oosten (hst. 9). Dan zien we in een tussenzin hoe het grote West-Romeinse rijk (d.i. het eerste beest van Openb. 13) verbonden is met het oosten. Het beest verslaat de twee getuigen in Jeruzalem, die hun getuigenis voleindigen vóór het einde van het tweede wee. Ten slotte volgt dan de zevende buzuin, waarmee het hele toneel wordt besloten (hst. 10-11).

Met het laatste vers van hoofdstuk 11 begint een nieuwe reeks profetieën. We krijgen nu enkele bijzondere onderwerpen, die meer verband houden met de godsdienstige situatie. Daarom treden de Joden hier onmiddellijk op de voorgrond. Het Joodse volk wordt voorgesteld zoals de hemel het ziet, volgens Gods plannen en raadsbesluiten. Vandaar dat we lezen over de Zoon die moet worden geboren, die alle volken zal hoeden met een ijzeren roede. Dit is Christus, maar ongetwijfeld verbonden met de gemeente (die één met Hem is). Deze Zoon wordt ontrukkt aan de macht van de draak en opgenomen tot God en Zijn troon: zowel Christus als de gemeente worden ten hemel opgenomen. Dan vlucht de vrouw – het Joodse volk dat in verdrukking is in de laatste dagen – naar de woestijn. Door de vervolging wordt ze drie en een half jaar verdreven.

Uit deze belangrijke onderdelen is het hele toneel opgebouwd. Vanaf 12:7 vinden we de historische gebeurtenissen van de laatste dagen. Er is oorlog

in de hemel. Satan wordt op aarde geworpen en hij is dan vervuld met grote grimmigheid, want hij weet dat hij maar een korte tijd heeft. Zijn werk in de hemel is afgelopen. Hij kan de gelovigen die op aarde leven, niet meer aanklagen. Maar hij vervolgt de vrouw, die dan vlucht – zoals we in vers 6 al zagen. Daarop voert hij oorlog tegen de overigen van haar nageslacht, de getuigen onder de Joden (hst. 12).

Vervolgens zien we de werktuigen waarvan hij zich op aarde bedient: het beest uit de zee en het beest uit de aarde. Het eerste heeft zeven koppen en tien horens. Het krijgt zijn macht van de satan, het lastert alles wat hemels is en het vervolgt de heiligen op aarde, drie en een half jaar lang. Het tweede beest heeft twee horens, het imiteert het profetische en koninklijke karakter van de Messias. Het bevordert de invloed van het eerste beest en oefent al de macht daarvan uit. Door zijn wonderen brengt het de wereld tot aanbidding van zijn bondgenoot en van diens beeld, waaraan het zelfs adem geeft (hst. 13).

Dan zien we het overblijfsel, dat evenals het Lam moet lijden. En verder het getuigenis dat God laat uitgaan, Zijn waarschuwingen en oordelen; en ten slotte het oordeel over de aarde en de vernietiging van de wetteloze door de Zoon des mensen. Hiermee eindigt dit gezicht (hst. 14).

Daarna zien we een ander groot teken, dat niet volgt op de verschijning van de Zoon des mensen en er ook niet mee samenvalt. Het houdt verband met de aankondigingen van het oordeel over Babylon en het rijk van het beest (14:8-12). Maar eerst blijkt weer hoe de getrouwen bewaard worden. Ze staan in alle rust op de glazen zee. Ze zijn door het vuur van de verdrukking gegaan, maar ze hebben het einde van hun loutering bereikt. Dan worden de schalen van Gods toorn uitgegoten. Ze treffen vooral het rijk van het beest en zijn onderdanen. Alle koningen van de aarde worden verzameld, want de oordelen brengen hen niet tot inkeer maar kwetsen hun trots. Het laatste oordeel van God treft Babylon; het beest wordt pas later geoordeeld door het Lam (hst. 15-16).

Dit geeft aanleiding tot een uitvoerige beschrijving van het karakter van Babylon, van haar verdorvenheid en van haar macht. Ze zit op het beest met de zeven koppen en de tien horens. Dan wordt ook de verborgenheid van het beest en zijn koppen en horens verklaard; maar het oordeel hierover moet wachten tot een later tijdstip, zoals we al opmerkten. Babylon is Rome (hst. 17-18).

Als Babylon is geoordeeld, vindt de bruiloft van het Lam plaats. Want nu komt het ogenblik waarop het Lam Zijn hemelse verblijf verlaat om op aarde geopenbaard te worden. De opname van de gemeente (de bruid) vinden we niet in dit boek, hoewel we haar vanaf hoofdstuk 4 reeds in de hemel zien. De opname is een onderdeel van de waarheid van de gemeente, zoals die door Paulus is geopenbaard. Na de viering van de bruiloft verschijnt Christus om het oordeel uit te oefenen. Hij is het oordelende Woord van God, de Koning der koningen en de Heer der heren. Hij komt met de Zijnen, die bekleed zijn met wit, rein, fijn linnen. Dit spreekt van hun praktische gerechtigheid, de vrucht van hun werken. Het beest en de valse profeet worden gegrepen en ondergaan onmiddellijk hun eindoordeel: ze worden levend geworpen in de poel van vuur. Het tweede beest wordt nu de valse profeet genoemd; zijn koninklijke karakter is verdwenen. De overigen worden gedood. Dit oordeel wordt door macht en door oorlog uitgevoerd (hst. 19).

Bovendien wordt de satan gebonden en duizend jaar opgesloten in de afgrond. Dan volgt een blijvende rechtszitting door de heiligen die met Christus terugkomen. Ze zitten op tronen, want het is een koninklijk oordeel. Maar ook de overige heiligen die deel hebben aan de eerste opstanding, delen in de koninklijke heerschappij. Ze staan op en heersen met Christus, de duizend jaren. Na het duizendjarig rijk vindt de tweede opstanding plaats: niet om te leven en te oordelen, maar om zelf geoordeeld te worden. Alle doden verschijnen dan voor Hem die op de Grote Witte Troon zit, voor Wiens aangezicht de aarde en de hemel wegluchten (hst. 20).

Dan is God alles in allen in een nieuwe hemel en op een nieuwe aarde (21:1-8). Maar na deze korte beschrijving van de eeuwige toestand krijgen we een terugblik op het hemelse Jeruzalem tijdens het duizendjarig rijk (21:9 tot 22:5). De Geest toont ons hier de bruid van het Lam in al haar heerlijkheid, evenals Hij ons ook een uitvoerig beeld van de valse bruid en haar verhouding tot de aarde had geschetst (het grote Babylon).

Daarna vinden we enkele waarschuwingen aan hen die de oordeelstijd van dit boek zullen meemaken, maar ook aan allen. Ten slotte treedt Christus Zelf naar voren als de Auteur van de Openbaring. Hij heeft Zijn engel gezonden om deze dingen te betuigen in de gemeenten. Maar als Christus Zichzelf voorstelt, maakt dit bij de bruid het verlangen naar Zijn komst wakker. De Geest is bij haar en Hij richt haar oog op de Bruidegom. De Geest en de bruid zeggen: Kom! Zo vinden we haar positie hier heel duidelijk geschetst: tegenover

Christus, tegenover hen die de roepstem om Zijn komst horen, maar ook tegenover zondaars. Johannes stemt met dit verlangen van de gemeente in met de woorden: 'Amen, kom, Heer Jezus' (22:6-21).

De hervatting van de directe regering van God over de wereld, zoals dit laatste bijbelboek ons die voorstelt – en de positie van de gemeente in verband hiermee –, is van groot belang. De inhoud van de Schrift is hiermee compleet; dit boek sluit de canon af. Omdat de gemeente hemels is en als zodanig boven de wereld staat, wordt de openbaring van Gods oordelen en van Zijn wegen met deze wereld aan haar toevertrouwd. De loop van Gods regering wordt aan haar bekendgemaakt om de goddelijke openbaring in historische zin af te sluiten, evenals de leer aangaande de gemeente zelf het Woord van God in leerstellig opzicht heeft voltooid (Kol. 1:25).

